

Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції за різними юридичними напрямками



Науковий потенціал та перспективи розвитку юридичної науки

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

www.lex-line.com.ua

Юридична лінія

3 березня 2017 р.

**УКРАЇНА
Тернопіль
2017**

Науковий потенціал та перспективи розвитку юридичної науки:
матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. -
Тернопіль, 2017.- 107 с.

УДК 340 (063)
ББК 67.0я43

В роботі зібрані кращі доповіді з юридичних питань, які оприлюднені на інтернет-сторінці www.lex-line.com.ua.

Збірник матеріалів науково-практичної інтернет-конференції включаються до наукометричної бази даних "PIHЦ/RSCI".

Адреса оргкомітету:
46010, м. Тернопіль, а/с 1079
тел. 0979074970
E-mail: lex-line@ukr.net

Оргкомітет міжнародної науково-практичної інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язкове.

Теорія та історія держави і права. Історія політичних і правових вчень. Філософія права

АВТОРИТАРНИЙ РЕЖИМ ВЛАДИ, ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Аразов Вадим Фікратович

Університет митної справи та фінансів

Авторитарний режим виникає у країнах, де спостерігаються тривалі економічні і політичні кризи, подолання яких демократичними засобами стає неможливим. Якщо авторитарна влада змогла сконцентрувати зусилля та ресурси для розв'язання завдань економічного зростання, забезпечити громадський порядок, а також не допустити протистояння групових інтересів. Такі авторитарні елементи в історичному вимірі були притомні для багатьох країн. [1, с.1]

Авторитаризм (від лат. *аііогііан* - абсолютна влада, вплив, наказ) — це такий режим, коли порушуються або обмежуються основні права людини, особливо її свобода, честь і гідність; коли влада зосереджується в руках невеликої групи людей або однієї особи; коли забороняється легальна діяльність політичних партій і громадських об'єднань, які знаходяться в опозиції.

Авторитарний режим має такі різновиди: тоталітарний, фашистський, військово-диктаторський, расистський, автократичний, вождізм. [1, с.1]

Політичний режим держави - це метод організації системи, що відображає відносини органів влади та представників суспільства, соціальну свободу і особливості правового життя в країні. В основному ці властивості обумовлені певними традиційними особливостями, культурою, умовами історичного становлення держави. Значить, можна сказати, що в будь-якій країні утворився свій особливий і характерний політрежим. Проте у більшості з них в різних державах можна знайти схожі риси.

Політичні режими класифікуються за різними ознаками - від формально-юридичних до географічних, але найпоширенішою класифікацією є їх поділ на тоталітарні, авторитарні і демократичні. Можливість виникнення авторитарного режиму на перехідний період закладена у психологічній реакції людей на кризові ситуації, прагнення соціальної упорядкованості, надійності, передбачуваності. В умовах виникли авторитарні системи, переросли навіть у фашизм. [2, с.1]

Авторитарний режим використовує масові репресивні монополізація влади і політичної життєдіяльності, недозволені існування опозиційних структур, одноосібної, що не залежить ні від чого,

легальної діяльності в соціумі. Подібне умова не впливає на наявність необмеженої кількості партійних організацій, а також профспілкових і деяких інших товариств, проте діяльність їх найсуворішим чином підпадає під контроль і регулюється органами влади. Більш ніж чим закономірою є управління авторитарного режиму без опозиції у владі. [2, с.1]

За часи правління Кромвелля який взяв владу до своїх рук почав запроваджувати особисту диктатуру, яка супроводжувалася жорстким підходом до правління державою. До самої смерті мав популярність у народу, в тому числі завдяки іміджу «народного» політика на противагу респектабельним джентрі і королю. [3, с.1]

Таким чином, якщо провести паралель влади авторитарного режиму, то він характеризується як позитивними сторонами, так і негативними. Основна модель авторитарного режиму полягає на волю правлячого класу та ефективність бюрократичного примусу і контролю за виконанням його розпоряджень.

Література:

- 1.<http://scicenter.online/gosudarstvo-pravo-shpori/avtoritarniy-rejim.html>
- 2.<http://faqukrs.xyz/novini-ta-suspilstvo/politika/110310-antidemokratichni-rezhimi-totalitarnij-i.html>
3. <http://librebook.ru/cromwell/vol1/1>

Науковий керівник: Морозов Олег Вікторович, професор кафедри теорії та історії держави і права Університету митної справи та фінансів м. Дніпро

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СПІВВІДНОШЕННЯ СВОБОДИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Боднарчук Михайло Максимович

кандидат юридичних наук, адвокат, м. Івано-Франківськ

Компаративність свободи і відповідальності тією чи іншою мірою закладається в людині з моменту її народження та проходить довгий і непростий шлях свого становлення. У правоохоронній діяльності цей процес набуває свого розвитку в момент вибору, дотримання обов'язків, а також у момент соціального буття. Для того щоб більш докладно з'ясувати кожний з наведених пунктів, потрібно сказати, що в першому випадку, а саме, що стосується вибору, особа-правоохоронець ставить перед собою чітке завдання, в якому пояснює сама собі, як потрібно

вчинити в конкретній ситуації, дотримуючись або ж ні моральних, правових чи інших устоїв. В іншому ж випадку при виконанні своїх прямих завдань правоохоронець дотримується чітких вказівок, правил, обов'язків, що тією чи іншою мірою формують в ньому моральну необхідність. Соціальне буття – це довгий процес, у якому закладаються різні прояви людської життєдіяльності, різноманітні чинники, котрі, своєю чергою, накладають відбиток на свідоме відображення дійсності.

На сьогодні одним з основних елементів потенційного вибору виступає автономія волі самого індивіда, а відтак її незалежність від вольового спрямування іншими суб'єктами соціального спілкування. Природна сутність волі є іманентна відносно до людської істоти та того живого органу, завдяки якому вона втілює загальну картину дійсної свободи. Як зазначав І. Ільїн, «автономія волі полягає у відсутності фізичного та психологічного примусу» [1, с. 58]. За Г. Гегелем, дія примусу полягає в тому, що «до існуючого буття індивіда торкається щось в ролі умови, відтак якщо в нього виникає бажання зберегти перше(статус-кво), то він змушений коритись і другому» [2, с. 37]. Отож, примус, встановлений зовні, обтяжує негативними наслідками стимулювання, тому, на наше переконання, потрібно відокремлювати пригнічення волі, що набуло розвитку завдяки природним, а також технічним наукам у діяльності дослідження людської психіки.

Що стосується примусу, то він лише створює додаткові мотиви суб'єкта поведінки, але, з іншого боку, дає йому вибір, відтак пригнічення волі в усій повноті нівелює будь-яку здатність душі до свідомого вибору. Іншою ж умовою свободи вибору є можливість утворити мотив поведінки. На наше переконання, під мотивом варто розуміти внутрішнє спонукання до дій та усвідомлення потреб для їх задоволення. У такому разі вільне формування мотиву можливе лише на основі конкретних знань про саму потребу, її задоволення та наслідки власних дій.

Тож, аби визначити формальну свободу, потрібно, на нашу думку, виокремити такі чинники: автономія волі, котра означає всеосяжну і не обмежену нічим волю (ні примусом, ні пригніченням); наявність знань про потребу, від якої реалізується дія, засоби її задоволення, обмеження цих засобів, а також ті наслідки, що людина вчинила власноруч. Саме через це в розуміння формальної свободи варто вкладати такий зміст – це особливе поєднання характеристик людської волі, її свідомого і навколишнього середовища, при якому вільна від будь-якого примусу чи тиску воля може віддати перевагу одному з декількох об'єктивних варіантів поведінки.

Свобода вибору виступає абстрактною формулою, яку розглядаємо як тезу діалектичного розвитку реальної свободи. Як слушно зауважив щодо поняття свободи Ж-Ж. Руссо, «діяти, керуючись лише власними

бажаннями, є рабство» [3, с. 212]. Як пише М. Гартман, «свобода, що виявляється у прийнятті і несенні відповідальності, не є принципом, що стоїть за свідомістю, свободою «до свідомості», метафізичним тлом. Вона є в строгому сенсі свободою індивідуальної моральної свідомості». Тут, на думку автора, виконуються обидві основні вимоги (Канта та Лейбніца): автономія свідомості, з одного боку, і автономія індивіда – з іншого. І та, й інша, взяті разом, в точності дають те, що потрібно на другому і більш високому рівні проблеми, – свободу індивідуальної свідомої особистості відносно морального принципу, тобто свободу, вибір за або проти якої відкрито перед обличчям вимоги повинності. Це друга автономія поряд з автономією морального принципу – в сенсі другої антиномії волі, бо воля саме і є антиномією двох автономій [4, с. 625].

Потрібно зауважити, що непорушним критерієм істинної свободи виступатиме об'єктивність закону, який її обмежує. У такому випадку не можна назвати невільним того, хто підкоряється дії закону земного тяжіння. Тому, вважаємо, об'єктивним законом, що неупереджено і справедливо визнає свободу, можна назвати трансцендентний моральний закон. Тільки він, як зазначає І. Кант, «є насправді в усіх його проявах об'єктивним» [5, с. 185]. Тому в автора моральний закон за своєю суттю виступає в ролі кваліфікаційного закону, в основі призначення якого – оцінити певний акт волі з боку дихотомії «добра і зла». А відтак його об'єктивність можна сформулювати так: «Усе те, що суперечить основам морального закону, є злом, а тому все те, що з ним згідне, – це добро».

Свобода існує лише як цілісність, а її категоричність ґрунтується на ставленні людини до себе самої. Тому з цього погляду можемо твердити лише про наявність особистісної свободи. Йдеться не тільки про конкретно взятого індивіда, котрий відстоює свою свободу, а про поняття свободи як окремої цілісної ідеї [6, с. 106]. У порівнянні з реальною свободою ідеальна або ж комунікативна свобода історично недосяжна і навпаки, оскільки ніщо та ніхто не може завдати їй втрати, враховуючи навіть той факт, що вона криється в основі боротьби за визволення і виступає своєрідним орієнтиром. Це є свобода, яку не можна забезпечити, як і скасувати за допомогою державних законів.

Проблема цілісності людини передається через поняття «людське буття». Слово «буття» завжди мало певний буденний відтінок. Але як філософська категорія воно зовсім не означає достовірне існування. Навпаки, буття ховається за «готівкою».

У ХХІ ст. правоохоронна діяльність, яку забезпечують правоохоронні та правозахисні органи, визначається лише правоохоронною функцією держави, а тому основним способом контролю і впливу держави на людей. А з іншого погляду, саме ця діяльність є об'єктивною потребою розвитку і держави, і суспільства, що

спрямовується на забезпечення законності, правопорядку й дотримання основних принципів права. Потрібно зауважити, що забезпечення правопорядку може відбуватися лише в правових (законних) межах.

Література:

1. Ильин И. А. Путь духовного обновления / Иван Александрович Ильин // Путь духовного обновления. Работы разных лет. – СПб. : Библиополис, 2006. – С. 9–251.
2. Гегель Г. Философская пропедевтика / Георг Гегель ; сост. Общ. ред. А. В. Гулыги // Работы разных лет : в 2 т. – М. : Мысль, 1971. – Т. 2. – С. 7–209.
3. Руссо Ж.-Ж. Об общественном договоре, или Принципы политического права / Жан-Жак Руссо ; пер. с фр. А. Хаютина, В. Алексеева-Попова // Об общественном договоре. Трактаты. – М. : КАНОН-пресс, Кучково поле, 1998. – С. 195–322.
4. Гартман Н. Этика / Н. Гартман. – СПб. : Владимир Даль, 2002. – 708 с.
5. Кант И. Критика практического разума / Иммануил Кант ; общ. ред. Ю. В. Перова // Основы метафизики нравственности. Критика практического разума. Метафизика нравов. – М. : Мысль, 1995. – С. 121–258.
6. Бліхар В. С. Принцип відповідальності у морально-професійному утвердженні працівників правоохоронних органів (філософсько-правова рефлексія) / В. С. Бліхар // Філософські та методологічні проблеми права. – № 2. – 2016. – С. 104–111.

ДЕРЖАВНІ РОЗПОРЯДЖЕННЯ УРЯДУ ПОЛЬЩІ ПРО ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ (1921 РІК)

Верьовкін Віктор Васильович

кандидат історичних наук, Рівненський державний базовий медичний коледж

Національно-визвольний характер революційного руху східногалицького населення окупованого Польщею проявлявся, насамперед, в масовому бойкоті державних розпоряджень, спрямованих на встановлення і зміцнення окупаційного режиму, в ігноруванні окупаційних властей та в боротьбі за самовизначення і створення незалежної України.

Рішучу готовність боротися проти окупації Східної Галичини Польщею, українське населення особливо яскраво продемонструвало під час перепису населення наприкінці вересня і на початку жовтня 1921 року.

Питанню перепису населення у Східній Галичині у 1921 році присвячена деяка інформація у працях українських істориків права. Наприклад, цій проблемі приділяли увагу В.Кульчицький, Б.Тищик [1, с.278-283]; В.С.Кульчицький, М.І.Настюк, Б.Й.Тищик [2, с. 211-215] ; В.С.Кульчицький, Б.Й.Тищик [3, с.221-225] та ін.

Відомо, що шляхом фальсифікації наслідків перепису уряд Польщі намагався обґрунтувати польський характер території Східної Галичини, а самим фактом участі населення у переписі ствердити лояльність і визнання східногалицьким населенням окупаційного режиму. Тому рада міністрів Польщі своїм розпорядженням 3 червня 1921 року вимагала від делегата уряду у Східній Галичині, щоб під час перепису адміністративні органи рішуче домагалися від українського населення визнання польського громадянства. «Думка геніальна,- писала з приводу цих намірів польського уряду газета «Вісті».- Але на перешкоді її стала запекла впертість українського хлопа, що ніяк не хоче зватися поляком». Уже під час проведення перепису населення, 14 жовтня 1921 року, Міністерство закордонних справ Польщі звернулося до Міністерства внутрішніх справ з проханням дати інформацію про хід і наслідки перепису у Східній Галичині. На вимогу МЗС ця інформація повинна була підтвердити, що до бойкоту перепису приєдналася тільки незначна частина населення і що українському населенню гарантується проведення перепису об'єктивно, і статистика національного складу Східної Галичини не буде подана у фальшивому світлі. У зв'язку з цим МВС вимагало від воєвод, щоб вони підбирали тільки такі дані, які можна було б використати для цілей, визначених МЗС. Ці дані польський уряд планував використати як додатковий аргумент для того, щоб прискорити анексію Східної Галичини і добитися міжнародного визнання східних кордонів Польщі.

Незважаючи на репресії та терор, українське населення бойкотувало перепис, одностайно відмовлялося визнати польське громадянство. 4 жовтня 1921 року комендант поліції в Раві-Руській повідомляв львівського воєводу, що 70% населення повіту чинить опір перепису, були випадки сутичок з поліцією. Комендант просив зміцнити поліцію військом, оскільки українське населення цілком зневажає окупаційну владу. До Рави-Руської було надіслано ще 39 поліцаїв і ескадрон уланів. Однак примусити населення повіту брати участь у переписі окупаційним властям не вдалося. 12 жовтня 1921 року рава-руський староста телефонограмою сповіщав окружного коменданта поліції у Львові, що «перепис населення в тутешньому повіті залишається не закінченим. Населення в 60 гмінах чинить пасивний опір, зачиняє хати, втікає до лісу та поле та, незважаючи на арешти тих, що чинять опір і допомогу одного ескадрону уланів, не

досягнуто жодних результатів. Населення воліє бути арештованим, ніж взяти участь у переписі».

Аналогічні випадки мали місце і в інших місцевостях Східної Галичини. Станіславський воєвода Юристовський визнавав, що під час перепису населення багато державних урядовців української національності не вписало в бланк для перепису про державне громадянство свою приналежність до польської держави. «Вони,- писав далі воєвода,- або цілком свідомо не заповнили цієї графи, або написали «Східна Галичина», «польська окупація» і таке інше. Воєвода вимагав позбавити всіх тих урядовців державних посад, оскільки вони «відрікаються від своєї приналежності до польської держави».

Завдяки масовому бойкоту загальний перепис перетворився в анти окупаційний плебісцит українського населення. Рішучі виступи українського населення Східної Галичини проти окупаційного режиму послаблювали позиції польського уряду всередині країни і зривали його плани на міжнародній арені в боротьбі за анексію східногалицької території. Характеризуючи значення боротьби українського населення під час підготовки і проведення загального перепису, «Робітнича газета» зазначала, що «польські окупанти натрапили вперше на більш чи менш масовий опір на ґрунті соціальному і національному... Польські власті ощутно відчули, що їх шанси на галицькому ґрунті стоять дуже слабо, що вся їх політика репресій не привела до бажаного для неї результату».

Таким чином, польська влада у 1921 році застосовувала всі необхідні заходи, включаючи і державні розпорядження уряду для того, щоб полонізувати населення Східної Галичини, позбавити його української ідентичності. Це не могло не викликати незадоволення серед українців, яке проявлялося у бойкотуванні перепису, різних формах заворушеннях, партизанській боротьбі, особливо у 1921 році та ін..

Література:

1. Кульчицький В., Тищик Б. Історія держави і права України / Навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищих та середніх навч. закладів. Вип. 2, доп. Львів : ЛНУ, 2000.- С. 278-283.
2. Кульчицький В.С., Настюк М.І., Тищик Б.Й. Історія держави і права України : - Львів : Світ, 1996.- С. 211-215
3. Кульчицький В.С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України : Навчальний посібник.- К.: Атіка, 2001.- С. 221-225.

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Даниленко Анатолій Васильович

*здобувач кафедри теорії та історії держави і права Львівського
державного університету внутрішніх справ*

Жодне з понять, явищ, процесів не були відомі науці у тому вигляді, у якому ми знаємо їх сьогодні. З часом вони то втрачали свою актуальність для науки, то знову ставали необхідними для дослідження того чи іншого явища, процесу, поняття, набуваючи нових рис залежно від галузі науки, яка їх вивчала, та провідних ідей певного періоду. Іноді визначення того чи іншого поняття не є відшліфованим упродовж століть і навіть сьогодні залишається ще багато «білих плям» у їх дослідженні [1, с. 104]. Не є винятком і предмет нашого дослідження – принцип «відповідальність».

В період античності розпочинає зароджуватися та розвиватися поняття відповідальності людини. У цей період відповідальність людини є індивідуальною, тобто кожен несе відповідальність за власні вчинки та їх наслідки [2, с. 135–154]. У зв'язку з інтенсивним розвитком учення про державу ця епоха акцентує на відповідальності людини-громадянина перед державою і держави перед громадянином.

Філософські вчення епохи Середньовіччя тлумачать поняття відповідальності крізь призму релігії, яка у цей період виступала домінантною у суспільстві. Загалом говорячи, у добу Середньовіччя поняття відповідальності осмислювалося і обґрунтовувалося крізь призму релігії. Спостерігається поділ законів на духовні, ті, що ґрунтуються на релігійному вченні, дані людям Богом, і світські, створені з метою регулювання життя людей у суспільстві, державі [3, с. 335–337]. Тепер людина повинна дотримуватися як закону людського, даного державою, так і закону, посланого людям Богом. Недотримання кожного з них тягне за собою відповідальність.

Епоха Відродження привнесла свої акценти у трактуванні поняття відповідальності. У всезагальному прагненні до гуманізації суспільства, держави цей термін набуває більш гуманістичного значення. Відповідальність стає нерозривно пов'язаною зі свободою людини.

Як бачимо, поняття відповідальності розвивалося і в умовах змін у суспільстві, спричинених реформаційним рухом. Якісно новою рисою Реформації є те, що людина звільняється від відповідальності за умов порушення її права на вільний вибір.

Говорячи про філософію періоду Просвітництва, важливо згадати видатного українського мислителя Григорія Сковороду. Неабиякого

значення філософ надавав моральному виміру життя людини. Завдяки розуму та серцю, душі людина може постійно вдосконалюватися. Воно не залежить від соціального стану, до якого належить людина. Усі люди повинні бути рівними перед законом. Поняття відповідальності людини філософ розглядає крізь призму етики. Для повноцінного життя людини необхідна свобода, а український народ у той час був її позбавлений. Свободу мислитель вважав невід'ємним правом людини, бажав її всім, найперше – закріпаченим масам.

Класична німецька філософія привносить у науку розуміння автономності людини [4, с. 260]. Тепер людина осмислюється не як істота природна, а як культурна, яка живе серед культури. Діяльність людини тлумачиться як духовна діяльність. Людина творить цей світ діяльністю свого духу, як істота мисляча. Виникає принцип відповідальності людини за свої вчинки та їх наслідки, який є безпосереднім наслідком її діяльності.

Цікавими є і наукові пошуки, що стосуються питання відповідальності, наших сучасників. Так, німецький філософ Г. Йонас трактує двоїстість поняття відповідальності людини: за виживання людства і за світ. Ж. Піаже, розглядаючи моральний аспект поведінки людини, розробив власну концепцію відповідальності. Згідно з його позицією, відповідальність формується в дитячому віці і охоплює дві стадії: об'єктивну і суб'єктивну. На першій стадії дитина здійснює спробу пов'язати відповідальність (яка настає у формі покарання) зі ступенем спричинених збитків. На наступній стадії дитина вже враховує наміри у виборі певної поведінки у конкретній ситуації. Здолавши обидві стадії, дитина формує власну мораль.

Підсумовуючи, відзначимо, що у будь-якій професійній діяльності роль відповідальності як риси працівника є надзвичайно великою. Людина, здатна брати на себе відповідальність, здатна й приймати обґрунтовані рішення, зумовлені нетиповими ситуаціями. Такій людині можна довіряти, доручивши їй виконання навіть складного завдання, яке потребує затрати часу та сил, застосування нестандартного підходу.

Поняття відповідальності нерозривно пов'язано з питанням вибору. Здійснюючи вибір, людина автоматично приймає відповідальність за нього. Тобто людина виконує певну вольову дію, яка іноді є наслідком тривалого розмірковування, аналізу, прорахунку можливих варіантів розвитку подій.

Література:

1. Бліхар В. С. Принцип відповідальності у морально-професійному утвердженні працівників правоохоронних органів (філософсько-правова

рефлексія) / В. С. Бліхар // Філософські та методологічні проблеми права. – № 2. – 2016. – С. 104–111.

2. Кабисов Р. С. Логос Гераклита и наука логики / Р. С. Кабисов // Философия и общество. – 1998. – № 3. – С. 135–154.

3. Бліхар В. С. Принцип відповідальності у формуванні морально-професійного статусу працівника правоохоронних органів / В. С. Бліхар // Вісник ЛьвДУВС. Серія: юридична. – № 4. – 2016. – С. 333–341.

4. Кант И. Сочинения в 6-ти т. / Иммануил Кант. – М.: Мысль, 1965. – Т. 4. – 544 с.

Науковий керівник: Карась Анатолій Феодосійович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та політології Львівського державного університету внутрішніх справ

ФУНКЦІЮ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Рязанцев О.Є.

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»;

Рубін А.В.

студент I курсу ОКР «Магістр» Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

1. У різних видів у юридичної відповідальності можуть бути різні цілі: – вона забезпечує захист правопорядку, охорону існуючого ладу і суспільних відносин, у тому числі шляхом покарання винного; – юридична відповідальність сприяє вихованню громадян у дусі поваги до права; – вона спрямована на відновлення соціальної справедливості; – юридична відповідальність попереджає вчинення нових правопорушень.

Усе вище зазначене витікає із наступних функцій юридичної відповідальності, які широко досліджені у правовій науці: 1) правоохоронна функція, яка має на меті захистити, охоронити від посягань на такі найважливіші для всіх людей цінності, як права і свободи громадян і організацій (якщо такі посягання вчинено, то юридична відповідальність має на меті відновлення (відшкодування) порушеного права чи охоронюваного законом інтересу); 2) виховна функція, змістом якої є спеціальна превенція (тобто виправлення правосвідомості правопорушника з тим, щоб він більше не чинив правопорушень) та загальна превенція (тобто вплив на правосвідомість усіх інших схильних до правопорушень осіб, щоб утримати їх від таких вчинків). Іноді в літературі загальну превенцію називають запобіжною функцією юридичної відповідальності.

2. Деякі проблеми функцій юридичної відповідальності знайшли відображення у працях С. С. Алексєєва, Б. Т. Базильова, А. І. Петеліна, Н. С. Малєіна, А. С. Мордовця, В. В. Похмелкіна, О. Е. Лейста, І. С. Самощенко, М. Х. Фарукшина, Є. В. Черних, В. А. Тархова, Н. А. Тарбагаєва та інших. Що ж стосується функцій юридичної відповідальності, то тут можна виділити деякі суттєві їх особливості, а саме: – функції названої відповідальності як конкретний прояв функцій права беруть участь у реалізації всіх функцій останнього; – поняття «функція юридичної відповідальності» має одночасно охоплювати як призначення вказаної відповідальності, так і напрями правового впливу на суспільні відносини.

3. Зважаючи на те, що функції юридичної відповідальності мають складну структуру, то до її складових елементів, на наш погляд, можна віднести: – суб'єкти функцій юридичної відповідальності (вплив правових норм розрахований, насамперед, на деліктоздатну особу; слід розрізняти суб'єктів, на які безпосередньо «спрямована» функція юридичної відповідальності, і суб'єктів, котрі беруть участь у реалізації функцій (посадові особи, компетентні органи); – об'єкти впливу функцій юридичної відповідальності (Об'єктом функцій юридичної відповідальності є суспільні відносини, які складаються у процесі життєдіяльності і поведінки суб'єктів); – способи та засоби здійснення функцій юридичної відповідальності; – фактичні і формальні підстави реалізації названих функцій (останні приводять у дію функціонування відповідальності); – загальносоціальні та юридичні наслідки (результати) реалізації функцій зазначеної відповідальності (результати впливу можуть мати найрізноманітніший характер: правомірна поведінка, обмеження прав та свобод, поновлення суспільних відносин, нормалізація морально-психологічного клімату в суспільстві); – правовідносини, що виникають з приводу реалізації функцій відповідальності; – норми юридичної відповідальності (останні є певними «носіями» функцій права, а у правовідносинах названа відповідальність втілюється).

4. З урахуванням викладеного є підстави вважати, що функції юридичної відповідальності – це головні напрями впливу норм останньої на суспільні відносини, через які досягаються цілі та проявляється призначення відповідальності. Таким чином, можна визначити для всіх функцій юридичної відповідальності такі характерні риси: соціальна обумовленість; цільова спрямованість; самостійність кожної функції та їх взаємодія; наявність взаємозв'язку з функціями права, які надають функціям юридичної відповідальності певного напрямку впливу; взаємозв'язок функцій названої відповідальності з функціями її складових; прояв через функції юридичної відповідальності призначення юридичної відповідальності.

**ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ**

*Драгомарецька Олександра Сергіївна
студентка Вінницького відділення Ірпінського державного коледжу
економіки і права*

За час свого утвердження та розвитку наука конституційного права в Україні почала ефективно здійснювати не лише свою пізнавальну, а й прогностичну функцію. Науку конституційного права, як і будь-яку іншу галузеву юридичну науку, можна порівняти з живим організмом. Для неї властиві такі процеси, як утвердження (зародження), розвиток та удосконалення (розквіт), а також на певних етапах застій. На відміну від живої істоти, для юридичної науки ці процеси є нелінійними, перманентними і майже ніколи не завершуються занепадом. Це зумовлюється передусім суспільною затребуваністю конституційно-правової думки, а також науковою діяльністю вітчизняних правознавців, для яких ідеали добра та справедливості, гуманізму та милосердя, закладені в конституційному праві та Конституції України, є визначальними.

Сучасна конституційно-правова наука має належний потенціал для самоаналізу, для того щоб дати відповідь на ряд запитань, що пов'язані з її минулим, сучасним і майбутнім. На жаль, відповідні наукові дослідження залишаються нині поодинокими.

У контексті зазначеного слід зупинитись на окремих вузлових питаннях, що допоможуть ідентифікувати стан і тенденції науки конституційного права в Україні, а також визначити основні шляхи і пріоритети її розвитку. При цьому слід застерегти, що українська наука конституційного права, попри свою оригінальність і самобутність, була і залишається інтегрованою в загальноєвропейський правовий простір. Ефективний розвиток конституційно-правової думки в Україні передбачає наукову діагностику стану та шляхів удосконалення однойменної юридичної науки.

Як доволі молода галузь публічного права, конституційне право має порівняно нетривалу, проте яскраву історію становлення та розвитку відповідної галузевої науки. Сучасний стан розвитку вітчизняної конституційно-правової науки характеризується динамічністю й водночас комплексністю відповідних юридичних досліджень, пошуком нових методологічних підходів для розв'язання як традиційних, так і нових

проблем вітчизняного конституціоналізму, активною участю вчених-конституціоналістів у теоретико-методологічному забезпеченні конституційних процесів в Україні [1].

Ще однією визначальною рисою розвитку науки конституційного права в ХХІ ст., як уже зазначалося попередньо, стає самоідентифікація цієї юридичної науки, пошук свого призначення в теперішніх і майбутніх процесах національного державотворення та правотворення.

Актуальним предметом конституційно-правових досліджень, насамперед, стають проблеми предмета і методу науки конституційного права, її система та функції. Тобто ті властивості, що дають уявлення про науку конституційного права як про юридичну категорію.

Нині вчені демонструють різні підходи щодо визначення науки конституційного права. Так, деякі вчені вважають, що наука конституційного права — це система знань про закономірності правового регулювання і функціонування відносин між особою, суспільством і державою, які складаються на основі та у зв'язку зі здійсненням державної (публічної) влади. На думку В. Погорілка і В. Федоренка, сучасна наука конституційного права є єдиною наукою в системі загальнотеоретичних, історичних, галузевих, порівняльно-правових і прикладних юридичних наук. Ця наука належить до фундаментальних галузевих юридичних наук через фундаментальний характер відповідної галузі права. Тобто вчені вважають, що наука конституційного права є системою ідей, концепцій, теорій, вчень про конституційне право як галузь національного права [2].

Існують й інші погляди щодо розуміння сутності та змісту конституційного права як юридичної науки. Але переважна більшість учених-конституціоналістів переконані, що ця наука, як і будь-яка інша юридична наука, є системою знань (ідей, концепцій, теорій, вчень) про: юридичні особливості відповідної галузі права; юридичну природу і властивості конституцій і конституційно-правових явищ; правові зв'язки між учасниками конституційних відносин; особливості конституційної правосуб'єктності згаданих учасників правовідносин [3].

Узагальнюючи зазначене, науку конституційного права можна визначити як систему ідей, концепцій, теорій, вчень про закономірності (закони) існування та дієвості явищ конституційно-правового буття.

Література:

1. Шемшученко Ю. С. Теоретико-методологічні проблеми сучасного конституціоналізму та державного управління в Україні // Право України. — 2009. — № 11. — С. 19.

2. Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Конституційне право України. Академічний курс : підруч. : у 2 т. / за ред. В. Ф. Погорілка. — К., 2006. — Т. 1. — С. 176.

3. Скрипнюк О. В. Предмет конституційно-правової науки та сучасний конституційний процес : теоретико-методологічні аспекти // Наука конституційного права : сучасний стан та тенденції розвитку / за ред. А. П. Гетьмана. — Х., 2009. — С. 37.

Науковий керівник: Гаврилюк Ольга Василівна, викладач Вінницького відділення Ірпінського державного коледжу економіки і права

РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ У ЗАХИСТІ ПРАВ ТА ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ЛЮДИНИ

Ількова Дар'я Олександрівна

студент Кам'янець-Подільського відділення Ірпінського державного коледжу економіки та права

Дослідженням ролі Європейського суду з прав людини в суспільстві займалися багато вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких Е. Бредлі, М.В. Буроменський, М. Дженіс, Р. Кей, В.В. Лутковська та інші, однак вважаємо, що зазначена тема не розкрита в повній мірі і потребує додаткового дослідження.

В результаті наукової систематизації прав людини в історичному огляді з'явилася *теорія трьох поколінь прав людини*. Нині відбувається становлення четвертого покоління прав людини.

Перше покоління – це політичні (вільно обирати і бути обраним) і громадянські (право на життя, свободу безпеку, свободу слова та ін.) права. Це ті права, які були проголошені в ході буржуазних революцій VII-VIII ст. і знайшли своє закріплення в перших конституціях.

До другого покоління відносять соціальні, економічні та культурні права (право на працю і вільний вибір роботи, на освіту та ін.), які сформувалися в процесі боротьби трудящих за поліпшення свого економічного становища в капіталістичному суспільстві та підвищення культурного статусу.

Третім поколінням прав людини є колективні(солідарні) права (право народів на мир, безпеку, незалежність, на здорове навколишнє середовище, на самовизначення та ін.). Ці права почали формуватися після Другої світової війни і їх появу пов'язують з крахом колоніальної системи та глобалізацією проблем. На відміну від прав та свобод першого та другого покоління, третє покоління прав людини є одночасно правами

людини і народів. Європейська Декларація прав людини і основоположних свобод була прийнята у 1950 році в Римі і закріплює всі покоління прав людини і отже є Декларацією, яка синтезує надбання попередніх поколінь (право на життя, заборона катувань, заборона рабства та примусової праці, право на свободу та особисту недоторканість, право на справедливий судовий розгляд, ніякого покарання без закону, право на повагу до особистого та сімейного життя, свобода думки та інші¹). Конвенція не тільки проголосила основоположні права людини, а й створила надійний механізм їх захисту, який забезпечує реалізацію прав, передбачених Конвенцією, і застосування її норм.

У XXI ст. можна говорити про становлення четвертого покоління прав людини, котре пов'язане з науковими відкриттями в галузі мікробіології, медицини, генетики тощо. Ці права є результатом втручання у психофізіологічну сферу життя людини (наприклад, право людини на штучну смерть (евтаназію); право жінки на штучне запліднення і виношування дитини для іншої сім'ї, вирощування органів людини з її стовбурових клітин та ін.), яке, однак, не є безмежним (заборона клонування людини та встановлення інших правових меж)².

Для забезпечення дотримання зобов'язань, узятих сторонами вищезазначеної Конвенції, у Страсбурзі створено Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ), який розглядає індивідуальні та міждержавні спори. На прохання Комітету міністрів Ради Європи суд може також надавати консультативні висновки щодо тлумачення Конвенції та протоколів до неї. Разом з протоколами (усього прийнято 14) Конвенція становить основу європейської системи захисту прав людини.

Україна 17 липня 1997 р. ратифікувала Європейську конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод та протоколи до неї, у зв'язку з чим відповідно до чинного законодавства ця Конвенція стала частиною національного права. Внаслідок цього кожна фізична особа, неурядова організація або група осіб, що знаходяться під юрисдикцією України, отримали право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися зі скаргою про порушення Україною прав і свобод, гарантованих Конвенцією безпосередньо до ЄСПЛ – однієї з найбільш поважних і впливових міжнародних судових установ. Це єдиний міжнародний суд в Європі, до якого індивіди мають особистий доступ³. Це право передбачене ч. 4 ст. 55 Конституції України: «кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних

¹http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004

² Скакун О. Ф. Теорія права і держави / О. Ф. Скакун., 2013. – 524 с.

³How to use European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms In matters of reproductive law: the case law of European Court of Human Rights_ Guide/ written for ASTRA by Magda Krzyzanowska-Mierzewska.

судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна».

Розглянемо ЄСПЛ та його діяльність більш детально. Європейський суд з прав людини (European Court of Human Rights) – це міжнародний судовий орган, який здійснює контроль за виконанням державами-учасницями Ради Європи положень Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, який розпочав свою діяльність у 1959 році та діє на постійній основі. Судді ЄСПЛ є цілком незалежними, і обираються Парламентською Асамблеєю Ради Європи (по одному від кожної держави-учасниці на 9 років без права переобрання). Після обрання суддя працює в особистій якості, не як громадянин своєї держави.¹

Компетенція ЄСПЛ відмінна від компетенції інших міжнародних судових органів, діяльність яких обмежена спорами між державами, оскільки Європейська конвенція передбачає права громадян держав-учасниць на пряме звернення до ЄСПЛ, щодо захисту своїх прав, порушених тією державою, громадянами якої вони є. Особа, що бере участь у провадженні ЄСПЛ у своїй справі, має своєрідний процесуальний суверенітет: така особа-заявник може самостійно, на власний розсуд розпоряджатися своїми правами, що надаються Конвенцією 1950 року, Регламентом Суду, Європейською угодою про осіб, які беруть участь у процесі ЄСПЛ. Більше того, особа-заявник має імунітети та привілеї, що дають їй можливість виступати з державою на рівних у цьому процесі, тобто незалежність у міжнародних відносинах щодо нього.

Згідно з положеннями ст. 32 Конвенції юрисдикція ЄСПЛ поширюється на всі питання, що стосуються тлумачення та застосування Конвенції та протоколів до неї. При цьому цікавим є те, що у випадку виникнення спору щодо юрисдикції Європейського суду з прав людини він вирішується самим Судом (ст.ст. 32 та 48 Конвенції). Необхідно зазначити, що юрисдикція ЄСПЛ обмежується тлумаченням та застосуванням саме Конвенції, а не внутрішнього законодавства держав, що її ратифікували.

ЄСПЛ має субсидіарний характер. Це означає, що він створює лише додаткові умови для реалізації прав та свобод людини, адже їх забезпечення покладено на держави-учасниці, що впливає зі змісту ст. 1 Конвенції. Таким чином, ЄСПЛ не є черговим судом, що доповнює систему національних судів, він не може відмінити чи скасовувати рішення національних судів, як це роблять апеляційні та касаційні інстанції, він також не може скасовувати акти органів державної влади. Його завданням є здійснення контролю за додержанням державами-

¹The council of Europe and human rights :An introduction to the European convention on Human Rights by Martyn Bond/ Council of Europe publishing. p.86

учасницями положень Конвенції. Порівняти діяльність ЄСПЛ з діяльністю інших органів неможливо, адже наприклад Конституційний Суд України також здійснює контроль, але він розглядає виключно питання правових норм, а ЄСПЛ навпаки розглядає конкретні справи без узагальнення судової практики, як це робить Верховний Суд України.

Судове рішення ЄСПЛ проголошується у відкритому слуханні і не може бути переглянуте, воно є остаточним і держави зобов'язані виконувати його.

Прийняття Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод стало революційною подією в міжнародному праві, адже Конвенція не лише встановила перелік прав та свобод людини, але й створила спеціальну установу, яка отримала повноваження здійснювати судовий контроль за дотриманням її положень і розглядати позови приватних осіб проти держав.

Література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс]. – 1950. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
2. Скакун О. Ф. Теорія права і держави / О. Ф. Скакун., 2013. – 524 с.
3. How to use the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms in matters of reproductive law: the case law of the European Court of Human Rights [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://www.astra.org.pl/pdf/publications/astra_guide.htm.
4. Bond M. The Council of Europe and human rights - An introduction to the European Convention on Human Rights / Martyn Bond., 2010. – 87 с.

Науковий керівник: Катушинська Л.С, магістр права, викладач Кам'янець-Подільського відділення Ірпінського державного коледжу економіки та права України

КОНСТИТУТИВНА ТЕОРІЯ ВИЗНАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Мартинюк Лілія Павлівна

студентка 3 курсу економіко-правового факультету Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, спеціальність «Правознавство»

Міжнародне визнання має двоякий характер – як політичний, так і правовий. Акт визнання є передусім політичним актом, бо здебільшого

виступає заявою або постановою вищих органів держав про бажання встановлення з державою, яка визнається ними, дипломатичних відносин у повному обсязі, або встановлення певних міжнародних стосунків у інших формах. Проте в кожному випадку визнання, утримання або відмови у визнанні виникають певні взаємні правові відносини та юридичні наслідки, що і є цариною права [2, с. 345].

Визнання може бути визначене як наочно засвідчена заява або така, що припускається, або інші дії чинного суб'єкта міжнародного права, які констатують факт політичного і правового існування нового утворення з метою встановлення з ним міжнародних відносин. Практика засвідчує, що такими утвореннями можуть бути: нова держава, новий уряд, що здобув владу неконституційним шляхом, національно-визвольний рух та органи його керівництва, міжнародна організація. Відповідно до сторони, що визнається, визнання поділяють на певні види. Найпоширенішим і юридично усталеним серед них є визнання нових держав та урядів [2, с. 346].

Варто зазначити, що в міжнародному праві немає жодної конвенції або договору, який регулює питання визнання. Думки науковців у цій сфері також різняться. Саме тому у міжнародному праві тривалий час існують дві конкуруючі теорії: конститутивна і декларативна.

Метою цієї доповіді є визначення змісту та правової природи саме конститутивної теорії визнання у міжнародному праві, яка є більш практично застосованою.

Відповідно до конститутивної теорії політичний акт визнання є попередньою умовою існування юридичних прав нової держави. Теорія доводить, що саме акт визнання іншими державами створює нову державу, породжує і забезпечує її міжнародну правосуб'єктність. Тобто нові держави як повноправні суб'єкти міжнародного співтовариства створюються на підставі бажання і згоди вже існуючих держав. До визнання нова держава нібито не існує [2, с. 346–347].

Можна виділити наступні спірні питання конститутивної теорії визнання: які саме умови повинна додержувати держава аби бути визнаною; скільки держав повинні визнати нову державу; чи буде новітня держава вважатися правосуб'єктною, якщо вона визнана не більшістю, а лише кількома державами; якщо вона є суб'єктом міжнародного права для цих держав, то як же визначається її дійсний правовий статус стосовно всіх інших країн тощо.

Прихильниками конститутивної теорії є такі відомі теоретики міжнародного права, як Діонісіо Анцилотті, Герш Лаутерпахт, Ласса Оппенгейм.

Ласса Оппенгейм писав, що визнання "є по своїй природі конститутивним. Воно позначає виникнення міжнародних прав і обов'язків визнаного суспільства" [5, с. 136–137].

На думку Діонісіо Анцилотті, міжнародна правосуб'єктність "стає дійсною і конкретною одночасно з визнанням" і що "не може бути правовідносин з державою, ще не одержала визнання"[1, с.164–165].

Герш Лаутерпахт, засуджуючи численні відмови реально існуючим державам у визнанні за політичними мотивами, зазначає, що визнання нової держави, яка додержує умови державності, має бути правовим обов'язком, а не питанням політичних міркувань. Вчений наголошує не на політичному, а на правовому характері конститутивного визнання [3, с.55].

Теорія конститутивного визнання часто піддається критиці. Так,

С. В. Черниченко вказує на те, що держави можуть існувати і вступати в будь-які контакти з іншими державами, а уряди, які здобули владу неконституційним шляхом, ефективно представляти суб'єкт міжнародного права і без офіційного визнання [6, с. 65].

І. І. Лукашук зазначає, що визнання держави є одностороннім актом, яким держава визнає факт утворення нової держави і тим самим – її міжнародну правосуб'єктність, але щойно створена держава стає суб'єктом міжнародного права через обставини власне факту створення суверенного формування [4, с. 347].

На нашу думку, визнання конститутивне в політичному сенсі. Це означає, що існуючі держави визнають нове утворення як державу, що є свідченням визнання з їхнього боку її політичного статусу і згоди на встановлення міжнародних стосунків. Але акт визнання не є конститутивним в юридичному сенсі, тому що юридичні права та обов'язки держави виникають не в результаті її визнання іншими державами, а в результаті набуття нею необхідних елементів державності, передбачених міжнародним правом для будь-якої країни.

Література:

1. Анцилотті Д. Курс міжнародного права [Текст] / Д. Анцилотті – М.: Правознавство, 1961. – 444 с .
2. Буткевич В.Г. Міжнародне право: Основи теорії [Текст]: підручник / В. Г. Буткевич – Київ: Либідь, 2003. – 608 с.
3. Лаутерпахт Г. Визнання в міжнародному праві [Текст] / Г.Лаутерпахт – Кембрідж : University press, 1947. – 442 с.
4. Лукашук І.І. Міжнародне право: Загальна частина [Електронний ресурс] / І.І. Лукашук – Режим доступу: [https // docviewer.yandex.ua/?url=http%3A%2F%2Flib.lunn.ru%2FSovremenniki%2Flukashuk_1.pdf&name=lukashuk_1.pdf](https://docviewer.yandex.ua/?url=http%3A%2F%2Flib.lunn.ru%2FSovremenniki%2Flukashuk_1.pdf&name=lukashuk_1.pdf) . – Назва з екрана.

5. Оппенгейм Л. Міжнародне право [Текст] / Л.Оппенгейм – Т. I Полутом 1– М.: Іноземна література, 1946. – 407 с .
6. Черниченко С.В. Міжнародне право [Текст]: підручник / С.В. Черниченко – М.: Міжнародні відносини, 1998. – 295 с.

Науковий керівник: Нігрєєва Олена Олександрівна; кандидат юридичних наук, доцент, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право.
Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне
приватне право**

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ ЯК
НАУКИ**

*Іванова Людмила Володимирівна
студентка Вінницького відділення Ірпінського державного коледжу
економіки і права*

Науку цивільного права можна визначити як систему знань про закономірності цивільно-правового регулювання суспільних відносин, яка вивчає соціальний зміст і форму регулювання особистих немайнових і майнових відносин в їх становленні, розвитку і дії, формулюючи одержані знання у вигляді цивільно-правових категорій та ідей.

Наука своїми теоретичними дослідженнями відчутно допомагає юридичній практиці точніше з'ясувати і застосовувати норми чинного права. Юридична практика не тільки сприймає теорії, уявлення та наукові ідеї, що розробляються цивілістичною наукою. Вона також узагальнює застосування чинного законодавства при розгляді цивільних спорів із справ відповідних категорій правозастосування. При цьому практика майже завжди стикається з необхідністю теоретичного осмислення результатів узагальнень власного правозастосування [3].

Наука цивільного права досліджує практику застосування цивільно-правових норм судами та іншими правозастосовними органами. Саме в ході практичного застосування виявляються недоліки і прогалини в цивільно-правовому регулюванні. Крім того, нерідко під впливом різних суб'єктивних факторів деякі правові норми на практиці застосовуються неправильно, в суперечності з їх справжнім змістом. Тому, необхідно знаходити перспективи розвитку цивільного права як науки.

Сучасна цивілістична наука — це наука про сучасне цивільне право, її предметом є: норми цивільного права; суспільні відносини, які становлять предмет цивільно-правового регулювання; цивільні правовідносини; юридичні факти; судова, арбітражна та адміністративна практика застосування цивільно-правових норм.

Важливим завданням науки цивільного права на сучасному етапі розвитку суспільства є дослідження теоретично-правових основ подальшого розвитку цивільного права України на підґрунті європейських уявлень про приватне право, що базуються на рецепції римського права, які є першоджерелом більшості європейських кодифікацій, з

коригуванням відповідно до вітчизняних уявлень про окремі правові інститути.

Серед галузевих проблем актуальною є проблема більш детального регулювання особистих немайнових прав, які є предметом цивільно-правової охорони. Зокрема, це стосується права на життя (в т.ч. проблема евтаназії), права на здоров'я (право на інформацію щодо свого здоров'я, заборона незаконного проведення дослідів над людиною), права на інформацію тощо.

У ст. 27 Конституції України проголошується: «Кожна людина має невід'ємне право на життя. Обов'язок держави — захищати життя людини». У ст. 281 ЦК України закріплено невід'ємне право на життя кожної фізичної особи [1].

Дійсно, на даний час особливу увагу юристів, медиків, філософів, представників інших спеціальностей привертає проблема евтаназії (від грец. "ei" — "легка, блаженна", і "thanatos" — "смерть"). ЦК України у ч. 4 ст. закріплює положення про заборону задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя. Стосовно проблеми евтаназії склалися принаймні протилежні точки зору. По-перше, евтаназія неприпустима з моральних і юридичних позицій, оскільки ніхто не вправі позбавляти людину життя, яке повинно підтримуватися в усіх випадках до природного кінця. Крім того, необхідно враховувати можливість помилки у прогнозі стану хворого, можливість зловживань евтаназією з боку лікаря чи інших осіб. Тому, слід багато зважити, щоб застосовувати евтаназію [2].

Також, однією з проблем, що виникають як у науковій, так і в практичній сфері, є співвідношення норм чинного Цивільного та Господарського кодексів між собою. З моменту набрання чинності цими кодексами точиться гостра дискусія між вченими щодо доцільності існування в правовій системі нашої держави двох кодексів, предмети правового регулювання яких значною мірою збігаються. Також важливим предметом дослідження є виявлення суперечності норм Цивільного та Господарського кодексів в частині дефініції ряду правових явищ [4].

У сфері права інтелектуальної власності, на думку учасників конференції, активному науковому дослідженню підлягають наступні аспекти: проблеми законодавчого встановлення правового режиму комерційних таємниць та «ноу-хау», перспективи законодавчого регулювання та охорони якісно нових результатів творчої діяльності (Веб-сторінок, творів мультимедіа, звукових торговельних марок тощо); розв'язання термінологічних суперечностей між Цивільним кодексом України та спеціальними законами.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — 27ст.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т.; за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця.- 5-е вид. перероб і доп.; К., 2013.- 832 с.
3. Мазур О.С. - Цивільне право України: Навч. пос. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 384 с.
4. Спасибо-Фатеева І. В. Цивілістика: на шляху формування доктрин: Вибр. наук. пр. /І. В. Спасибо-Фатеева.- Х., 2012.- 696 с.

Науковий керівник: Гаврилюк Ольга Василівна, викладач Вінницького відділення Ірпінського державного коледжу економіки і права

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАННЯ І ПРИВЕДЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ ЯК ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНОГО ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Рязанцева Н.О.

*старший викладач кафедри права Луцького інституту розвитку людини
Університету «Україна»;*

Шевчук В.О.

*студентка 1 курсу ОКР «Магістр» Луцького інституту розвитку людини
Університету «Україна»*

1. Проблема визнання і виконання рішень іноземних судів, зокрема, й іноземних недержавних установ, до яких відносяться арбітражні та третейські суди, існує давно, але вона розглядалась в основному науковцями лише крізь призму виконання міжнародних угод, а тому це питання в світлі охорони і захисту прав громадян і юридичних осіб стає дедалі актуальнішим, що зумовлюється розвитком міжнародних економічних стосунків. Історичні і економічні передумови розвитку цього інституту міжнародного права розглянуті у багатьох роботах. Однак, однозначної доктрини щодо визнання і приведення до виконання рішень іноземних судів ні в Україні, ні в інших країнах ще не створено.

2. На нашу думку, питання визнання і виконання рішень іноземних судів на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин аналізуються лише на предмет загального визнання або виконання рішень, без врахування статусу органу, що його постановив. Доцільно також

відрізняти ті органи, які вправі вирішувати питання про визнання та виконання рішення на території України залежно від статусу органу, що постановив рішення та враховувати, ті правові аспекти, яких стосується рішення. Наприклад, рішення суду переглядалось касаційною інстанцією в тій країні, де воно постановлене і залишено в силі, тобто була здійснена його перевірка на відповідність закону вищою судовою інстанцією країни, тому виходить, що таке рішення має наділятися особливим статусом, а не вважатись таким, що прийняте судом першої інстанції.

3. Вважаємо, що питання стабільності рішень іноземних судів та міжнародний характер розглядуваного питання зумовлює необхідність з певною повагою відноситись до рішень іноземних судів, особливо прийнятих вищими судами іноземних держав. Однак, необхідно брати також до уваги, що Україна як правова держава має дбати, в першу чергу, про права власних громадян, що відображено у ст. 3 Основного Закону, тому вважається, що можливим і доцільним є запровадити особливу процедуру перевірки таких рішень на відповідність їх Конституції України, тобто їх визнання Україною та можливість їх виконання на її території. Ми вважаємо, що у разі порушення прав громадян України рішенням іноземного суду перегляд такого рішення перед примусовим виконанням можливий лише у тому випадку, коли при прийнятті рішення були застосовані закони або процедури не сумісні з Конституцією України або міжнародними договорами.

При цьому громадяни України не повинні володіти будь-якими перевагами по відношенню до іноземних громадян, але для держави й права громадян України не повинні бути другорядними по відношенню до міжнародних зобов'язань.

Рішення ж іноземних конституційних судів не можуть виконуватись на території України і аналогічне положення стосується КСУ, оскільки виконувані ними функції не поширюються на міжнародні відносини.

4. Пропонуємо класифікацію рішень в залежності від статусу органу, що його постановив, і які надаватимуться з урахуванням юридичної сили таких рішень:

1. Рішення, постановлені міжнародними судами, які створені на підставі багатосторонніх договорів, в тому числі й рішення ЄС з прав людини;

2. Рішення, постановлені державними судами, з урахуванням їх «ієрархічної» структури судової влади, які поділяються на: – рішення вищих судових органів держави; – рішення апеляційних інстанцій; – рішення судів першої інстанції; – рішення третейських судів.

3. Рішення арбітражних (третейських) судів іноземних країн.

МІСЦЕ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТУ СЕРЕД ЗАСОБІВ ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Свіщова Владлена Олегівна

*студентка 3 курсу Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

Цивільним процесуальним законодавством передбачено, що обставини в цивільній справі встановлюються лише тими засобами доказування, які передбачені самим законом. Вичерпний перелік цих засобів, який формує правило допустимості доказів у його широкому розумінні, закріплено у ч. 2 ст. 57 ЦПК України, а саме ЦПК України відносить до доказів: 1. Пояснення сторін, третіх осіб, їхніх представників; 2. Показання свідків; 3. Письмові докази; 4. Речові докази (також –аудіо і –відео); 5. Висновки експертів.

Одним з найактуальніших питань цивільного процесу на сьогодні постає використання електронного документу в системі засобів доказування. Слід визначити, що ЦПК України не містить вказівки стосовно на віднесення електронних документів до допустимих доказів, не врегульовує механізмів подання електронних доказів, їх дослідження та критеріїв їх оцінки.

Дослідженню питань використання електронних доказів (інформаційних, технічних) присвячувалися роботи деяких вчених у галузі цивільного та господарського процесу, зокрема, Бурганова Р.С., Блажівської Н. Є., Боннера О. Т., Руди Т.В., Горелова М. В., Луспеника Д. Д., Мітрофанова М. О., та інших. Разом з тим окреслена проблематика залишається актуальною й потребує подальших роздумів на сторінках юридичної літератури.

Вважаю, що аналіз проблеми використання електронного доказу у процесі слід розпочати з поняття електронного документу, як допустимого засобу доказування у судочинстві. Відповідно до ст.5 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» електронний документ — документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа. Електронний документ може бути створений, переданий, збережений і перетворений електронними засобами у візуальну форму. Візуальною формою подання електронного документа є відображення даних, які він містить, електронними засобами або на папері у формі, придатній для приймання його змісту людиною.

На мій погляд очевидним є те, що внаслідок розвитку науково-технічного прогресу, на практиці набув актуальності новий засіб доказування як електронний доказ. Цивільне процесуальне законодавство

України відносить -аудіо та -відео записи до речових доказів, але, зрозуміло, не передбачає жодного електронного засобу доказування, незважаючи на поширення у суспільстві електронного документообігу. У зв'язку з цим вважаю доцільним визначення електронного документу, не як речового доказу, а як письмового засобу доказування, оскільки зміст електронних документів відповідає визначенню письмових доказів, тому що за ст.64 ЦПК письмовими доказами називаються виконані будь-яким способом письмові знаки, що поєднані у відповідну систему та структуру та в яких виражені думки, що вміщують інформацію про обставини, які мають значення для справи.

Потрібно зазначити, що про застосування електронних документів на практиці державних органів говорить широкомасштабне прийняття переліку правових актів України, зокрема: Наказ Міністерства юстиції України та Міністерства фінансів України від 09.10.2015 р. №1918/5/869 «Про інформаційну взаємодію між Єдиним державним реєстром юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та інформаційними системами Державної фіскальної служби України, обмін документами в електронній формі»; Розпорядження Голови Верховної Ради України від 19.05.2015 р. №698 «Про першочергові заходи з впровадження електронного документообігу у Верховній Раді України»; Наказ Вищого адміністративного суду України від 20.01.2015 р. № 3 «Про реалізацію проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу»; Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 28.08.2014 р. №1120 «Про затвердження Порядку обміну електронними документами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та Центрального депозитарію цінних паперів»; Наказ Міністерства доходів і зборів від 31.12.2013 р. № 898 «Про затвердження форматів та Порядку подання документів в електронній формі для проведення електронної перевірки»; Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2009 р. № 733 «Про електронний обмін службовими документами в органах виконавчої влади» та інші.

Таким чином, слід підкреслити, що законодавство не завжди встигає за динамічним розвитком інформаційних каналів і не пропонує певних інструментів, які дозволяли б учасникам судочинства повноцінно використовувати їх для захисту своїх прав та інтересів і впливати на підвищення якості, ефективності та динамічності вирішення спорів у судовому порядку, тому, цілком справедливим було б законодавче вдосконалення переліку письмових доказів, включивши до них електронних документів, а також інших документів, отриманих за допомогою електронних засобів зв'язку, але, хочу зазначити, що законодавче закріплення нової технології загрожує обмеженням подальших наукових досліджень. Саме тому, вважаю, що при окресленні

електронних засобів доказування необхідно дотримуватись технологічної нейтральності та фіксувати не просто перелік, а характерні ознаки таких засобів доказування.

Науковий керівник: Повов Олександр Ігорович, асистент, кандидат юридичних наук, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право.
Медичне право**

**ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ
ЗАСУДЖЕНИХ**

Беляй Владислав Олегович

студент 5 курсу, 22 групи Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого м. Харків

По закінченні терміну покарання засуджений знову потрапляє до суспільства, норм і законів якого він повинен дотримуватися, але не завжди у змозі їм слідувати через специфічні особистісні особливості і виражену соціальну дезадаптованість. Саме тому на перший план у роботі закладів, що виконують кримінальні покарання, виступає проблема ресоціалізації засуджених.

За легальним визначенням, яке закріплено у Кримінально-виконавчому кодексі України ресоціалізацію визначено як свідоме відновлення засудженого в соціальному статусі повноправного члена суспільства; повернення його до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві, тим самим акцентовано увагу на необхідність повернення колишніх в'язнів до нормального життя.

Повернення в'язнів до нормального життя також називають – соціалізація, тобто процес входження індивіда в соціальне середовище, оволодіння ним уміннями і навичками практичної і теоретичної діяльності, перетворення реально існуючих відносин в якості особистості. Це багатогранний процес засвоєння досвіду суспільного життя і суспільних відносин. За допомогою процесу соціалізації люди навчаються спільно жити й ефективно взаємодіяти один з одним.[1]

Відповідно, під ресоціалізацією слід розуміти повторне засвоєння культури людських стосунків, формування певних соціальних норм, ролей і функцій, надбання умінь і навичок, необхідних для їх успішної реалізації. Це, по суті, перебудова особистості у зв'язку зі зміною обставин. Під ресоціалізацією засуджених так само розуміють тривалий процес, що має у своїй основі складний комплекс психолого-педагогічних, економічних, медичних, юридичних і організаційних заходів, спрямованих на формування у кожного засудженого здібності й готовності до включення у звичайні умови життя суспільства після відбуття покарання.[2]

Ресоціалізація - це тривалий і складний процес, який включає в себе допенетенціарні та пенетенціарні періоди, які в свою чергу, поділяються на 5 етапів, серед яких, зокрема: 1) винесення вироку і визначення покарання засудженому; 2) адаптація до умов виконання покарання; 3) виправлення; 4) підготовка засудженого до звільнення; 5) соціальна адаптація до умов життя на волі.

Перший період - винесення вироку і визначення покарання засудженому є важливим, оскільки саме в цей час засуджені психологічно налаштовуються на зміну способу життя. Передусім, це значний деструктивний стрес для будь-якої людини, якими б хибними усвідомленнями дійсності по відношенню до навколишнього оточення вона б не жила.

Зовсім інша ситуація має місце в межах другого періоду - адаптація до умов виконання покарання, коли ув'язнені потрапляють до установ пенітенціарної системи вже для відбування покарання, встановленого судом, де їх починають "виправляти" не стільки представники таких установ, скільки особи, котрі відбувають покарання. При цьому і одні, й інші, застосовуючи психологічні та фізичні засоби впливу, прагнуть одного - виробити в засуджених законослухняну поведінку в установі, де він відбуває покарання за вчинений ним злочин, а фактично - "зламати" людину з тим, щоб та стала покірною і контрольованою.

Упродовж третього періоду – виправлення відбувається закріплення деструктивних змін у психології осіб, які перебувають в установах виконання покарань, що посилюється погіршенням стану здоров'я, головним чином через травматизм і прогресування захворювань. Більшість в'язнів, в яких попереду ще значний строк, просто намагається "вижити", а відтак, мало замислюється про своє майбутнє. Що ж до працівників пенітенціарних установ, то вони намагаються зробити певні кроки для ресоціалізації таких осіб, за допомогою таких засобів: а саме: "організують навчання в загальноосвітніх навчальних закладах при таких установах; працевлаштовують на підприємствах установ; у колоніях функціонують гуртки, бібліотеки, клуби. Особливе місце серед працівників установ виконання покарань займають штатні психологи, які мають саме формувати увесь процес ресоціалізації, але через надвисоке навантаження, з урахуванням браку фахової підготовки результативність такої роботи - мізерна. Поряд з цим слід зазначити, що недостатня укомплектованість кадрами установ виконання покарань і значна плінність кадрів, у свою чергу, приводить до значного збільшення навантаження на психологів і, як наслідок цього, процес ресоціалізації набуває більш формального характеру.

Упродовж четвертого періоду - підготовка засудженого до звільнення, в установах пенітенціарної системи робота з підготовки

засуджених до звільнення проводиться відповідно до Програми “Підготовка до звільнення”, яка нині запроваджена в діяльність виправних установ.[3]

П’ятий період - соціальна адаптація до умов життя на волі осіб які звільнились із місць позбавлення волі, передбачає реалізацію “системи заходів соціального, трудового, адміністративного контролю та нагляду за звільненими, надання їм допомоги в отриманні місця проживання і працевлаштування, налагодженні соціальних та сімейних зв’язків, організація контролю за їхньою поведінкою, а за необхідності - застосування до них заходів адміністративного нагляду і контролю” .[4]

Підбиваючи підсумок, слід відзначити, що ресоціалізація засуджених носить здебільшого соціально-психологічний характер. Її зміст, форми й методи залежать від особливостей суб’єктів реабілітації. Найчастіше в особистості засудженого, як у фокусі, сконцентровано проблеми біологічного, соціального і психолого-педагогічного характеру, що передбачає комплексну допомогу з боку різних фахівців. Мета, спільні задачі, принципи й характер допомоги при цьому є універсальними для всіх учасників реабілітаційного процесу, що мають здійснюватися на гуманістичній основі.

Література:

1. Жулева Ю.В. Ресоциализация осужденных несовершеннолетних женского пола, отбывающих наказание в воспитательных колониях: правовые и криминологические аспекты: Дис. ... канд. юрид. наук / Жулева Ю.В. – Рязань, 2000. [Електронний ресурс.] – режим доступу: <http://law.edu.ru/book/book.asp?bookID=1180234>
2. Поздняков В.М. «Журнал «Психология и право» 2012, № 3. С.- 4 [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://psyjournals.ru/psyandlaw/2012/n3/54185_full.shtml
3. Положення про програму диференційованого виховного впливу на засуджених «Підготовка до звільнення» Мін’юст України; Наказ, Положення, від 16.05.2016 № 1418/5 [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0735-16>
4. О.А. Мельниченко, С.С. Дипко. Ресоціалізація в’язнів як складова державної пенітенціарної політики. Актуальні проблеми державного управління. —№ 2 (40). С. – 5.

Науковий керівник: Романов Михайло Васильович, Доцент, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

СУТНІСТЬ ПОБУДОВИ ВЕРСІЙ ПРИ ПЛАНУВАННІ РОЗСЛІДУВАННЯ КОНТРАБАНДИ

Заверховський Олег Васильович
начальник відділу ДФС України

При організації розкриття будь-якого злочину, в тому числі й контрабанди, найважливішим елементом є процедура планування. Ні у практиків, ні в теоретиків не викликає сумніву той факт, що результат розслідування безпосередньо залежить від якості роботи, проведеної слідчим щодо планування розслідування злочину.

Планування відноситься до розумової діяльності слідчого і є дією тісно взаємопов'язаною з практичною діяльністю слідчого. Ці два види діяльності нероздільні й існують як єдине ціле. Особливе значення при плануванні розслідування проведеного як слідчим одноособово, так і в складі слідчої групи, має така форма мислення, як гіпотеза, яка при розслідуванні набуває форми версії.

Першим, хто дав криміналістичне визначення версії, був Б.М. Шавер. У 40-х роках ХХ ст. він дійшов висновку, що під версією слід розуміти засноване на матеріалах справи припущення слідчого про характер розслідуваного злочину, мотиви, в силу яких він скоєний, та осіб, які могли скоїти злочин [3, с.76]. Версія, виходячи з умовиводів автора, повинна передувати складанню плану розслідування, являючись його початком. Вона виступає як припущення, що забезпечує розкриття злочину та викриття злочинця. Існують й інші наукові думки щодо сутності версії. Наприклад, О.О. Ейсман під версією розуміє обґрунтоване припущення щодо сутності події злочину або окремих його сторін та обставин [4, с.97-98]. М.С. Строгович стверджує, що за своєю логічною структурою версія є видом, формою гіпотези, і перевірка кожної версії відбувається тим шляхом, яким перевіряються гіпотези в будь-якій сфері наукової і практичної діяльності [2, с.300]. Ми згодні з М.С. Строговичем і вважаємо, що гіпотеза при розслідуванні набуває форми версії. Версії в ході розслідування контрабанди можуть висуватися щодо обставин конкретного злочину, але при цьому їх фундаментальна частина базується на групі злочинів, які вже були вчинені в минулому, проаналізовані, а на їх основі були побудовані версії, що носять типовий по відношенню до контрабандних злочинів характер.

Пояснюючи наявні у слідства факти, версія містить імовірнісні та неповні знання про них, які потребують перевірки та підтвердження. Після чого отримані результати дають можливість зробити висновок про правильність або помилковість висунутої версії. По суті, версія є

передумовою планування, оскільки вимагає підтвердження, а отримати дане підтвердження слідчий може лише у процесі доведення.

При плануванні розслідування версія виконує пошукову функцію, з її допомогою здійснюється, по-перше, конкретизація питань, необхідних для уточнення в ході слідства; по-друге, встановлюються завдання, за допомогою яких необхідно підтвердити або спростувати вже наявні у слідства факти. Виконуючи свою роль, версія допомагає слідству встановити ті факти, дані по яких ще не виявлені, але, згідно умовиводів слідчого, повинні існувати в реальній дійсності. Якщо ж такі дані виявити не вдається, то версія може вважатися помилковою і повинна бути переглянута. По суті, версія є обґрунтованим і логічно правильним можливим поясненням сутності злочину та зв'язків між механізмом скоєння злочину і виявленими слідами. Очікуване пояснення обставин злочину у формі версії існує на різних етапах розслідування, в різних інтерпретаціях. Варіаційність версійного пояснення обставин злочину залежить від комплексу причин. Цими причинами можуть бути як об'єктивні, так і суб'єктивні чинники розслідування. В ході розслідування приблизні пояснення обставин скоєного злочину, що містяться у версії, повинні пройти всі елементи процесу доказування, перетворитися з можливих пояснень на достовірно встановлені знання. Від початку і до кінця розслідування версії так і залишаються поясненням обставин, що цікавлять слідство, які можуть входити до предмету доказування, а можуть перебувати у межах доведення [1, с.45-46] кримінального провадження.

Таким чином, версії допомагають слідчому в передбаченні ще не виявлених в ході слідства фактів, що впливають з того можливого пояснення події, яке в ній міститься. Сама по собі правильна версія не принесе результату, якщо слідчий не буде формувати на її основі нові судження про ще не встановлені факти. На практиці існує декілька можливих способів перевірки версій. По-перше, версії можуть перевірятися одночасно (паралельно); по-друге, послідовно (по черзі). Кожен спосіб має свої плюси і мінуси. Наприклад, при паралельній перевірці забезпечується оптимальний темп розслідування, усувається можливість проведення повторних слідчих дій, відбувається економія робочого часу слідчого і т.п. При почерговій перевірці увага слідчого не розпорошується, таким чином, менше шансів втратити незначні, але важливі деталі в ході перевірки версії і т.п. Плюси одного способу перевірки версій будуть мінусами іншого.

Література:

1. Руденко А. В. Содержательная логика доказывания: диалектические и формально-логические основы (уголовно-процессуальное и

криміналістическе ісследованіе) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Александр Викторович Руденко ; Кубан. гос. ун-т, Балтийский федер. ун-т им. И. Канта. – Краснодар : КубГУ, 2011. – 395 с.

2. Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса / М. С. Строгович. – М., 1968. – Т.1. – 468 с.

3. Шавер Б. М. Криміналістика / Б. М. Шавер, А. И. Винберг, В. Громов. – М., 1940. – 198 с.

4. Эйсман А. А. Логика доказывания / А. А. Эйсман. – М. : «Юридическая литература», 1971. – 112 с.

Науковий керівник: Цимбал Петро Васильович, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач кафедри кримінального права, процесу та криміналістики, Університет державної фіскальної служби України

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Панчук Людмила Олегівна

студентка Вінницького відділення Ірпінського державного коледжу економіки і права

Медичне право як галузь права достатньо молода, вона не має поки тривалої історії існування, однак є досить важливою для опанування сьогоdnішнім поколінням. Конституція України закріплює право громадян на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування [ст.49].

Держава визнає право кожного громадянина України на охорону здоров'я і забезпечує його захист [4].

Концепція медичного права виникла з практичних потреб, адже кожна людина протягом життя неодмінно стає суб'єктом відносин з приводу надання медичної допомоги. В такому розумінні медичне право "зустрічає" людину при появі її на цей світ і супроводжує протягом життя аж до відходу у "світ інший". Тому, є велика потреба не лише в досконаліх засобах лікування, діагностування, профілактики, а й у ефективному юридичному механізмі забезпечення права людини на медичну допомогу. На думку Н.Б.Болотіної, це є головним призначенням медичного права [2].

Одним з пріоритетних напрямів удосконалення законодавства про охорону здоров'я в Україні є систематизація діючої нормативно-правової бази. Створення належної нормативної бази у сфері охорони здоров'я, насамперед законів, - справа творча і нелегка, що потребує знань у галузі

охорони здоров'я і медицини, досвіду у сфері законодавчої техніки, відповідального ставлення до справи та усвідомлення тієї відповідальності, яка лягає на плечі розробників медичного законопроекту. Лише закон, який створений за таких умов, зможе бути дієвим, життєздатним і займе важливе місце у системі нормативних актів, що регулюють охорону здоров'я, а також матиме можливість скоординувати й спрямувати усі інші акти на забезпечення життя і здоров'я людей.

З метою забезпечення сталого соціально-економічного розвитку будь-якої країни одним із пріоритетів державної політики має бути збереження і зміцнення здоров'я населення як найбільшої соціально-економічної цінності та одного із основних факторів національної безпеки держави. В Україні охорону здоров'я визначено одним з пріоритетних напрямів державної діяльності. Основами законодавства України про охорону здоров'я [3].

У Медичному кодексі необхідно реалізувати вимоги міжнародних стандартів з прав людини, щодо охорони здоров'я, зокрема надання медичної допомоги, оскільки саме він у подальшому стане міцною опорою медичного права України - галузі права, що починає невпинно розвиватись й у нашій державі.

Для реалізації європейської інтеграції з охорони здоров'я Україна потребує приєднання до низки конвенцій міжнародних організацій та Ради Європи в частині забезпечення медичною допомогою. Необхідно продовжувати роботу щодо приведення нормативно-правової бази в галузі охорони здоров'я у відповідність з правовими актами ЄС. Для цього необхідно залучати до участі в управлінні громадян, що дасть позитивні результати для адаптації законодавства України в галузі охорони здоров'я до законодавства європейських країн.

Література :

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — 49 ст.
- 2.. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні: монографія.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листоп. 1992 року № 2801-ХІІ // Відомості Верховної Ради України 1993, № 4. — 12 ст.
- 4.Електронний ресурс <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> .ст 8

Науковий керівник: Гаврилюк Ольга Василівна, викладач Вінницького відділення Ірпінського державного коледжу економіки і права

ПРОБЛЕМИ ІСНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ СІМ'Ї В УКРАЇНІ

Піщенко Геннадій Іванович

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

Сюравчик Валерій Григорович

кандидат юридичних наук, науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ

1. Сім'я є одним з найважливіших та стійких соціальних інститутів, завдяки якому створюються найважливіші умови життєдіяльності людини. Функціонування інституту сім'ї підтримує постійне виробництво системи соціетальних (загальних) цінностей конкретного суспільства. Сім'я підтримує культурну неперервність суспільства шляхом передачі культурного спадку наступним поколінням; здійснює соціалізацію молодого покоління, вводячи його до норми спільного життя та навчаючи механізму конформізму.

2. Проблеми розвитку сім'ї умовно можна поділити на дві групи. Перша група – це труднощі зовнішні, тобто несприятливі для сім'ї умови, створені суспільним макросередовищем, кризовими соціально-економічними обставинами. Вони не впливають з самої сутності, природи сім'ї, а є лише середовищем для її існування. Друга група – проблеми, що існують у сфері сімейного життя навіть за сприятливих зовнішніх умов. Вони породжуються самостійним розвитком сім'ї (наприклад, переходом від авторитарної сім'ї до демократичної).

3. Тривалий економічний спад призвів до того, що в Україні демографічна ситуація значно погіршилася і набула різко негативного характеру. Смертність населення України перевищує народжуваність і ця тенденція зберігається.

4. Чинники соціально-економічного характеру, що виступають зовнішніми умовами існування сім'ї, впливають і на саму роль сім'ї та її розвиток. Так, наявність і розмір сім'ї тепер є навіть негативним чинником в усіх найважливіших моментах життя людини: при влаштуванні на роботу, в матеріальному забезпеченні, у підвищенні професійного рівня тощо. Багатодітні сім'ї у нас завжди жили гірше, ніж малодітні. Тепер же такі сім'ї потрапили в критичну ситуацію.

5. Говорячи про стійкість тенденції зростання розлучень у нашому суспільстві, треба виділити основні причини цього явища, їх можна поділити на три групи: етично-психологічні, економічні та фізіологічні.

До першої групи, як показують дослідження, відноситься пияцтво та алкоголізм, які нерідко супроводжуються з жорстоким ставленням до іншого члена подружжя і дітей. Систематичне пияцтво призводить до деградації особистості, розпаду духовного зв'язку подружжя. Ця причина призводить до розпаду сім'ї приблизно у кожному четвертому випадку (за визначенням суду, а при опитуванні самих розлучених жінок ця причина фігурує у 50 відсотках випадків).

Другою за важливістю причиною розлучень є подружня зрада. Подружня вірність є однією з головних умов етичності шлюбу. Звичайно, в основі самих зрад найчастіше лежить порушення духовної та сексуальної гармонії.

Причиною розлучень є також «несумісність характерів», під якою розуміють невживаність, запальність, дратівливість. Різні погляди на життя, цілі можуть призвести до порушення нормальних відносин у сім'ї, до нервово-психологічних зривів і, зрештою, роблять неможливим спільне життя. Причиною розлучень може бути і втручання родичів у сімейне життя, особливо під час спільного проживання. Тут переплітаються етично-психологічні та економічні аспекти.

6. Роль сім'ї в процесі відтворення людини також змінюється. Зростає позашлюбна народжуваність (майже кожна п'ята дитина в Україні тепер народжується поза шлюбом). У містах дітей народжується менше, ніж в сільській місцевості, де наявність більшої кількості робочих рук у родині завжди була запорукою більшої ефективності її господарства. На кількість дітей в родині впливає не тільки урбанізація та пов'язана з нею екологія, а й рівень освіти жінок та інформатизація суспільства. Розвиток інформаційного суспільства потребує певної відповідності між новітніми технологіями і здатністю людини до праці: її загальною культурою, інформованістю, інтелектуальними здібностями, професіоналізмом, станом здоров'я, зацікавленістю в праці, працездатністю, здатністю до швидкої адаптації, спроможністю самостійно приймати рішення. Людина в інформаційному суспільстві активно займатиметься підвищенням рівня освіти, загальної інформованості, збереженням здоров'я, підтриманням гарної форми.

7. Існує загальна думка вчених-соціологів щодо стійкої тенденції до занепаду традиційної (нуклеарної) сім'ї, та великої можливості її зникнення у найближчому майбутньому. На їх переконання, сім'я в подальшому буде існувати в суспільстві, але може втратити ореол своєї «святості» та «недоторканості» для людини як соціалізованої істоти.

СВІДОЦЬКИЙ ІМУНІТЕТ АДВОКАТА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Поляк Ульяна Юріївна

співробітник ГУ СБУ у м. Києві та Київські області

Кримінальні процесуальні гарантії діяльності адвоката передбачені у ст. 23 Закону України від 5 липня 2012 р. «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі – Закон) [1]. Одна із них полягає у тому, що забороняється вимагати від адвоката, його помічника, стажиста, особи, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також від особи, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю, надання відомостей, що є адвокатською таємницею. З цих питань зазначені особи не можуть бути допитані, крім випадків, якщо особа, яка довірила відповідні відомості, звільнила їх від обов'язку зберігати таємницю в порядку, передбаченому законом.

Адвокат у кримінальному провадженні може мати процесуальний статус захисника підозрюваного, обвинуваченого, представника потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження. Він може надавати правову допомогу свідку під час давання ним показань та участі у проведенні інших процесуальних дій.

У п. п. 1, 2 ч. 2 ст. 65 КПК України зазначено, що не можуть бути допитані як свідки: захисник, представник потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження – про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з виконанням функцій представника чи захисника; адвокати – про відомості, які становлять адвокатську таємницю.

Ці положення забороняють допитувати як свідка тільки адвоката, що є захисником, представником у кримінальному провадженні, та надає правову допомогу свідку. Разом з тим обов'язок зберігати адвокатську таємницю поширюється й на осіб, які вказані у ч. 3 ст. 22 Закону.

Враховуючи викладене, слід збільшити у ч. 2 ст. 65 КПК України перелік осіб, що мають свідоцький імунітет. Нами поділяється пропозиція науковців доповнити цю норму положенням, що не можуть бути допитані як свідки помічник адвоката, стажист, особи, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, особа, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю [2, с. 56; 3, с. 14].

Також слід погодитися з висловленою у науці кримінального процесу ще під час дії КПК України 1960 р. пропозицією заборонити допитувати перекладача як свідка про обставини, які стали відомі під час бесіди обвинуваченого із захисником при побаченні віч-на-віч [4, с. 14].

У п. 10 ч. 1 ст. 20 Закону зазначено, що адвокат має право одержувати письмові висновки як фахівців, так і експертів з питань, що потребують спеціальних знань. Адвокату-захиснику, як стороні захисту, відповідно до ч. 2 ст. 243 КПК України належить право самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової.

При реалізації адвокатом цих прав фахівцю та експерту стає відомою певна інформація, що є адвокатською таємницею. Тому слушною є пропозиція науковців доповнити ч. 2 ст. 65 КПК України положенням, що не може допитуватися як свідок фахівець, експерт щодо обставин надання висновку за зверненням адвоката [5, с. 117].

Законодавець не забороняє допит як свідка особи, якій адвокатом надається правова допомога. Разом з тим це не означає, що під час проведення допиту ця особа зобов'язана давати показання щодо питань звернення до адвоката, про зміст його порад, консультацій, роз'яснень. У ч. 8 ст. 224 КПК України вказано, що особа має право не відповідати на запитання з приводу тих обставин, щодо яких є пряма заборона у законі. При цьому у даній нормі йдеться про професійну таємницю захисника. Таким чином, під час проведення допиту особа має право не відповідати на запитання слідчого, прокурора, суду щодо відомостей, які є адвокатською таємницею.

Свідоцький імунітет адвоката не є абсолютним. У ч. 3 ст. 65 КПК України зазначено, що особи, передбачені п. п. 1-5 ч. 2 цієї статті, з приводу зазначених довірених відомостей можуть бути звільнені від обов'язку зберігати професійну таємницю особою, що довірила їм ці відомості у визначеному нею обсязі. Таке звільнення здійснюється у письмовій формі за підписом особи, що довірила зазначені відомості.

Отже, адвокат, який є захисником підозрюваного, обвинуваченого, представником потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, надає правову допомогу свідку, може бути звільнений цими учасниками кримінального провадження від обов'язку зберігати адвокатську таємницю.

Нами підтримується думка, висловлена у юридичній літературі під час дії КПК України 1960 р., що у випадку прохання клієнта викликати до суду свого адвоката для надання показань про зміст їх розмови, факт звернення до нього, адвокат вправі звернути увагу суду на свій професійний імунітет та відмовитися давати показання, якщо вважає, що

це може зашкодити інтересам клієнта, його власним інтересам або інтересам адвокатського об'єднання [6, с. 107].

Література:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 62. – Ст. 2509.
2. Савицька С. Деякі кримінально-процесуальні гарантії діяльності адвоката / С. Савицька // Закон и жизнь. – 2013. – № 3. – С. 55-58.
3. Погорецький М. М. Кримінальні процесуальні гарантії адвокатської таємниці у досудовому розслідуванні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / М. М. Погорецький. – К., 2015. – 23 с.
4. Чайка Р. А. Участь захисника на досудовому слідстві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза» / Р. А. Чайка. – Харків, 2008. – 19 с.
5. Удалова Л. Д. Кримінально-процесуальні гарантії діяльності адвоката: [моногр.] / Л. Д. Удалова, С. Л. Савицька. – К. : КНТ, 2014. – 170 с.
6. Король В. В. Засада гласності кримінального судочинства України: поняття, зміст, підстави, обмеження / В. В. Король. – Івано-Франківськ, 2003. – 221 с.

РОЗШИРЕННЯ ПРАВ ПОТЕРПІЛОГО ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Романов Віталій Олександрович

ад'юнкта кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ

В сьогоднішні часи постає питання оперативного реагування на заяви потерпілих. Як показує практика, норми кримінального процесуального законодавства недостатньо регламентують оперативне прийняття рішень з невідкладного проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Звертаючи увагу на передовий досвід зарубіжних країн в цьому питанні, ми пропонуємо внести зміни до КПК України щодо розширення прав потерпілого від злочинної діяльності (свого роду консенсуальний дозвіл). Так, доцільно, в частині 2 статті 56 до КПК України додати пункт б і викласти в наступній редакції:

Давати письмову згоду (у вигляді заяви потерпілого) на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, передбачених статтями 260, 263, 264, 268 КПК України відносно себе та свого майна.

В заяві обов'язково вказується анкетні дані потерпілого, перелік негласних слідчих (розшукових) дій на які він надає дозвіл відносно своєї особи, а також термін дії наданої згоди, яка не може перевищувати одного місяця. У виняткових невідкладних випадках, коли життю та здоров'ю потерпілого загрожує небезпека, така заява може бути усною, зафіксованою на технічні засоби (наприклад по лінії «102») та додаватись до постанови слідчого на проведення негласної слідчої (розшукової) дії у вигляді аудіо запису. На підставі заяви потерпілого слідчий за узгодженням з прокурором або прокурор виносять постанову на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, в якій крім вимог, передбачених ст. 251 КПК України, зазначаються обґрунтовані підстави проведення невідкладних НСРД за згодою потерпілого.

Отже, пропонується щоб постанова слідчого на проведення негласної слідчої (розшукової) дії відносно потерпілого, погоджена з прокурором, надавала законні підстави на проведення відповідних негласних слідчих (розшукових) дій, без постанови слідчого судді.

У випадку необхідності продовження негласної слідчої (розшукової) дії або її повторення, потерпілий має надати повторну згоду. Такі негласні слідчі (розшукові) дії проводяться у кримінальних провадженнях, відповідно вимог ч. 2 ст. 246 КПК України, винятково по тяжким і особливо тяжким злочинам. Результати негласної слідчої (розшукової) дії використовуються у доказуванні на загальних підставах, зазначених у статтях 256, 257 КПК України.

Підсумовуючи вищевикладене та розглянувши можливості оформлення дозволів на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, слід звернути увагу на досвід зарубіжних країн, тому доцільно запропонувати внесення до КПК України доповнень щодо розширення прав потерпілого, які включають надання згоди на проведення негласних слідчих (розшукових) дій відносно себе.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88 в редакції від 16.08.2015 р., №4651-VI
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 // [О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.]; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. – Х. : Право, 2012. – 768 с.
3. Махов В. Н. Уголовный процесс США (досудебные стадии): учебное пособие /В. Н. Махов, М. А. Пешков. - М. : Бизнес-шк. "Интел-синтез", 1998.

4. Корнієнко М.В. Протидія організований злочинності в країнах ЄС та США / М.В. Корнієнко. – К. : НТВ “Правник”, 2002. – 292 с.
5. Federal Criminal Code and Ruls/ Title 18 – Crime and Criminal Prosedure - §1030 Fraud and related activity in connection with computers – (amendment received to February 15, 1999), West Croup, St. Paul, Minn 1999. –р. 632-634.
6. Code de procedure penale Modifié par LOI n°2011-392 du 14 avril 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071154&dateTexte=20120724>
7. The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/23/contents>
8. Strafprozeßordnung (StPO): Ausfertigungsdatum 12.09.1950 "Strafprozeßordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 7. April 1987 (BGBl. IS. 1074, 1319), die zuletzt durch Artikel 14 Nummer 7 des Gesetzes vom 20. Oktober 2015 (BGBl. I S. 1722) geändert worden ist".
9. Кримінальний процесуальний кодекс Федеративної Республіки Німеччини: Науково-практичний коментар: Потсдам / Берлин, 2012.

Науковий керівник: Гринчак Володимир Миколайович, кандидат юридичних наук, професор кафедри, Національна академія внутрішніх справ

ПРОХАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ В СКЛАДІ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ (ст. 354, ст. 368, ст. 368-3, ст. 368-4 КК УКРАЇНИ)

Скворцова Надія Олександрівна

студентка 5 курсу 22 групи Інституту прокуратури і кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого м. Харків

Закріплення такої форми об’єктивної сторони як «прохання надати неправомірної вигоди» в розділі XVII Кримінального кодексу України (надалі КК України), зокрема в ч.1 і ч. 4 ст. 354 «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації», ч.1 і ч.3 ст. 368 «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою», ч. 1 ст. 368-3 «Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми», ч. 1 ст. 368-4 «Підкуп особи, яка надає публічні послуги», які відповідно до ст. 45 КК України є корупційними, викликає багато запитань як в теоретичному, так і в практичному аспекті.

Так, у Кримінальній конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією, Цивільній конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією та Конвенції ООН проти корупції не містять згадки про таку форму підкупу, як прохання надати неправомірну перевагу. Отже, це є законодавчою ініціативою держави Україна.

В академічному словнику української мови надане таке визначення: «прохання»: 1) ввічливе звертання до кого-небудь з метою домогтися чогось, спонукати кого-небудь зробити, виконати щось; просьба; 2) письмове клопотання, заява, складена за офіційною встановленою формою [5, с. 335].

Закріплення «прохання» в диспозиціях вище наведених статей свідчить про недотримання законодавцем послідовності у відмінностях між активною та пасивною формами підкупу. Так, в ст. 368, як і в ст. 354 КК України прохання надати неправомірну вигоду є однією з форм «пасивного» підкупу («прийняття пропозиції, обіцянки чи одержання неправомірної вигоди, а так само прохання надати таку вигоду...»), то в ст. ст. 368-3, 368-4 КК України – передбачено в диспозиціях як «активний» підкуп. В останньому випадку законодавець об'єднав три форми об'єктивної сторони, де є загальний суб'єкт (особа, яка пропонує, обіцяє, надає неправомірну вигоду – активна форма), а четверта форма (прохання надати неправомірну вигоду – пасивна форма), яка стосується спеціального суб'єкта (службова особа юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми або особа, яка надає публічні послуги).

Така невідповідність викладу форм підкупу у диспозиціях згаданих кримінально-правових норм суперечить вимогам законодавчої техніки, а також спотворює уявлення про активні та пасивні форми підкупу як кримінально караного правопорушення [2].

Також є дискусійним питанням взагалі розглядати «прохання» як пасивну форму. Так, прохання, за логікою, відноситься до «активного» підкупу, бо полягає у вчиненні ініціатором діянь, що спрямовані викликати відповідну поведінку в іншій особі. У зв'язку з цим активними формами підкупу доречно вважати пропозицію, обіцянку неправомірної вигоди чи її надання або прохання її надати, оскільки їх вчинення є наслідком бажання ініціатора (особа, яка пропонує, обіцяє, надає, просить) викликати очікувані для нього відповідні пасивні форми підкупу (прийняття пропозиції, обіцянки, одержання неправомірної вигоди) в службовій особі юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми або в особі, яка надає публічні послуги.

Проблематичним також є викладення ч. 4 ст. 354 КК і ч.3 ст. 368 КК України, яке передбачає існування такої форми об'єктивної сторони як «прохання надати неправомірну вигоду поєднане з вимаганням».

Згідно з приміткою до ст. 354 КК України в ст. ст. 354, 368, 368- 3і 368-4 КК України під вимаганням неправомірної вигоди слід розуміти вимогу щодо надання неправомірної вигоди з погрозою вчинення дій або бездіяльності з використанням свого становища, наданих повноважень, влади, службового становища стосовно особи, яка надає неправомірну вигоду, або умисне створення умов, за яких особа вимушена надати неправомірну вигоду з метою запобігання шкідливим наслідкам щодо своїх прав і законних інтересів [1].

Так, з етимологічних позицій, вимагання, на відміну від прохання, – це не уклінне звернення, а наказ виконати настанову ініціатора. При вимаганні вимога, звернення підкріплені відкритими чи прихованими погрозами. Засобами вимагання як психологічного впливу, на відміну від прохання, є оголошення адресату визначених термінів чи засобів виконання вимоги без пояснень і обґрунтувань, висунення беззаперечних заборон і обмежень, залякування погрозами, шкідливими наслідками [4, с. 8]. Тобто прохання не може бути пов'язане з погрозами і створенням умов, за яких особа вимушена надати неправомірну вигоду з метою запобігання шкідливим наслідкам щодо своїх прав і законних інтересів.

Отже, наведені проблеми є наслідком порушення законодавчої техніки, що потребує негайного вирішення. Нелогічне і суперечливе викладення диспозицій зазначених статей негативно впливає як на характеристику досконалості законодавства про кримінальну відповідальність, так і на судову практику. Таким чином, законодавчих змін потребують: 1) ч.1 ст. 368-3 і ч. 1 ст. 368-4 КК України, стосовно виключення спеціального суб'єкта; 2) ст. 354 і ст. 368 КК України, стосовно виключення нелогічної і протилежної за змістом конструкції, яка поєднує прохання неправомірної вигоди з вимаганням. Так, доцільним є запровадити норму, за якою безпосередньо повинна встановлюватися кримінальна відповідальність за вимагання неправомірної вигоди.

Література:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. (редакція від 05.01.2017) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>;
2. Підкуп за кримінальним законодавством України / Ю. А. Комісарчук, С. В. Якимова // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія юридична. – 2014. – Вип. 4. – 230-240 с.р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvlduvs_2014_4_26;
3. Проблеми кваліфікації злочину, передбаченого статтею 368 Кримінального кодексу України / О. О. Дудоров // Вісник Луганського

державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. – 2016. – Вип. 1. - 80-98 с.р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2016_1_1;

4. Психологія керівного впливу та дисципліни праці в організації: навч.-метод. посіб. / уклад. Г. І. Дацевич. – Донецьк: Донецький обласний центр пере-підготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій. – 2011. – 20 с.;

5. Словник української мови: в 11 т. / [ред.колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980. – Т. 8,–335 с.

Науковий керівник: Демидова Людмила Миколаївна, професор кафедри кримінального права № 1, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор

ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА ДОВЕДЕНИЕ ДО БАНКРОТСТВА ПО УГОЛОВНОМУ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ УКРАИНЫ И РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

Стати Виталий Анатольевич

*кандидат юридических наук, Департамент уголовного права
Государственного университета Молдовы (г. Кишинев)*

Статья 219 Уголовного кодекса Украины (далее – УКУ) устанавливает ответственность за доведение до банкротства, то есть за умышленное, из корыстных побуждений, иной личной заинтересованности или в интересах третьих лиц совершение гражданином - учредителем (участником) или служебным лицом субъекта хозяйственной деятельности действий, которые привели к устойчивой финансовой несостоятельности субъекта хозяйственной деятельности, если это нанесло крупный материальный ущерб государству или кредитору. В Уголовном кодексе Республики Молдова (далее – УК РМ) ответственность за подобное преступление предусматривается в ч. (1) и (2) ст. 252. Так, частью (1) этой статьи устанавливается ответственность за умышленную несостоятельность, повлекшую причинение кредитору ущерба в крупных размерах. Согласно ч. (2) ст. 252 УК РМ ответственность отягчается, если то же деяние: а) совершается двумя или более лицами; б) влечет причинение ущерба в особо крупных размерах.

В уголовно-правовой доктрине высказываются различные точки зрения по поводу непосредственного объекта преступления, предусмотренного ст. 219 УКУ: «общественные отношения в сфере

исполнения субъектами хозяйственной деятельности своих финансовых обязательств» [1, 655 с]; «порядок осуществления и прекращения хозяйственной деятельности» [2, с. 147]; «установленный законодательством порядок осуществления хозяйственной деятельности в части обеспечения безопасности интересов граждан, юридических лиц и государства от рисков, связанных с неплатежеспособностью (стойкой финансовой несостоятельностью) субъектов хозяйственной деятельности, который юридически фиксируется при рассмотрении дел о банкротстве такого субъекта» [3, с. 676]; «установленный порядок занятия хозяйственной деятельностью в части защиты имущественных интересов кредиторов, в том числе фискальных органов государства по удовлетворению их претензий за счет имущества должника - субъекта хозяйственной деятельности, а также предусмотренная законодательством процедура восстановления платежеспособности должника или признания его банкротом, призванная оздоровить экономику и создать слой эффективных собственников» [4, с. 594].

Примерно такой же разброс мнений наблюдается в отношении непосредственного объекта преступления, предусмотренного ч. (1) и (2) ст. 252 УК РМ: «Основным непосредственным объектом являются общественные отношения, которые охраняют законную предпринимательскую деятельность, банковскую деятельность и т.д., и которые обеспечивают законные интересы кредиторов. Дополнительным непосредственным объектом выступают общественные отношения, которые обеспечивают имущественные интересы кредиторов» [5, р. 550]; «общественные отношения, возникающие и существующие в сфере осуществления законной предпринимательской деятельности, посредством которых охраняются интересы кредиторов в условиях несостоятельности должника» [6, с. 631]; «общественные отношения по поводу правомерности исполнения должником обязательств перед кредиторами» [7].

Касательно непосредственного объекта преступления, предусмотренного ч. (1) и (2) ст. 252 УК РМ, считаем наиболее приемлемой последнюю из вышеперечисленных точек зрения. Основания для такого вывода содержатся в некоторых положениях Закона Республики Молдова «О несостоятельности» (к примеру – в ч. (1) и (2) ст. 24, ст. 25, ч. (2) ст. 84 и ч. (1) ст. 85). Анализ данных положений указывает на то, что именно от соответствия закону исполнением должником обязательств перед кредиторами зависит эффективность процедуры реструктуризации или процедуры банкротства, а также распределения дебиторской массы.

В ст. 219 УКУ и в ч. (1) и (2) ст. 252 УК РМ предмет преступления прямо не указывается, но подразумевается. Например, О. А. Круглова

считает, что предметом преступления, указанного в ст. 219 УКУ, является имущество предприятия [8, с. 10]. Исследование положений ст. 85, 107-109 и 111 Закона Республики Молдова «О несостоятельности» приводит к выводу, что предметом преступления, предусмотренного ч. (1) и (2) ст. 252 УК РМ, должны признаваться: 1) движимое или недвижимое имущество, входящее в активы должника; 2) движимое или недвижимое имущество, входящее в пассивы должника; 3) любой документ бухгалтерской или статистической отчетности, содержащий сведения об экономическом положении должника (бухгалтерские отчетные документы, журнал заседаний и решений общих собраний, реестр акций и т.д.); 4) любой документ или аудио-, видеозапись, содержащие информацию о том, кому, когда, в какой форме была передана часть имущества должника, либо другие данные, представляющие интерес для кредиторов (например, данные о размере имущества, о его местонахождении и т.д.).

В соответствии со ст. 219 УКУ, ущерб наносится государству или кредитору. Согласно ч. (1) ст. 252 УК РМ, ущерб причиняется кредитору. Впрочем кредитором может быть и государство. Такое высказывание находит подтверждение в ч. (7) ст. 70 Закона Республики Молдова «О несостоятельности». Таким образом, по сути, ст. 219 УКУ и ч. (1) и (2) ст. 252 УК РМ очерчивают одинаковый круг пострадавших.

Преступление, предусмотренное ст. 219 УКУ, с точки зрения объективной стороны предполагает совершение действий, которые привели к устойчивой финансовой несостоятельности субъекта хозяйственной деятельности, если это нанесло крупный материальный ущерб государству или кредитору. Для сравнения, деяние, указанное в ч. (1) и (2) ст. 252 УК РМ, может проявляться не только в виде действия, но и в виде бездействия.

По мнению С. В. Черкашина, ст. 219 УКУ предусматривает две разновидности преступных последствий: устойчивая финансовая несостоятельность является основным последствием, а крупный материальный ущерб – производным, однако для квалификации необходимо наличие обоих последствий [9]. В ч. (1) и (2) ст. 252 УК РМ прямо указывается лишь на причинение ущерба в крупных или особо крупных размерах. При этом косвенно имеется в виду, что деяние в виде действия или бездействия по умышленной несостоятельности предполагает создание или увеличение несостоятельности. Другими словами, ущерб в крупных или особо крупных размерах является прямым следствием несостоятельности. В этом смысле преступление, предусмотренное ст. 219 УКУ, не отличается от преступления, указанного в ч. (1) и (2) ст. 252 УК РМ.

Обстановка совершения преступления является обязательным признаком объективной стороны преступления, предусмотренного ч. (1) и (2) ст. 252 УК РМ. Имеется в виду возбуждение процесса несостоятельности или процесса банкротства либо предвидение несостоятельности. Отсутствие такой обстановки говорит о необходимости квалификации содеянного как мошенничества, присвоения чужого имущества, злоупотребления властью или служебным положением, изъятия, хищения, сокрытия, повреждения или уничтожения документов, печатей, штампов или бланков и т.д.

Деяния, предусмотренные ст. 219 УКУ и ч. (1) и (2) ст. 252 УК РМ, являются умышленными. Для наступления ответственности по ст. 219 УКУ обязательным условием является совершение преступления из корыстных побуждений, иной личной заинтересованности или в интересах третьих лиц. В ч. (1) и (2) ст. 252 УК РМ не указаны специальные мотивы преступления.

Субъектом преступления, предусмотренного ст. 219 УКУ, признается гражданин - учредитель (участник) или служебное лицо субъекта хозяйственной деятельности. Субъект преступления, указанного в ч. (1) и (2) ст. 252 УК РМ – это должник или лицо, представляющее должника.

Литература:

1. Баулін Ю. В., Борисов В. І., Гавриш С. Б. та ін. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / За заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – Київ: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре»», 2003. – 1196 с.
2. Селецький С.І. Кримінальне право України. Особлива частина. Навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2008. – 496 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – Київ: Юридична думка, 2010. – 1288 с.
4. Дудоров О. О. Злочини у сфері господарської діяльності: кримінально-правова характеристика. – Київ: Юридична практика, 2003. – 924 с.
5. Barbăneagră A., Alecu Gh., Berliba V. et al. Codul penal al Republicii Moldova: Comentariu (Legea nr.985-XV din 18 aprilie 2002. Cu toate modificările operate până la republicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.72-74/195 din 14.04.2009. Adnotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale). – Chișinău: Editura Sarmis, 2009. – 860 p.
6. Гырла Л.Г., Табарча Ю.М. Уголовное право Республики Молдова: Часть особенная: С изменениями и дополнениями на 10 октября 2010 года. Том 1. – Кишинэу: Cartdidact, 2010. – 712 с.
7. Reniță Gh. Insolvabilitatea intenționată și insolvabilitatea fictivă: propuneri de perfecționare a art.252 și 253 CP RM. În: Rolul științei și educației în

implementarea acordului de asociere la Uniunea Europeană. Materialele Conferinței științifice internaționale (Chișinău, 05.02.2015). Iași: Vasiliana 98, 2015, p. 411-417.

8. Круглова О.О. Кримінальна відповідальність за доведення до банкрутства (аналіз складу злочину): Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. – Харків, 2005. – 18 с.

9. Черкашин С. В. Кримінально-правова характеристика доведення до банкрутства // Право і суспільство. – 2016. – № 1. – С. 208-213.

**ЗНАЧЕННЯ ДОКТРИНАЛЬНИХ ДЕФІНІЦІЙ «НОРМА ПРАВА»
ДЛЯ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ У ПРАВОВІЙ СФЕРІ**

Болокан Інна Вікторівна

кандидат юридичних наук, доцент, докторант кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету

Норма права є одним з базових понять права, «належить до традиційних та найпоширеніших категорій (понять) права» [1, с. 126], відтак, жодне з доктринальних видань (як загальнотеоретичних, так і галузевих) не обходить розгляд питань, пов'язаних із нею.

На сьогодні існує чимало авторських дефініцій «норми права», склалося й певне уніфіковане розуміння цієї правової категорії.

У більш ранні періоди розвитку доктрини права, підходи до визначення поняття «норма права» можна охарактеризувати, як доволі узагальнені. Так, наприклад, у 1962 р. А.А. Піонтковський визначав норму права, як загальне правило, якого необхідно дотримуватись у певних випадках [2, с. 428], тобто неконкретизоване було, що це за правило (які його ознаки) і які це випадки. Пізніше у доктринальних формулюваннях почали відображати певні ознаки норми права. Так, зокрема, у дефініціях вміщуються:

– вказівка про те, що це не просто «загальне» правило, а «загальнообов'язкове правило поведінки» (серед авторів, наприклад: Л.С. Явич, 1979 р. [3, с. 123]; Я.С. Михалюк, 1980 р. [4, с. 310]; І.Я. Дюрягін, С.С. Алексєєв, 1985 р. [5, с. 333]; В.Д. Перевалов, 2000 р. [6, с. 280]; В.С. Шилінгов, 2008 р. [7, с. 57]; Р.С. Притченко, 2009 р. [8, с. 183]); «формально визначене правило поведінки» (серед авторів, наприклад: І.Я. Дюрягін, С.С. Алексєєв, 1985 р. [5, с. 333]; В.Д. Перевалов, 2000 р. [6, с. 280]; А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков, 2004 р. [9, с. 179], О.Д. Тихомиров, В.С. Ковальський, 2005 р. [10, с. 180]; Л.М. Шестопалова, 2004 р. [11, с. 82]; В.С. Шилінгов, 2008 р. [7, с. 57]; Р.С. Притченко, 2009 р. [8, с. 183]; Ю.М. Оборотов, Н.М. Крестовська, А.Ф. Крижанівський, Л.Г. Матвєєва, 2010 р. [12, с. 123]); «формально-обов'язкове правило фізичної поведінки» (серед авторів, наприклад П.М. Рабінович, 2001 р. [13, с. 123]). Варіаціями слова «правило», «правило поведінки» є «припис», «відправне установлення» (наприклад, у М.Й. Байтіна, 2000 р. [14, с. 360]); «веління, яке має вираз державно-владного припису» (наприклад, у В.К. Бабаєва, 2006 р. [15, с. 399]);

– конкретизація суб'єкта, від якого норма походить – держава [14, с. 360] (найчастіше це позначається за допомогою конструкції «встановлюється та/або санкціонується»), та вказівка на охорону норми з боку держави (наприклад, у працях Л.С. Явича, 1979 р. [3, с. 123]; О.Е. Лейста, 1998 р. [16, с. 369]) або компетентних її органів (наприклад, у І.Я. Дюрягіна, С.С. Алексєєва, 1985 р. [5, с. 333]; П.М. Рабіновича, 2001 р. [13, с. 123]; А.А. Акмалової, В.М. Капіцина, 2005 р. [17, с. 91]; В.М. Субботіна, О.В. Філонова, Л.М. Князькової, І.Я. Тодорова, 2005 р. [18, с. 200]; Р.С. Притченка, 2009 р. [8, с. 183]; Ю.М. Оборотова, Н.М. Крестовської, А.Ф. Крижанівського, Л.Г. Матвєєвої, 2010 р. [12, с. 123]); державними органами в межах їх компетенції (наприклад, у працях А.М. Колодія, В.В. Копейчикова, С.Л. Лисенкова, О.Д. Тихомирова, 2004 р. [9, с. 179], В.С. Ковальського, 2005 р. [10, с. 180]). Інколи до суб'єкта встановлення правила поведінки додаються й інші, зокрема: громадські організації (за дорученням держави – Я.С. Михалюк, 1980 р. [4, с. 310]; уповноважені державою – І.Я. Дюрягін, С.С. Алексєєв, 1985 р. [5, с. 333]); суспільство (В.Д. Перевалов, 2000 р. [6, с. 280]). Також є конкретизації щодо не лише прийняття, а й суб'єкта зміни, відміни, припинення норм (наприклад, у працях А.М. Колодія, В.В. Копейчикова, С.Л. Лисенкова, В.П. Пастухова, О.Д. Тихомирова, 2004 р. [9, с. 179]; Л.М. Шестопалової, 2004 р. [11, с. 82]; В.С. Ковальського, 2005 р. [10, с. 180]; В.С. Шилінгова, 2008 р. [7, с. 57]). Інколи конкретизуються положення щодо встановленого порядку прийняття (зміни, скасування) норм (наприклад, у Л.М. Шестопалової, 2004 р. [11, с. 82]) та заходи охорони (забезпечення) норми – заходи державного примусу (наприклад, у О.Е. Лейста, 1998 р. [16, с. 369]; Р.С. Притченка, 2009 р. [8, с. 183]; А.А. Акмалової, В.М. Капіцина, 2005 р. [17, с. 91]); примусові заходи (наприклад, у В.М. Субботіна, О.В. Філонова, Л.М. Князькової, І.Я. Тодорова, 2005 р. [18, с. 200]); організаційна, виховна та примусова діяльність держави (наприклад, у П.М. Рабіновича, 2001 р. [13, с. 123]); примусова сила держави (наприклад, у Ю.М. Оборотова, Н.М. Крестовської, А.Ф. Крижанівського, Л.Г. Матвєєвої, 2010 р. [12, с. 123]); забезпечення державними органами у межах їх компетенції (наприклад, у В.С. Шилінгова, 2008 р. [7, с. 57], Л.М. Шестопалової, 2004 р. [11, с. 82]);

– конкретизація змісту цього правила поведінки. Так, Я.С. Михалюк акцентувала увагу на наділенні суб'єктів юридичними правами та обов'язками, на встановленні у разі порушення відповідальності перед державою або за його уповноваженням перед громадською організацією [4, с. 310]. Ю.Г. Ткаченко, 1983 р. [19, с. 314], В.Д. Перевалов, 2000 р. [6, с. 280] вказували, що норма визначає права і обов'язки осіб;

– певний «натяк» на *галузовість*. Так, наприклад, О.Е. Лейст (1998 р.), визначав норму права, як «розраховане на врегулювання *різновиду суспільних відносин* загальне правило поведінки...» [16, с. 369]; А.А. Акмалова, В.М. Капіцин (2005 р.) – «розраховане на врегулювання *конкретного різновиду суспільних відносин* загальне правило поведінки...» [17, с. 91]; В.М. Субботін, О.В. Філонов, Л.М. Князькова, І.Я. Тодоров – «розраховане на регулювання *виду суспільних відносин* загальне правило поведінки...» [18, с. 200];

– вказівка на *мету прийняття норми права* – регулювання суспільних відносин (наприклад, праці В.Д. Перевалова, 2000 р. [6, с. 280]; М.І. Байтіна, 2000 р. [14, с. 360]; П.М. Рабіновича, 2001 р. [13, с. 123]; В.К. Бабаєва, 2006 р. [15, с. 399]; Р.С. Притченка, 2009 р. [8, с. 183]; Ю.М. Оборотова, Н.М. Крестовської, А.Ф. Крижанівського, Л.Г. Матвєєвої, 2010 р. [12, с. 123]);

– вказівка на *офіційність норми*. Так, наприклад, В.Д. Перевалов (2000 р.) у дефініції норми права зазначає, що вона є «правилом поведінки, яке закріплене та опубліковане в офіційних актах» [6, с. 280], М.І. Козюбра, С.П. Погребняк, О.В. Цельєв, Ю.І. Матвєєва – «закріплене у джерелах права» [1, с. 129].

Є й доволі заплутані визначення, які конкретизують на дуже дріб'язкових деталях. Наприклад, І.М. Рассолов визначає норми права, як «проголошене різними способами, очевидне для всіх за результатами суспільної практики, і тому обов'язкове, керівне начало побудови сталих відносин між особами з метою їх самореалізації шляхом застосування у конкретних справах даних від природи здібностей; необхідна для існування держави і суспільства модель відносин, яку суб'єкти права (особи) з'ясовують та виражають різними способами з метою побудови, збереження, захисту необхідного порядку та забезпечення сталого ведення своїх справ» [20, с. 228, 238].

Отже, як вірно було зазначено М.І. Козюброю, С.П. Погребняком, О.В. Цельєвим та Ю.І. Матвєєвою, за всього плюралізму праворозуміння концепції, які б заперечували нормативність як визначальну ознаку права, відсутні [1, с. 126], а, враховуючи тенденції до діалектичного поєднання різних аспектів права та інтегративність юриспруденції, дослідження різноманітних авторських дефініцій «норма права» є доцільним і завжди залишатиметься актуальним, адже у кожній з них акцентується увага на певних важливих рисах норми права як предмета реалізації у правовій сфері. Всі ж риси цієї правової категорії можна поділити на ті, на які зазвичай вказується у дефініціях, та ті, які у дефініціях не відображені, натомість розміщуються в окремих переліках таких ознак та ґрунтовно пояснюються. Ці переліки є різноманітними, натомість їх аналіз дозволить дійти певної уніфікованої позиції вчених-юристів, що, в свою чергу,

полегшить роботу нормотворцям, адже буде чітке розуміння цього важливого правового поняття. Йдеться, звичайно, про специфічні (притаманні лише правовим, а не іншим різновидам соціальних норм) ознаки.

Література:

1. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри. – К. : Ваіте, 2015. – 392 с.
2. Теория государства и права. Основы марксистско-ленинского учения о государстве и праве / Под ред. П. С. Ромашкина, М. С. Строговича, В. А. Туманова. – М. : Издательство Академии наук СССР, 1962. – 534 с.
3. Явич Л. С. Основы знаний о советском государстве и праве. – Ленинград: Издательство Ленинградского университета, 1979. – 134 с.
4. Теория государства и права: Учебник / Под ред. А. И. Денисова. – М. : Юридическая литература, 1980. – 432 с.
5. Теория государства и права / Под ред. С. С. Алексеева. – М. : Юридическая литература, 1985. – 480 с.
6. Теория государства и права: Учебник для вузов / Под ред. В. М. Корельского и В. Д. Перевалова. – 2-е изд., изм. и доп. – М. : Издательство НОРМА (Издательская группа НОРМА-ИНФРА М), 2000. – 616 с.
7. Теорія держави і права для підготовки до іспиту: Навчальний посібник / [Самофалов Л. П., Старостюк А. В., Кононець Т. Л. та ін.] ; за ред. В. С. Шилінгова. – К. : КНТ, 2008. – 228 с.
8. Теорія права і держави: підручник / [Борщевський І. В., Васильєв А. С., Зілковська Л. М. та ін.] ; за заг. ред. А. С. Васильєва. – К. : КНТ, 2009. – 464 с.
9. Теорія держави і права: навчальний посібник / [А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков та ін.] ; за заг. ред. С. Л. Лисенкова, В. В. Копейчикова. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 368 с.
10. Теорія держави і права: підручник / [С. Л. Лисенков, А. М. Колодій, О. Д. Тихомиров, В. С. Ковальський] ; за ред. С. Л. Лисенкова. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 448 с.
11. Теорія держави і права: навчальний посібник / Упорядник Л. М. Шестопалова. – К. : Прецедент, 2004. – 224 с.
12. Теорія держави і права. Державний іспит / [Оборотов Ю. М., Н. М. Крестовська, А. Ф. Крижанівський, Л. Г. Матвеев]. – Харків : Одісей, 2010. – 256 с.
13. Рабінович П. М. Основы загальної теорії права та держави. Навчальний посібник. – вид. 5-те, зі змінами. – К. : Атіка, 2001. – 176 с.
14. Теория государства и права: Курс лекций / Под ред. Н. И. Матузова и А. В. Малько. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Юристь, 2000. – 776 с.

15. Теория государства и права: Учебник / Под ред. В. К. Бабаева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Юристъ, 2006. – 637 с.
16. Теория государства и права. Курс лекций / Под ред. М. Н. Марченко. – М. : Зерцало, 1998. – 476 с.
17. Акмалова А. А. Теория государства и права. Вопросы и ответы : учебное пособие / Акмалова А. А., Капицын В. М. – М. : ИД «Юриспруденция», 2005. – 184 с.
18. Теорія держави і права : навчальний посібник / [В. М. Субботін, О. В. Філонов, Л. М. Князькова, І. Я. Тодоров]. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
19. Теория государства и права: Учебник / Под ред. А. М. Васильева. – 2-е изд. – М. : Юридическая литература, 1983. – 416 с.
20. Теория государства и права: Учебник для вузов / Под ред. М. М. Рассолова, В. О. Лучина, Б. С. Єбзеева. – М. : Юнити-Дана, Закон и право, 2001. – 640 с.

БУДІВЛІ ПРОМИСЛОВОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ ПОДАТКУ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО, ВІДМІННЕ ВІД ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ

Леонова Дар'я Олександрівна

*Сєвєродонецький інститут Міжрегіональної Академії управління
персоналом*

Податкове законодавство є таким, що найчастіше реформується, це пов'язано з специфікою суспільних відносин, що воно регулює. З метою покращення умов ведення бізнесу в Україні, підвищення ефективності використання ресурсів економіки та усунення недоліків діючого законодавства, у 2016 році було реформовано податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Слід приділити увагу деяким спірним формулюванням норми щодо об'єктів, виключених з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Згідно з Податковим кодексом України (далі – ПКУ), не є об'єктом оподаткування будівлі промисловості, зокрема виробничі корпуси, цехи, складські приміщення промислових підприємств [1, ст.266]. Щодо цієї норми слід виділити декілька проблемних питань.

По-перше, формулювання норми п.п. 266.2.2. п.266.2. ст.266 ПКУ може викликати неоднозначне тлумачення як у платників податків, так і у відповідних контролюючих органів. Так, згідно з вказаною нормою, будівлі промисловості не є об'єктом оподаткування, але міститься обмовка «зокрема» і, після, перераховуються об'єкти: виробничі корпуси, цехи, складські приміщення промислових підприємств. Обмовка може тлумачитися по-різному: 1) як уточнення часток будівлі промисловості,

які не підлягають оподаткуванню; 2) як вказівка на те, що якщо вказані об'єкти розташовані окремо вони не є об'єктами оподаткування.

У першому випадку маємо, що кожна будівля промисловості може стати об'єктом оподаткування податку на нерухоме майно, якщо ця будівля містить не лише виробничі корпуси, цехи, складські приміщення, а й приміщення адміністративного призначення – бухгалтерію, кабінет директора, кімнату для прийняття їжі та ін. Крім того, звернемо увагу на формулювання норми п.п. 266.2.1. п.266.2. ст.266 ПКУ, згідно з якою об'єктом оподаткування є об'єкт жилої та нежитлової нерухомості, у тому числі його частка.

Таким чином, власник будівлі промисловості має вираховувати площу приміщень, що не зайняті під виробничі корпуси, цехи, складські приміщення та сплатити на них податок. Таке тлумачення покладає на платників податків додаткове податкове навантаження.

У другому випадку, будівля промисловості цілком не є об'єктом оподаткування, незалежно від використання приміщень будівлі. Так, якщо передбаченим законом чином не змінено цільове призначення приміщень будівлі, не було виділено окремої адреси, жодне з приміщень будівлі не є об'єктом оподаткування. Але, розповсюджена практика, коли підприємство, що має на балансі будівлю промислового призначення, надає у оренду приміщення цієї будівлі не змінюючи цільове призначення. У цьому разі, будівля не використовується під промислові цілі, але і не є об'єктом оподаткування. У зазначеному випадку, місцеві бюджети втрачають можливість доходів з податку на майно, а платники податків мають лазівку для несплати податку на нежитлове нерухоме майно.

Для вирішення вказаних проблем та уніфікації тлумачення вказаної норми слід надати офіційне роз'яснення норми п.п.266.2.2 п.266.2. ст.266 ПКУ, щодо цілісності або частковості будівлі промисловості як об'єкту оподаткування, або внести відповідні зміни до ПКУ.

Друга проблема на яку слід звернути увагу, полягає у визначенні терміну «будівлі промисловості». У чинному законодавстві України відсутні норми, які б роз'яснювали термін «будівлі промисловості», тому окреслити вичерпний перелік об'єктів, які не є об'єктами податку на нерухомість за чинною редакцією ПКУ неможливо. Відповідно до Державного класифікатора будівель та споруд ДК 018-2000, затвердженого наказом Державного комітету України зі стандартизації, метрології та сертифікації від 17.08.2000 № 507, будівлі промисловості (криті будівлі промислового призначення, наприклад, фабрики, майстерні, бойні, пивоварні заводи, складальні підприємства тощо) віднесено до підрозділу «Будівлі нежитлові» (група 125 «Будівлі промислові та склади» клас 1251 «Будівлі промисловості») [2]. Однак, згідно з класифікатором, до будівель промислових не включаються склади, що суперечить нормі

ст.266 ПКУ, яка прирівнює склади до будівель промисловості. Тому виникає питання, про які склади іде мова у нормі ПКУ? Про складальні підприємства, що класифікатором відносяться до будівель промисловості, чи про складські майданчики, силоси та резервуари, які належать до класу 1252 - резервуари, силоси та склади? Наприклад, власник має декілька складів, які здає в оренду різним підприємствам.

Таким чином, він не використовує склади для ведення промислової діяльності та отримує прибуток в якості орендодавця, при цьому не сплачує податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Для уточнення та окреслення вичерпного переліку об'єктів, які не є об'єктами оподаткування необхідно надати офіційний перелік об'єктів, який би співвідносився з Класифікатором.

Література:

1. Податковий кодекс України від 2.12.10 р. // Відом. Верхов. Ради України. - 2011. - № 13-14, 15-16, 17. - Ст. 112.
2. Наказ Держстандарту України від 17 серпня 2000 р. № 507. Про затвердження і введення в дію Державного класифікатору будівель та споруд ДК 018-2000 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dnaop.com/html/32977/doc-ДК_018-2000

Науковий керівник: Фоменко Денис Олександрович, старший викладач кафедри правознавства Северодонецький інститут Міжрегіональної Академії управління персоналом

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Онопрієнко Станіслав Григорович

аспірант Міжрегіональної Академії управління персоналом

Враховуючи сутність інформаційної культури як стану інформаційного спадку, який виражений в інформаційно-технологічних навичках (інформаційна грамотність), інформаційній свідомості, мисленні, всіх різновидах інформаційної діяльності, рівні правового регулювання сфери інформаційних відносин. [1, с.143], можна переконатися, що останні можуть бути описані на трьох рівнях – загальнодержавному, рівні окремих соціальних інститутів та особистісному рівні.

Загальнодержавний рівень інформаційної культури обумовлює наявність відповідного підґрунтя для функціонування держави за

допомогою досконалого правового регулювання, висвітлення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування за допомогою інформаційних технологій, що дозволяють максимально збільшити коло реципієнтів інформаційних повідомлень, розвиток інформаційної свідомості державних службовців та інших представників державного апарату, збільшення частки електронних послуг в загальній системі адміністративних послуг. За допомогою розвитку загальнодержавного рівня інформаційної культури стає можливим здійснення ефективного громадського контролю за діяльністю держави: оприлюднення рішень державних інституцій, звітування про свою діяльність, доступ до публічної інформації роблять можливим аналіз ступеня ефективності їх роботи та нівелювання корупційних ризиків в їх функціонуванні.

Інформаційна культура на рівні окремих соціальних інститутів уявляє собою більш складне та різноспрямоване явище. Під час його вивчення доцільно керуватися здобутками соціологічної науки, яка відносить до соціальних інститутів економічні, політичні, культурно-виховні, релігійні, родинні та інші [2, с.58]. У свою чергу, в кожній із названих груп уявляється можливим виокремити свої підгрупи. Так, серед економічних інститутів можна виділити корпоративні структури великих суб'єктів господарювання, в кожній з яких існують свої критерії та стандарти інформаційної культури.

На особистісному рівні інформаційна культура може бути описана на ціннісно-мотиваційному рівні, який є визначальним для всіх інших складових, когнітивному рівні, який включає у тому числі наявність інформаційних знань, вмінь та навичок, а також на емоційно-вольовому рівні, який обумовлює емоційне відношення до застосування та розвитку вказаних знань, вмінь та навичок, а також прийняття рішень щодо їх застосування в певних ситуаціях. Слід сказати, що особистісний рівень інформаційної культури знайшов своє відображення у сучасних дослідженнях: так, в ньому виокремлюють: сукупність знань, навичок, умінь і здатностей керівника в роботі з інформаційними технологіями; процес і результат розвитку керівника в інформаційному суспільстві (здатність використовувати інформаційний підхід у своїй управлінській діяльності, аналізувати та оцінювати інформаційну обстановку, робити інформаційні системи більш ефективними для професійної діяльності тощо); стиль мислення; ставлення до інформації; культура роботи з інформацією; дотримання етичних норм роботи з інформацією тощо [3, с.113-114]. Не всі з наведених компонентів є однопорядковими: так, культура роботи з інформацією уявляється нам тотожною самій інформаційній культурі, разом з тим, позитивним аспектом спроб структурування особистісного компонента інформаційної культури є

створення методологічного підґрунтя для подальших досліджень цього феномену.

Розгляд інформаційної культури у сукупності її елементів можливий не лише відповідно до описаних вище рівнів, до яких належать загальнодержавний, рівень окремих соціальних інститутів і особистісний. У залежності від обраних критеріїв можливо виокремити ще галузеві елементи інформаційної культури, яка знаходить свій прояв в конституційно-правових, адміністративно-правових, цивільно-правових та інших видах правовідносин; векторні елементи, до яких належать технологічна та гуманітарна сфери тощо. Всі ці напрями потребують подальших наукових розвідок.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що вести мову про якийсь єдиний для кожного суб'єкта суспільних відносин рівень розвитку інформаційної культури було б некоректним. Диференціація суб'єктного складу носіїв вказаного виду культури детермінує наявність полівалентних зв'язків та суттєво вираженої нерівномірності характеристик вказаних суб'єктів. Однак уявляються перспективними наукові дослідження, пов'язані з визначенням загальних закономірностей, які впливають на рівень оволодіння здобутками інформаційної культури різними носіями, у першу чергу – представниками державного апарату, в діяльності яких реалізуються функції держави, у тому числі пов'язані із забезпеченням інформаційної безпеки та розвитком інформаційного суспільства. Врахування таких закономірностей під час удосконалення інформаційного законодавства дозволило б, на нашу думку, створити нормативно визначену систему цілей та критеріїв підвищення рівня інформаційної культури у суспільстві в цілому.

Література:

1. Беляков К.І. Інформатизація в Україні: проблеми організаційного, правового та наукового забезпечення [Текст] : монографія / К. І. Беляков. - Київ : КВІЦ, 2008. - 576 с.
2. Макеев С. Социальные институты: классические трактовки и современные подходы к изучению /С.Макеев // Социология: теория, методы, маркетинг.- 2003.- № 4. – С.56-59.
3. Розвиток інформаційної культури педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів / [Алексеева С. В., Гуменний О. Д., Паржницький В. В.] – К.:, 2015. – 188 с.

Науковий керівник: Шопіна Ірина Миколаївна, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, Міжрегіональна Академія управління персоналом

ВОЛОНТЕРСТВО У СИСТЕМІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Співак Марина Вікторівна

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри

адміністративного права і процесу, Національна академія внутрішніх справ

Волонтерська діяльність регулюється Законом України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 р. № 3236-VI відповідно до якого волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги [1].

Волонтерська праця здійснюється добровільно і на безкоштовній основі, використовується в багатьох організаціях державного та недержавного секторів. Волонтери здійснюють свою діяльність в різних сферах: соціальній, сфері культури, охорони здоров'я, навколишнього середовища, спорту тощо. Основною сферою діяльності добровольців є соціальна (галузь допомоги, соціальної роботи), тобто та важлива царина суспільної життєдіяльності, у якій участь штатних працівників різних соціальних установ виявляється далеко не завжди достатньою. Присвячуючи свій вільний час волонтерству, людина не лише залучається до суспільно-корисної діяльності, а також працює над саморозвитком з професійних та особистісних сторін, розвиваючи такі якості, як милосердя, гуманізм, толерантність, любов до праці тощо [2, с. 53].

У світі відбуваються якісні зміни у всіх сферах розвитку глобального соціуму у зв'язку з глобалізацією, регіоналізацією, інформатизацією. В умовах соціально-політичних та культурних трансформацій українська історія за всі роки незалежності ще ніколи не відчувала таких глибоких випробувань, потрясінь які б призвели до колосального економічного, політичного, культурного занепаду, психологічної та духовної травми, небезпеки, втрати фундаментальних людських цінностей, кризи етнополітики [3, с. 167]. Завдяки діяльності українців громадянське суспільство України поступово оформлюється в структуру, перетворюючись в «локально-мережеве громадянське» на основі формування нової громадянської свідомості, соціальної відповідальності, відкритості, демократичності, взаємодопомозі, але існують певні пережитки командно-адміністративної системи Радянського Союзу, які гальмують розвиток волонтерства як суб'єкта глобально-мережевого громадянського суспільства, серед них – корупція, низька якість життя, олігархізація, правове поле, порушення прав і свобод громадян, бюрократична система, сепаратизм, тероризм тощо. Світ інтегрується та змінює світову систему, поширилась тенденція будувати мережу «згори»,

глобально розширювати систему. Причинами такого явища виступає глобалізація, зміни складу та масштабів соціальної сфери, якісного оновлення традиційних галузей соціальної сфери, зміни соціальної моделі людини тощо. «Локально-мережеве громадянське» суспільство з рівня національного переходить у «глобально-мережеве громадянське» [3, с.172].

Не виключенням є і система громадського здоров'я. Реформу охорони здоров'я уряд готовий довірити волонтерам. Останні події в Україні показали, що волонтерство поступово «входить» у політику. Як от, призначення волонтера Уляну Супрун заступником міністра охорони здоров'я [4]. Волонтери показали незвичний для України рівень самоорганізації і сьогодні соціологи виділяють їх як окремий суспільний інститут із високим рівнем довіри. Існують точки зору з приводу того, що зміни слід очікувати лише від волонтерів, яким слід об'єднатися у політичні партії задля розширення повноважень з реалізації найбільш важливих соціально-економічних проєктів для покращення життя українців.

Однак існує і протилежна думка. Вона зводиться до коментарів з приводу того, що до галузі потрапляють не професіонали, люди які не мають медичної освіти. Якщо нова команда реформаторів не зможе налагодити роботу в медицині, не продемонструє суспільству очевидних успіхів, то на думку критиків, Уляна Супрун може виявитися останнім керівником міністерства, а міністерство, швидше за все, припинить своє існування і стане департаментом Мінсоцполітики [5].

Однак, як позитивне, слід відмітити, що наприкінці 2016 р. Кабінет Міністрів України – дав старт створенню системи громадського здоров'я в Україні, ухваливши Концепцію громадського здоров'я і Концепцію реформи фінансування системи охорони здоров'я України. Система громадського здоров'я, як основа профілактичної медицини, повинна втілювати основні системні заходи та бути спрямованою на збереження здоров'я населення і відповідно зменшувати потребу у витратах на медичне обслуговування. Принцип пріоритетності здоров'я в усіх сферах життя реалізовуватиметься у законі про громадське здоров'я, розробка якого – наступна задача.

Література:

1. Про волонтерську діяльність. Верховна Рада України; Закон від 19.04.2011 № 3236-VI. Відомості Верховної Ради України від 21.10.2011. № 42, стор. 1842, стаття 435.
2. Погрібна В.Л. Волонтерський рух як ознака змін у ментальності українців / В.Л. Погрібна // Вісник Національного університету

"Юридична академія України імені Ярослава Мудрого" . Серія : Філософія. - 2016. - № 1. - С. 196-202.

3. Сидоренко С.В. Волонтерство як суб'єкт глобально-мережевого громадянського суспільства в контексті сучасних соціополітичних трансформацій / С.В. Сидоренко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2015. - Вип. 61. - С. 167-174.

4. Кабінет Міністрів призначив волонтера Уляну Супрун заступником міністра охорони здоров'я. УКРІНФОРМ, Мультимедійна платформа іномовлення України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politycs/2054839-vidomogo-volontera-priznacili-zastupnikom-ministra-ohoroni-zdorova.html>

5. Будуть здорові: в МОЗ йде нова команда реформаторів. DAILY › Статті › Економіка. 04.08.2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/budut-zdorovy-minzdrav-idet-novaya-komanda-1470241229.html>

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ШТРАФУ ЯК ВИДУ ДИСЦИПЛІНАРНОГО СТЯГНЕННЯ

Вишневська Інна Анатоліївна

*студентка Інституту прокуратури та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

Необхідність реформування трудового права – гостра проблема не лише в сучасній теорії, а й на практиці. Не став виключенням й інститут дисциплінарної відповідальності. В теорії трудового права ще існує така дискусійна проблема, як доцільність розширення переліку дисциплінарних стягнень, наприклад, штрафом, який раніше був однією з гарантій захисту майна роботодавця.

Панасюк О.Т. вважає, що штраф – дисциплінарний захід до порушників трудової дисципліни і рекомендує застосовувати його лише у випадках, коли підприємству, установі, організації було нанесено тяжкої шкоди. [5, с. 46]

Мельничук Н.О. також вбачає необхідність у введенні штрафу, оскільки вважає, що за сучасних економічних умов такі стягнення як догана вже не виконує належної функції.

Підтримує думку вчених і Мішук М.О щодо необхідності впровадження штрафу і вважає, що штраф необхідно закріпити на законодавчому рівні та розробити ефективний та гуманний механізм його застосування, розробити положення у колективному договорі, де буде чітко встановлене дане питання. [3, с.1]

Лук'янчиков О.М. вважає, що трудове право спрямоване, перш за все, на соціальний аспект діяльності і повинно захищати працівника, який у відносинах з роботодавцем є економічно слабшою стороною. Омелянчик С.В. вважає, що введення штрафу є недоречним, адже основною перепорою на впровадженні штрафу є саме економічний аспект життя сучасного працівника. [1, с.122]

Таким чином, аналізуючи думки науковців у галузі трудового права можна помітити, що немає однозначного вирішення у теорії з цього питання. Але впровадження штрафу як виду стягнення за порушення трудової дисципліни є доречним, але для цього потрібно встановити на національному рівні максимально допустимий розмір штрафу за порушення і чіткий вичерпний перелік, за які можливо буде застосувати штраф.

Так як це є обмеженням права працівника, його необхідно закріпити не лише у централізованому порядку, а й в локальних актах, при застосуванні враховувати думку первинної профспівкової організації.

Штраф буде слугувати проміжною ланкою між доганою і звільненням, адже догана не завжди може виконати власну соціальну функцію, а звільнення є, у деяких ситуаціях, занадто суворим стягненням. Також штраф стане як стимулом для працівника та зменшить кількість вчинюваних дисциплінарних правопорушень.

Література:

1. Лук'янчиков О. М. Про недоцільність розширення переліку дисциплінарних стягнень - Науковий вісник Харківського державного університету Випуск 3. Том 1. 2013 - с. 141 – 144
2. Мельничук Н.О. Пропозиції щодо правового врегулювання застосування штрафів до працівників / Часопис Київського університету права : український науково-теоретичний часопис. – Київ, 2012. – № 4. – С. 179-182.
3. Міщук М.О. Проблема накладання дисциплінарних стягнень / М.О. Міщук // Адвокат. 2013. - №4. - С. 26 - 28
4. Омелячник С.В. Дискусійні питання запровадження штрафу як дисциплінарної відповідальності у трудове законодавство України – Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету Сер.: Юриспруденція. Вип. №14, Том 1 – с. 120 - 122
5. Панасюк О. Правове регулювання застосування штрафів до працівників / О. Панасюк // Право України : Респ.юрид. журнал . – 08/2006 . – № 8 . – С.44-47

ЛОКАЛЬНІ НОРМАТИВНІ АКТИ В ТРУДОВОМУ ПРАВІ

Зіньова Ольга Сергіївна

старший викладач кафедри права Київського кооперативного інституту бізнесу і права

В трудовому праві України значна роль в регулюванні трудових відносин належить локальним нормативним актам. Основними такими актами являються так звані акти «колективної локальної правотворчості» роботодавця та трудового колективу як колективний договір та правила внутрішнього трудового розпорядку.

Локальні нормативні акти - це прийняті в установленому порядку на підприємстві, в установі або організації правила загальнообов'язкової

поведінки працівників та роботодавців, що регулюють відносини у сфері праці.

Особливість локальних норм полягає в тому, що загальна норма не регулює конкретних правовідносин, а лише дає можливість відповідним суб'єктам укласти угоду.

Колективний договір - це локальний нормативно-правовий акт, який регулює трудові, соціально-економічні та виробничі відносини між роботодавцем і працівниками підприємства, установи, організації.

У колективному договорі можна врахувати особливості діяльності певного підприємства, використати його можливості й ресурси в інтересах працівників і розвитку виробництва.

Правила внутрішнього трудового розпорядку – це локальний документ, що забезпечує правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку на підприємстві, який передбачає систему трудових правовідносин, що складаються в трудовому колективі підприємства в процесі праці та сприяють здійсненню прав і виконанню обов'язків усіма його учасниками.

Спільним для цих документів є порядок їх прийняття. Проекти цих документів розробляються спільно утвореними комісіями зі складу найманих працівників і представників роботодавця, обговорення їх в трудовому колективі та затвердження виключно зборами трудового колективу. Типовою помилкою являється те, що іноді роботодавець сам затверджує ці документи (особливо це стосується правил внутрішнього трудового розпорядку).

Особливістю колективних договорів та правил внутрішнього трудового розпорядку являється те, що їх наявність на підприємстві дозволяє врегульовувати окремі питання оплати праці, встановлення робочого часу, режиму робочого часу, часу відпочинку, матеріального та морального стимулювання праці.

Відсутність колективного договору не передбачає відповідальності роботодавця (лише відповідальність за ухилення від ведення колективних переговорів, його невиконання), але така відсутність позбавляє працівників отримати додаткові пільги, компенсації в оплаті праці та встановленні інших переваг.

Наявність правил внутрішнього трудового розпорядку на підприємстві є обов'язковою, оскільки КЗпП України передбачає регулювання внутрішнього розпорядку саме правилами.

Таким чином, приходимо до висновку, що локальне регулювання трудових відносин на підприємстві є важливим інструментом регулювання відносин оплати праці, робочого часу і часу відпочинку, охорони праці, наданні пільг, гарантій і компенсацій найманим працівникам.

Література:

1. Закон України «Про колективні договори і угоди» від 01.07.1993 р.
2. Типові правила внутрішнього трудового розпорядку для робітників і службовців підприємств, установ, організацій, затверджені постановою Держкомпраці СРСР за погодженням із ВЦРПС від 20 липня 1984 р. № 213.

НОРМАТИВНО ПРАВОВИЙ АКТ ЯК ФОРМА ТРУДОВОГО ПРАВА

Пікалюк С.С.

*старший викладач кафедри права Луцького інституту розвитку людини
Університету «Україна»*

Лебедич Н.В.

*студентка спеціальності «Правознавство», освітній ступінь магістр
Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»*

1. Утвердження України як правової, соціальної, демократичної держави, що ставить своїм завданням забезпечення прав і свобод людини, вимагає з'ясування та вирішення завдань багатьох проблем правового забезпечення суспільних відносин в умовах переходу до ринкової економіки. При цьому важливе значення має проблема зовнішнього виразу правових норм вітчизняного права, серед яких суттєво підвищилась роль законів як актів вищої юридичної сили та відбулося зниження питомої ваги підзаконних актів, що приймаються на виконання законів. Особливої актуальності у зв'язку з цим набула проблема ієрархії та взаємозалежності форм права.

2. Нормативно-правовий акт є носієм, формою реального буття та закріплення норм права, їх виразу та існування. Більше того, він є найбільш розповсюдженою формою трудового права як системи правових норм і самостійної галузі права. Це і закони, які ухвалює Верховна Рада України, і укази Президента України та постанови Кабінету Міністрів України, а також різноманітні відомчі акти, і навіть локальні норми, що діють в межах конкретних підприємств.

3. У юридичній літературі зазначена проблематика частково розглядалася у працях таких вчених-юристів, як Н. Б. Болотіна, В. С. Венедиктов, Г. С. Гончарова, В. Я. Гоц, В. В. Жернаков, І. В. Зуб, Д. Карпенко, Р. І. Кондратьєв, О. М. Костюк, Л. І. Лазор, А. Р. Мацюк, П. Д. Пилипенко, О. І. Процевський, В. Г. Ротань, Н. М. Хуторян, Г. І. Чанишева та ін.

4. Важливе місце серед форм трудового права, які забезпечують регулювання трудових та пов'язаних з ними відносин, займають правові акти централізованого законодавства, які ухвалюються у розвиток і на виконання чинних законів, за що й отримали назву – підзаконні нормативно-правові актів. Це акти глави держави, уряду, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. З їх допомогою заповнюються прогалини законодавчого рівня регулювання та досягається повнота і ефективність правового забезпечення трудових і пов'язаних з ними відносин.

5. Локальні нормативно-правові акти призначені для регулювання трудових відносин і відносин, тісно пов'язаних з ними, в рамках певного підприємства, установи, організації. До них відносяться колективний договір, правила внутрішнього трудового розпорядку, графіки відпусток, графіки змінності, накази та ін. Локальні нормативно-правові акти приймаються безпосередньо трудовим колективом або профспілковим органом, що представляє інтереси трудового колективу, та власником або уповноваженим ним органом.

Локальним нормам властиві такі ж ознаки, як і нормам права загальної дії: у значній ступені абстрактні, неперсоніфіковані; характеризуються неодноразовістю застосування; володіють рівнозначною юридичною силою; допускають можливість державного примусу при невиконанні встановлених ними правил поведінки. До специфічних рис локальних норм відносять: особливий порядок формування волі держави (через нормотворчу діяльність керівників об'єднань, підприємств, організацій, як правило спільно чи за погодженням з профспілковим комітетом); обмежена сфера дії; відсутність у більшості випадків встановленого порядку прийняття цих норм, а також їх обов'язкової форми.

Отже, особливостями нормативно-правових актів як форм трудового права є: наявність поряд з актами, виданими на централізованому (державному) рівні, локально-правових актів; наявність нормативно-правових актів, які мають конститутивний (базовий) характер і не виконують безпосередньо регулятивної функції; наявність значної кількості актів Міністерства соціальної політики України; наявність нормативно-правових актів, які обумовлені ступенем диференціації правового регулювання трудових відносин залежно від умов виробництва, кліматичних умов, суб'єктних ознак і соціальних груп працівників.

ПІДСТАВИ ТА УМОВИ ДЛЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Фомінова Андріана Олександрівна

магістр права, докторант спільної заочної докторантури МАУП/МКА

Підставою для притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку. Стосовно поняття дисциплінарного проступку державного службовця існували різноманітні визначення дослідників-адміністративістів. Наприклад, В.В. Зуй розуміє дисциплінарний проступок як невиконання або неналежне виконання державним службовцем своїх службових обов'язків, перевищення своїх повноважень, порушення обмежень, пов'язаних із проходженням державної служби, а також учинення проступку, який порочить його як державного службовця або дискредитує державний орган, у якому він працює [2, с.375].

В.І. Щербина під таким розглядає протиправне, винне діяння, яке посягає на службову дисципліну в державному органі шляхом невиконання або неналежного виконання працівником своїх обов'язків, порушення заборон або обмежень, зловживання повноваженнями або вчинення проступку, який порочить його як державного службовця чи дискредитує орган, у якому він працює [4, с.12]. У Законі України «Про державну службу» 2015 р. (далі- Закон) вперше закріплюється поняття дисциплінарного проступку державного службовця, що, на нашу думку, є важливим положенням, адже відсутність такого визначення в раніше чинному законодавстві позбавляла можливості виділити ознаки дисциплінарного проступку державного службовця при притягненні його до дисциплінарної відповідальності [1]. Отже, дисциплінарний проступок – це протиправна винна дія або бездіяльність чи прийняття рішення, що полягає в невиконанні або неналежному виконанні державним службовцем своїх посадових обов'язків та інших вимог, установлених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами, за яке до нього може бути застосоване дисциплінарне стягнення. Закон містить вичерпний перелік дисциплінарних проступків: порушення Присяги державного службовця; порушення правил етичної поведінки державних службовців; невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків, актів органів державної влади, наказів (розпоряджень) і доручень керівників, прийнятих у межах їхніх повноважень; невиконання вимог щодо політичної неупередженості державного службовця; використання повноважень в особистих (приватних) інтересах або в неправомірних особистих інтересах інших осіб; прогул державного службовця (у тому числі відсутність на службі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин;

поява державного службовця на службі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння тощо. До державних службовців застосовується один із таких видів дисциплінарного стягнення: 1) зауваження; 2) догана; 3) попередження про неповну службу відповідність; 4) звільнення з посади державної служби. Важливою особливістю накладання дисциплінарних стягнень на державних службовців, згідно із Законом (ст.66), є те, що за кожний дисциплінарний проступок до державного службовця може бути застосовано лише конкретне дисциплінарне стягнення. Наприклад, у разі допущення державним службовцем дисциплінарного проступку, передбаченого пунктом 6 частини 2 статті 65 Закону (недотримання правил внутрішнього службового розпорядку), суб'єкт призначення або керівник державної служби може обмежитися зауваженням. Також важливим положенням є те, що звільнення з посади державної служби є винятковим видом дисциплінарного стягнення й може бути застосоване лише за вчинення певних дисциплінарних проступків, а також учинення систематично (повторно протягом року) дисциплінарного проступку. Звільнення з посади державної служби може бути застосоване відповідно до ч. 5 ст. 66 Закону лише за: - порушення Присяги державного службовця; вияв неповаги до держави, державних символів України, Українського народу; - перевищення службових повноважень, якщо воно не містить складу злочину або адміністративного правопорушення; використання повноважень в особистих (приватних) інтересах або в неправомірних особистих інтересах інших осіб; - подання під час вступу на державну службу недостовірної інформації про обставини, що перешкоджають реалізації права на державну службу, а також неподання необхідної інформації про такі обставини, що виникли під час проходження служби; - неповідомлення керівнику державної служби про виникнення відносин прямої підпорядкованості між державним службовцем та близькими особами у 15-денний строк з дня їх виникнення; - поява державного службовця на службі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння; - прийняття державним службовцем необґрунтованого рішення, що спричинило порушення цілісності державного або комунального майна, незаконне їх використання або інше заподіяння шкоди державному чи комунальному майну, якщо такі дії не містять складу злочину або адміністративного правопорушення; - вчинення державним службовцем систематично (повторно протягом року) прогулу (у тому числі відсутність на службі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин. Варто зауважити, що раніше деякі вчені намагалися теоретично обґрунтувати необхідність застосування схеми, яка визначала конкретизацію відповідальності залежно від важкості вчиненого проступку, але на законодавчому рівні такий принцип

закріплений уперше [3, с.40]. Новий порядок накладання стягнень на державних службовців виключає застосування таких заходів на особистий розсуд керівників. Такий підхід сприятиме об'єктивності й неупередженості в прийнятті рішень стосовно накладання дисциплінарних стягнень. Новим Законом для здійснення дисциплінарного провадження з метою визначення ступеня вини, характеру й тяжкості вчиненого дисциплінарного проступку передбачено створення постійно діючих дисциплінарних комісій, що розглядатимуть дисциплінарні справи. Дисциплінарні стягнення, такі як догана, попередження про неповну службову відповідність і звільнення з посади державної служби, накладаються виключно за пропозицією комісії або поданням дисциплінарної комісії. Створення такого органу сприятиме законності, об'єктивності, відсутності суб'єктивного розсуду в прийнятті рішення щодо дисциплінарної відповідальності й гарантуванню прав державних службовців під час застосування дисциплінарного стягнення. Але пропозиція комісії або подання дисциплінарної комісії мають рекомендаційний характер для суб'єкта призначення. Суб'єкт призначення протягом десяти календарних днів зобов'язаний прийняти рішення на підставі пропозиції комісії або подання дисциплінарної комісії чи надати вмотивовану відмову протягом цього строку. Порівняно з раніше чинним законодавством у питанні про накладання дисциплінарних стягнень збільшився строк, коли державний службовець може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності. Тепер він становить шість місяців із дня, коли керівник державної служби дізнався або мав дізнатися про вчинення дисциплінарного проступку, не враховуючи час тимчасової непрацездатності державного службовця чи перебування його у відпустці, або якщо минув один рік після його вчинення. Ще однією новацією в Законі є закріплення переліку обставин, що обтяжують або пом'якшують дисциплінарну відповідальність державного службовця. Дисциплінарне стягнення має відповідати характеру й тяжкості вчиненого дисциплінарного проступку та ступеню вини державного службовця. Під час визначення виду дисциплінарного стягнення необхідно враховувати характер дисциплінарного проступку, обставини, за яких він був учинений, настання тяжких наслідків, добровільне відшкодування заподіяної шкоди, попередню поведінку державного службовця та його ставлення до виконання посадових обов'язків.

Обставинами, які обтяжуватимуть відповідальність державного службовця, ч. 4 ст. 67 Закону визначено: 1) вчинення дисциплінарного проступку у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних або токсичних засобів; 2) вчинення дисциплінарного проступку повторно, до зняття в установленому порядку попереднього стягнення; 3) вчинення проступку умисно на ґрунті

особистої неприязні до іншого державного службовця, у тому числі керівника, чи помсти за дії чи рішення щодо нього; 4) вчинення проступку умисно з мотивів неповаги до держави і суспільства, прав і свобод людини, окремих соціальних груп; 5) настання тяжких наслідків або заподіяння збитків внаслідок вчинення дисциплінарного проступку. Відповідно до ч. 2 ст. 67 Закону обставинами, що пом'якшують відповідальність державного службовця, є: 1) усвідомлення та визнання своєї провини у вчиненні дисциплінарного проступку; 2) попередня бездоганна поведінка та відсутність дисциплінарних стягнень; 3) високі показники виконання службових завдань, наявність заохочень та урядових відзнак, урядових і державних нагород; 4) вжиття заходів щодо попередження, відвернення або усунення настання тяжких наслідків, які настали або можуть настати в результаті вчинення дисциплінарного проступку, добровільне відшкодування заподіяної шкоди; 5) вчинення проступку під впливом погрози, примусу або через службову чи іншу залежність; 6) вчинення проступку внаслідок неправомірних дій керівника. Водночас згідно з ч. 3 ст. 67 Закону під час застосування дисциплінарного стягнення можуть враховуватися також інші, не зазначені вище обставини, які передбачені ч. 2 ст. 67 Закону, що пом'якшують відповідальність державного службовця. Дисциплінарне стягнення може бути накладено тільки в разі встановлення факту вчинення дисциплінарного проступку й вини державного службовця. Учинення державним службовцем діянь у стані крайньої потреби або необхідної оборони виключають можливість застосування дисциплінарного стягнення. Якщо протягом року після накладення дисциплінарного стягнення до державного службовця не буде застосоване нове дисциплінарне стягнення, він вважається таким, що не мав дисциплінарного стягнення. Якщо державний службовець не вчинив нового порушення Закону, інших нормативно-правових актів у сфері державної служби і виявив себе сумлінним службовцем, дисциплінарне стягнення стосовно нього може бути знято до закінчення року, протягом якого воно було накладено, але не раніше ніж через шість місяців із дня накладення дисциплінарного стягнення. Право на дострокове зняття дисциплінарного стягнення належить суб'єкту призначення, що його застосував.

Слід зазначити, що відповідно до норм ст. 75 Закону перед накладенням дисциплінарного стягнення суб'єкт призначення повинен отримати від державного службовця, який притягається до дисциплінарної відповідальності, письмове пояснення. Пояснення державного службовця має відображати час, місце, обставини та причини вчинення ним дисциплінарного проступку, його усвідомлення чи заперечення провини, а також інші питання, які мають значення у справі.

Відмову надати пояснення необхідно оформити відповідним актом і підтвердити свідченнями двох державних службовців. При цьому відмова надати пояснення не перешкоджає здійсненню дисциплінарного провадження та накладенню на державного службовця дисциплінарного стягнення (ч. 3 ст. 75 Закону). Отже, Україна як сучасна демократична держава не може існувати без ефективного функціонування органів виконавчої влади. Удосконалення персональної відповідальності державних службовців за виконання службових обов'язків і дотримання дисципліни є одним із основних аспектів реформування державної служби.

Література:

1. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19/page>
2. Адміністративне право: підруч. / Ю.П. Битяк (кер. авт. кол.), В.М. Гаращук, В.В. Богуцький та ін.: за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука, В.В. Зуй. – Х.: Право, 2010. – 624 с.
3. Петришина-Дюг Г.Г. Дисциплінарна відповідальність у трудовому праві: поняття та принципи / Г.Г. Петришина-Дюг // Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. – 2008. – Вип. 46. – С. 39-42.
4. Щербина В.І. Дисциплінарна відповідальність державних службовців органів внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / В.І. Щербина; Харківський національний університет внутрішніх справ. – Х., 1998. – 22 с.

ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУТУ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Фомінова Андріана Олександрівна

магістр права, докторант спільної заочної докторантури МАУП/МКА

Моршинєв Євген Іванович

доктор наук в галузі права, професор, завідувач кафедри правознавства

Прикарпатського інституту ім. М. Грушевського МАУП (м. Львів)

Одним із аспектів реформування державної служби є питання дисциплінарної відповідальності державних службовців. Ця проблема є актуальною, тому що ефективна діяльність апарату державного управління неможлива без установлення відповідальності державних службовців за виконання покладених на них повноважень, дотримання

дисципліни та законності. Правопорушення державних службовців, у тому числі дисциплінарні проступки, характеризуються підвищеним рівнем шкідливості для інтересів держави, правопорядку, конституційних прав і свобод людини та громадянина. Дисциплінарна відповідальність державних службовців є одним із заходів забезпечення ефективного функціонування інституту державної служби в Україні. Питання дисциплінарної відповідальності неодноразово ставало предметом наукових досліджень представників адміністративного і трудового права, фахівців з державного управління. Іноді серед науковців виникають дискусії щодо віднесення інституту дисциплінарної відповідальності державних службовців до галузі адміністративного чи трудового права. Переважно вважають, що державна служба - це комплексний правовий інститут, утворений з норм різних галузей права [3, с. 12]. В юридичній літературі дисциплінарну відповідальність визначають, як «врегульовані нормами права відносини між державою, в особі її компетентних органів і посадових осіб, та державними службовцями, що до винних осіб заходів державного примусу, а також характеризуються засудженням правопорушника та протиправного діяння з боку виникають на підставі вчинення ними службових правопорушень і виражені в застосуванні держави та суспільства з метою попередження та недопущення в майбутньому інших правопорушень» [4, с. 142]. Основний акцент зроблено на примусових правових наслідках для порушника службової дисципліни. Закон України «Про державну службу» 2015 р. (далі – Закон) став передумовою для створення професійної державної служби. Однією з провідних новацій Закону є приділення значної уваги питанню дисциплінарної відповідальності державних службовців і закріплення норм, які регулюють коло цих відносин, у відокремленому розділі «Дисциплінарна та матеріальна відповідальність державних службовців» [1]. Дисциплінарна відповідальність як самостійний вид юридичної відповідальності є особливим елементом в структурі правової системи, важливим фактом, що забезпечує правомірну поведінку державного службовця під час виконання ним службових обов'язків. Дисциплінарну відповідальність державних службовців, на нашу думку, можна визначити як сукупність адміністративно-правових відносин, що виникають у зв'язку з невиконанням або неналежним виконанням посадових обов'язків, визначених Законом України «Про державну службу» й іншими нормативно-правовими актами у сфері державної служби, посадовою інструкцією, а також порушенням правил етичної поведінки та іншим порушенням службової дисципліни. При визначенні поняття дисциплінарного проступку державного службовця думки науковців розділились. Одні його розуміють як протиправне, суспільно небезпечне, винне діяння (дію чи бездіяльність), що завдало шкоди суспільству і

державі, хоч і не суттєву, а інші - вважають, що дисциплінарний проступок - це «протиправне, винне порушення дисципліни, що не тягає кримінальної відповідальності». Проте таке тлумачення не дає можливості визначити структуру дисциплінарного проступку. В. І. Щербина звернув увагу на особливі ознаки дисциплінарного проступку державного службовця, і навів дефініцію останнього: «протиправне, винне діяння, яке посягає на службову дисципліну в державному органі шляхом невиконання або неналежного виконання працівником своїх обов'язків, порушення заборон або обмежень, зловживання повноваженнями, або вчинення проступку, який порочить його як державного службовця чи дискредитує орган, в якому він працює» [11, с. 14]. Слід підкреслити, що предметом посягання завжди є службовий обов'язок, причому його зміст з формального погляду однаковий для всіх державних службовців [7, с. 82], відмінність може бути в обсязі службових повноважень. Предметом дисциплінарного проступку доцільно вважати і порушення службової етики як передумови вчинення корупційних правопорушень. Дисциплінарний проступок може бути результатом активної, так і пасивної поведінки. В юридичній літературі існує думка про те, що настання негативних наслідків (шкоди) в результаті вчинення дисциплінарного проступку державного службовця є обов'язковою ознакою його об'єктивної сторони [8, с. 54]. Хоча не всі з цим погоджуються, адже чинне законодавство не містить приписів, що прямо передбачають наявність шкоди. Проте доречно зауважити, що дисциплінарний проступок державного службовця завдає шкоди авторитету державної служби, підриває довіру населення до державного органу. Дисциплінарним проступком може бути завдана шкода громадянам, які очікують на отримання публічних послуг. Слушним є те, що у ст. 64 Закону враховано, що підставою застосування дисциплінарної відповідальності державного службовця є також і порушення правил етичної поведінки. Це відповідає п.13 Додатку до Рекомендації №11 (2000) 6 Комітету Міністрів Рада Європи державам-членам Ради Європи про статус публічних службовців у Європі, в якому наголошено на важливості дотримання етичних норм публічними службовцями, хоча вони часто виходять за межі суто виконання службових обов'язків. Законодавче закріплення етичних вимог є нагадуванням про професійну та моральну відповідальність [2]. Встановлення дисциплінарної відповідальності за порушення етики поведінки державного службовця підсилює вимоги щодо державного службовця. Варто зауважити, що в Законі визначено окремі стадії дисциплінарного провадження, які характеризуються відповідним суб'єктивним складом, строками, доказами та рішеннями. У вітчизняній юридичній літературі вже висловлено деякі думки щодо дисциплінарного провадження, зокрема пропонують

виокремити такі стадії: підготовку та вручення детального письмового повідомлення порушникові про претензії до нього з боку роботодавця; проведення слухань службовою комісією (своєчасне вручення порушникові письмового запрошення, участь у слуханні представника профспілки чи іншого представника, надання державному службовцю можливості для самозахисту і, якщо треба проведення додаткового службового розслідування у зв'язку з нововиявленими фактами, складання протоколу засідання службової комісії тощо); оголошення розпорядження про спосіб службового впливу, про завдану державному органу шкоду, строк усунення порушення, спосіб та термін впливу на порушника, наслідки повторного порушення та строк оскарження рішення керівника державної служби) [10, с. 19]. В ст. 68 Закону визначено дві категорії суб'єктів, які забезпечують дисциплінарне провадження: уповноважені ініціювати таке провадження і уповноважені накладати (застосовувати) дисциплінарні стягнення. В Законі визначено, що суб'єктом, уповноваженим ініціювати дисциплінарне провадження, є суб'єкт призначення, а в частині третій ст. 63 Закону уточнено, що право вносити клопотання керівнику державної служби про притягнення до дисциплінарної відповідальності має безпосередній керівник державного службовця. Серед суб'єктів, які мають попередньо визначити ступінь вини, характер і тяжкість вчиненого дисциплінарного проступку державного службовця, названо Дисциплінарну комісію з розгляду дисциплінарної справи (далі - дисциплінарна комісія). Дисциплінарна комісія є новим учасником дисциплінарного провадження, хоча законодавству багатьох європейських країн такий суб'єкт відомий, відмінною може бути лише його назва, наприклад, дисциплінарний комітет, комісія, рада [9, с. 126-127]. Спосіб її формування і порядок виконання повноважень передбачені у ст. 69 Закону. Результатом розгляду дисциплінарної комісії є пропозиція або подання, які є рекомендаційними для суб'єкта призначення. Окремим етапом дисциплінарного провадження є проведення службового розслідування. Закон не регулює процедури проведення службового розслідування, а також не містить положень щодо способу її врегулювання, внаслідок чого можуть виникнути певні проблеми при проведенні процедури. У ст. 75-79 Закону закріплені права державного службовця щодо надання пояснень, права на ознайомлення з матеріалами дисциплінарної справи, що має особливе значення у разі оскарження такого рішення в адміністративному чи судовому порядку. Фактично, йдеться про застосування у дисциплінарному провадженні принципу змагальності, що відповідає європейським стандартам. Аналіз положень Закону щодо застосування дисциплінарної відповідальності дає можливість розмежувати такі категорії, як «дисциплінарну процедуру» і «дисциплінарне провадження».

Дисциплінарна процедура - це порядок застосування дисциплінарних стягнень відповідно до норми Закону. Дисциплінарне провадження - це послідовно вчинювані уповноваженим суб'єктом процедурні дії, спрямовані на виявлення дисциплінарного проступку, перевірки та оцінювання доказів у дисциплінарній справі і прийняття та виконання рішення про застосування дисциплінарного стягнення. Закріплення дисциплінарної процедури у Законі має сприяти дієвості і прозорості механізму застосування дисциплінарних стягнень до винних державних службовців, оскільки дисциплінарну відповідальність до державних службовців застосовують частіше від інших видів юридичної відповідальності. З цього приводу О. В. Кузьменко і Т.О. Гуржій слушно наголосили, що дисциплінарна відповідальність значно переважає кримінальну, цивільну та інші види юридичної відповідальності як за своїми масштабами, так і за частотою реалізації [6, с. 342]. Треба також погодитися з позицією науковців про те, що застосування дисциплінарної відповідальності до державних службовців можливе за наявності фактичної, юридичної та процесуальної підстав [5, с. 166]. Однак ці підстави мають бути законодавчо визначені, аби не допустити «двозначності» у розумінні таких правових категорій, як «дисциплінарний проступок», «дисциплінарне стягнення», «строки застосування дисциплінарного стягнення». Відтак можна стверджувати, що Закон України «Про державну службу» (2015 року) врахував основні європейські стандарти у регулюванні дисциплінарної відповідальності державних службовців. Закон має стати базовим для державної служби, відповідними до нього мають бути приведені інші законодавчі акти.

Література:

1. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19/page>
2. Додаток до Рекомендації №R (2000) 6 Комітету Міністрів Ради Європи про статус публічних службовців у Європі [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://wcd.-coe.int/ViewDoc.jsp?id=340693&Site=CM>
3. Іншин М. І. Проблеми правового регулювання праці державних службовців України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / М. І. Іншин. - К., 2005. - 40 с.
4. Коломієць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник / Т. О. Коломієць. - К.: Юрінком Інтер, 2011. - 576 с.
5. Корнута Л. М. Характеристика видів дисциплінарних стягнень, що застосовуються до державних службовців в Україні, та визначення напрямів їх удосконалення / Л. М. Корнута // Науковий вісник Ужгородського національного університету. - Серія «Право»; вип. 25. - 2014. - С. 162- 167.

6. Кузьменко О. В. Адміністративно-процесуальне право України: підручник / Кузьменко О. В., Гурій Т. О.; за ред. О. В. Кузьменко. - К.: Атіка, 2007. - 416 с.
7. Неумивайченко Н. Правила поведінки державних службовців / Н.Неумивайченко // Право України. - 2001. - № 2. - С. 80-83.
8. Нечигайюнок А. О. Особливості інституту юридичної відповідальності державних службовців // Державна служба і громадянин: реалізація конституційних прав, свобод та обов'язків: наук. зб./ За заг. ред. Г. І. Мостового та ін. - Х., 2000. - С.54-58.
9. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / За заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика. - К.: Конус-Ю, 2007. - 735 с.
10. Христинко В. А. Організаційно-правові засади припинення державної служби : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.07. / В. А. Христинко. - К., 2013.-19 с.
11. Щербина В. І. Дисциплінарна відповідальність державних службовців органів внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. / В.І.Щербина. - Х., 1998. - 22 с.

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ
ЯК НАУКИ**

Калайда Наталія Олегівна

*студентка Вінницького відділення Ірпінського державного коледжу
економіки і права*

Екологічне право як одна з галузей юридичної науки являє собою систему наукових знань про екологічні права як галузі права, про його становлення та розвиток, про принципи та особливості правового регулювання екологічних відносин, основних інститутах екологічного права, регулювання екологічних відносин, право власності на природні ресурси, юридичної відповідальності за екологічні правопорушення, про правовий режим використання та охорони природних ресурсів, навколишнього природного середовища в зарубіжних країнах та ін.

Екологічне право як юридична наука — це сукупність науково обґрунтованих теорій, концепцій, доктрин про екологічно-правову практику, екологічні правовідносини.

Охорона навколишнього природного середовища - одна з головних проблем сучасності, яка розглядається як комплекс міжнародних, державних і громадських заходів по забезпеченню фізичних, хімічних і біологічних параметрів функціонування природних систем в необхідних, з точки зору здоров'я людини, межах. Зміст поняття «охорона навколишнього природного середовища» змінювався і змінюється в залежності від рівня впливу суспільства на природне середовище.

У ст. 3 Конституції України зазначено, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю». Таким чином захист людини, охорона її життя і здоров'я від негативного впливу навколишнього середовища є пріоритетним напрямком державної політики, в тому числі і в галузі екологічної безпеки та охорони довкілля [1].

Здоров'я нації є одним з показників цивілізованості держави та відображає соціально-економічний стан суспільства та його сталий розвиток. Антропогенне забруднення природи призвело до порушення рівноваги в біосфері і стало суттєвою проблемою сьогодення. Встановлено, що населення багатьох міст і сіл України піддається дії чинників навколишнього середовища в рівнях, що перевищують гранично-допустимі величини та негативно впливають на стан здоров'я.

Погіршення стану здоров'я населення країни за останні роки проявляється в медико-демографічних показниках - смертність населення

України стала превалювати над народжуваністю та перевищувати її в півтора рази.

Сучасні екологічні проблеми і пошуки шляхів їх вирішення є передумовами запровадження нової моделі освітньої системи XXI століття. Така система покликана поєднати в собі все позитивне з минулого і сучасного, а також повинна бути орієнтована на формування якісно нової людини – людини екологічної, оскільки витoki екологічних проблем, слід шукати, перш за все, в самій людині, в особливостях її «людських якостей». Отже, цілком очевидно, що для вирішення екологічних проблем необхідно змінити саму людину, її свідомість, культуру, світогляд тощо [2].

Україна, прагнучи вийти з економічної, соціальної та екологічної кризи, розуміючи всю складність такого завдання, могла б запропонувати світовій громадськості з метою вирішення глобальних екологічних проблем створення міжнародної «екологічної столиці». Метою формування функціональної екологічної столиці в певній географічній точці (тобто, в Україні), можна вважати координацію зусиль і дій окремих соціальних структур та груп по виконанню екологічної функції, яка пов'язана із забезпеченням сталого розвитку.

Україна має безумовне право стати екологічною столицею світу, тому що вона пережила першу глобальну катастрофу планетарного масштабу – Чорнобильську катастрофу.

Найважливіші функції, координацію яких могла б взяти на себе майбутня екологічна столиця, – це організаційні, правові, наукова та освітянська, економічні тощо. І це передбачає організацію та проведення наукових конференцій, а також рекомендацій і стандартів по їх підготовці; створення умов для роботи постійних і тимчасових комісій і комітетів (рад); проведення та ініціювання окремих екологічних програм; підготовка літератури щодо проблем екології, шляхи подолання кризових екологічних ситуацій [3].

Слід також, вдосконалити законодавство України щодо екологічної безпеки у контексті міжнародно-правових зобов'язань, визначивши наступне: 1) вдосконалення законодавства України про екологічну безпеку у контексті забезпечення суб'єктивного права громадян на безпечне для життя і здоров'я навколишнє середовище; 2) вдосконалення законодавства України про екологічну безпеку в контексті інституційно-правових гарантій забезпечення екологічної безпеки; 3) вдосконалення законодавства України про екологічну безпеку в контексті функціонально-процедурних гарантій забезпечення екологічної безпеки.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30.
2. Андрейцева В.І., Екологічне право: Особлива частина: Підруч. для студ. юридичних вузів і факультетів: Повний акад. курс / За ред. В.І.Андрейцева. — К.: Істина, 2001. — 544с.
3. Малишко М.І. Екологічне право України: Навч.посіб. / За ред. В.З. Янчука. — К.: Видавничий Дім «Юридична книга», 2001. — 392с.

Науковий керівник: Гаврилюк Ольга Василівна, викладач Вінницького відділення Ірпінського державного коледжу економіки і права

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Сас Олена Олегівна

студентка Вінницького відділення Ірпінського державного коледжу економіки і права

Протягом останнього десятиліття в Україні відбувається процес формування системи екологічного законодавства. За цей період прийнято низку основних нормативно-правових актів, які регулюють майже всі аспекти охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів. Правові засади екологічної політики закладено в Конституції України, яка визначає обов'язком держави забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, а також гарантує громадянам право на безпечне життя і здоров'я.

Екологічне право - це самостійна галузь права, що регулює відносини у сфері взаємодії суспільства та людини з навколишнім природним середовищем з метою охорони життя та здоров'я громадян, захисту їх екологічних прав і свобод, раціонального природокористування й забезпечення якості навколишнього природного середовища на користь теперішнього часу та майбутнього поколінь людей [2]. Основним джерелом екологічного права є закон.

Серед законів, що регулюють екологічні відносини, головне місце належить Конституції України. Виходячи з принципу верховенства права, Конституція має вищу юридичну силу, і всі закони та нормативно-правові акти, зокрема в екологічному законодавстві, повинні прийматися на основі Конституції і відповідати їй.

У Конституції (статті 13, 14, 16, 41, 50, 66, 85, 92, 116, 119, 137, 138) врегульовані найважливіші суспільні екологічні відносини [1].

Нинішню екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як кризову, що формувалася протягом тривалого періоду через нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення природно-ресурсного комплексу України. Відбувалися структурні деформації народного господарства, за яких перевага надавалася розвитку в Україні сировинно-видобувних, найбільш екологічно небезпечних галузей промисловості.

Потребують свого наукового дослідження поняття екологічного законодавства, його сучасний стан, фактори, що мають вплив на розвиток екологічного законодавства, об'єкти екологічних відносин, предмет та метод правового регулювання екологічних відносин, співвідношення екологічного та інших галузей законодавства, розвиток екологічного законодавства в глобалізаційному контексті, принципи екологічного права [3].

Необхідно об'єднати в одне ціле ті норми права, які є загальними для використання всіх природних ресурсів, а також регулювання їх охорони. Також необхідне прийняття Закону «Про використання природних ресурсів та їх охорону». У цьому законі необхідно навести основні положення, які є вихідними і визначальними для конкретних галузей законодавства, спеціально регулюючих використання конкретних об'єктів природи (земля, вода, ліси, надра та ін.), а також їх охорону. Метою цього закону повинно стати раціональне використання природних ресурсів та їх охорона як загальнонаціонального надбання.

Література :

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30.
2. Гетьман А. П., Шульга М. В.; Екологічне право України; – підручник-Харків; «Право»; 2009, с.328
3. Електронний ресурс <https://uk.wikipedia.org/>

Науковий керівник: Гаврилюк Ольга Василівна, викладач Вінницького відділення Ірпінського державного коледжу економіки і права

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ТЕРМІНУ «ІНТИМНА ПОСЛУГА»

Габрелян Андрій Юрійович

Партнер «Юридичної компанії «Капкін і Партнери»

Підкреслимо, що в юридичній науці значна увага приділяється термінології. Від того, як тлумачиться дане поняття, які процеси або явища воно в себе включає, безпосередньо залежить, що буде регулювати нормативно-правовий акт. У зв'язку з цим, наполягаючи на необхідності правового регулювання проституції і послуг, пов'язаних з нею, ми повинні чітко визначити, що ж означає термін «інтимна послуга».

Аналізуючи поняття «послуга інтимного характеру», слід відзначити, що існує одна дуже суттєва відмінність між послугами інтимного характеру та послугами сексуального характеру. При наданні послуг сексуального характеру між повією та її клієнтом повинен виникнути безпосередньо статевий контакт, при його відсутності послуга не може вважатися сексуальною, зате кожна сексуальна послуга є інтимною. До того ж повії надають масу послуг інтимного характеру (садо-мазо, бондаж, мазохізм та ін.), які обходяться без сексу, і беруть за це оплату. Також до них можна віднести «секс по телефону» та «інтернет-проституцію».

Якщо звернутися до зарубіжного досвіду надання інтимних послуг, то тут можна виділити «ендзе-косай», що в перекладі з японської означає оплачувані побачення. При «ендзе-косай» чоловіки за гроші або матеріальні подарунки проводять час з жінками, ніби купуючи їх час. Такі зустрічі включають в себе, в основному, спільні розваги в громадських місцях. Якщо проводити паралель з Україною, то найбільш схожими з «ендзе-косай» будуть «екскорт-послуги». В Японії можна замовити сеанс обіймів з дівчиною в Cuddle Cafe. Ніякого сексу, вона просто ляже з клієнтом у ліжку і буде його обіймати та пестити. У Кьябакура (різновид хостесс-бар) можна зняти дівчину, яка підтримає вашу розмову і не буде проти, якщо ви трохи «розпустите руки». Ніякого продовження така зустріч не передбачає, і якщо ви щось таке запропонуєте, вас тут же виженуть із закладу назавжди. Можна зняти дівчину для того, щоб на неї лягтися і вчитувати. Чіпати знов-таки не можна, зате говорити можна що завгодно, і вона буде вибачатися і каятися перед вами [2].

Підкреслимо, що в Проекті Закону «Про регулювання проституції та діяльності секс-закладів» також дається визначення інтимної послуги. У ст. 2 зазначається, що інтимна послуга – це еротичний, порнографічний показ, демонстрація особою тіла іншій особі на платній основі [1]. Ми не можемо погодитися з цим визначенням. Наприклад, інтимна послуга може

надаватися за допомогою бездротової технології телефонною лінією («секс по телефону»), де відключена функція або відсутня технічна можливість співрозмовникам бачити один одного. До того ж частина інтимних послуг може надаватися клієнту безпосередньо без оголення тіла та візуального контакту, навіть якщо суб'єкт, який надає інтимні послуги і клієнт перебувають у безпосередній близькості один від одного, що теж необхідно враховувати при правовому регулюванні цього питання. Як приклад можна навести такий вид інтимних послуг як «Glory Hole». Як відзначають Т. Дальзелл і Т. Віктор по суті, «Glory Hole» являє собою отвір в стіні між приватними відео-кабінами в секс-кінотеатрі або між кабінками в громадських туалетах, який призначений для анонімних сексуальних контактів, в першу чергу – між чоловіками [3]. Також, згідно із визначенням інтимної послуги, яка подана в Проекті, під цією послугою можна розуміти і стриптиз послуги. Виходить, якщо стриптиз – це інтимна послуга, то стриптизер або стриптизерша прирівнюються до статусу повії. Зараз у Києві відкрито багато закладів, в яких здійснюється показ стриптиз-шоу і працюють вони на цілком легальних підставах.

З огляду на приклади, наведені вище, на наш погляд, під інтимною послугою (послугою інтимного характеру) слід мати на увазі еротичну стимуляцію особою іншої особи для надання їй можливості отримати сексуальну розрядку. Під еротичною стимуляцією можна розуміти будь-яку дію, яка природним чином приводить до сексуальної розрядки (сексуального розслаблення). Відзначимо, що безпосереднє отримання сексуальної розрядки не буде визначальним фактором інтимної послуги. Визначальним фактором буде бажання клієнта отримати сексуальну розрядку, а повії – бажання її надати. Пов'язано це з тим, що не кожна еротична стимуляція буде закінчуватися сексуальною розрядкою в силу різних причин. Цілком можливо, по-перше, що фізична особа, яка користується послугою повії, не зможе за станом здоров'я досягти сексуальної розрядки; по-друге, фізична особа не встигне досягти сексуальної розрядки за оплачений час.

Література:

1. «Про регулювання проституції та діяльності секс-закладів» : Законопроект від 18.09.2015 р. № 3139 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56559
2. Культура сексуальных услуг в Японии [Електронний ресурс] / Михаил Светов. – Режим доступу до ресурсу : http://echo.msk.ru/blog/mikhail_svetov/1304082-echo/
3. Dalzell T. The Concise New Partridge Dictionary of Slang and Unconventional English / T. Dalzell, T. Victor. – Routledge, 2007. – 744 p.

**ОСОБЛИВОСТІ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ**

Бургай Катерина Романівна

*студентка юридичного факультету Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Правова відповідальність є складним юридичним явищем, що виявляється у накладенні додаткового обов'язку на особу правопорушника, понести негативні наслідки майнового чи організаційного характеру. Господарська відповідальність – є юридичною категорією, виробленою науковою доктриною, ще задовго до прийняття чинного Господарського кодексу України, в якому вона знайшла своє закріплення і тлумачення, яке не є достатньо повним і чітко визначеним.

Проблематика полягає в тому, що в науковій літературі існує багато підходів до встановлення сутності господарської відповідальності, які зумовлюють суперечки між науковцями та практиками. Як правило, проблема виявляється саме в наступних аспектах: широке функціональне призначення господарської відповідальності; відсутність єдиного підходу щодо встановлення юридичного змісту господарсько-правової відповідальності; широке коло суб'єктів, до яких застосовуються заходи відповідальності; різні форми, в яких може бути застосовано господарську відповідальність; відсутність в законодавстві чітких меж використання господарсько-правової відповідальності.

Тож необхідно визначити єдиний науковий підхід до розкриття змісту господарсько-правової відповідальності, визначення її специфічних ознак, встановлення методів узгодження Господарського та Цивільного кодексів України (далі ГК України, ЦК України), сформулювати напрями майбутніх досліджень проблем в цій сфері.

Дослідженням даної проблематики господарської відповідальності займалися такі науковці, як Бабак О.Я., Шишка Р.Б., Щербина В.С., Селіванова І.А. та інші.

Бабак О.Я. виокремлює господарську відповідальність, в якості комплексного правового інституту господарського права, предметом регулювання якого є господарські правопорушення. Тобто це відносини, що породжуються внаслідок вчинення порушення господарських праввідносин суб'єктом господарювання, між ними і органами державної влади або органами місцевого самоврядування, внаслідок чого правопорушник, вчинивши правопорушення, зобов'язаний понести

несприятливі для себе наслідки майнового чи організаційного характеру, що закріплені у господарських санкціях [1].

Так Щербина В.С. зауважує, що господарська відповідальність являє собою поняття вужче, аніж поняття правопорушення у сфері господарювання. Тож, на думку науковця, господарсько-правову відповідальність варто розглядати в якості окремого виду відповідальності, який застосовуються за здійснення господарських правопорушень як один із видів правопорушень в даній сфері [6].

Варто зазначити, що окрім господарсько-правової відповідальності суб'єкти господарсько-правових відносин зазнають, в тому числі і цивільно-правової відповідальності за правопорушення або неналежне виконання майнових господарських зобов'язань. Заходи цивільно-правової відповідальності відносять до господарсько-правової відповідальності, у випадку, коли її розглядають в широкому розумінні, як відповідальність за правопорушення у сфері господарювання. В такому випадку, зазначають, що коло суб'єктів господарсько-правової відповідальності повинно бути обмежене виключно учасниками господарсько-правових відносин [3].

Також, аналізуючи чинне законодавство, можна зауважити, що ГК України не зазначає вичерпного поняття господарського правопорушення, яке, в свою чергу, являється предметом господарської відповідальності, а також не розкриває його змісту [2]. Так само ЦК України не визначає поняття і не розкриває повного змісту цивільного правопорушення. Невизначеність на законодавчому рівні – є результатом виникнення суперечливих тлумачень і закріплення юридичного змісту як поняття правопорушення, так і визначення самої відповідальності [4].

Шишка Р.Б. вважає, що досить проблематичним для розуміння являється перетворення зобов'язання з господарського правопорушення в господарську відповідальність. До сьогодні ця проблема вирішувалася шляхом ототожнення умов виникнення зобов'язання з делікту та підстав відповідальності, що є відображенням матеріально-правового підходу, але не відповідає її сутності як державного примусу та підстав для його застосування. В цьому і є основна помилка, при якій співпадання цих підстав за змістом ознак, призводить до їх ототожнення [5].

Підводячи підсумок, можна зазначити, що господарсько-правова відповідальність являє собою складне юридичне явище, яке не можна розглядати виключно в широкому розумінні. Неоднозначні визначення поняття і юридичного змісту господарсько-правової відповідальності на законодавчому рівні призводить до суперечностей і неоднозначного тлумачення цього явища не тільки науковцями, а й практиками. Аналізуючи норми ГК України і ЦК України, необхідно розрізняти господарсько-правову відповідальність і цивільно-правову

відповідальність як окремі види юридичної відповідальності, розуміти сутність різних видів правопорушень, які є предметом самої відповідальності, також необхідним є узгодження норм Господарського кодексу України з положеннями нормативно-правових актів чинного законодавства у сфері господарських правовідносин. Також важливим є чітке визначення суб'єктів, до яких застосовується господарсько-правова відповідальність при вчиненні ними господарських правопорушень, а саме господарсько-правових санкцій.

Отже, необхідним є розроблення єдиного наукового підходу до тлумачення поняття і встановлення самої сутності господарсько-правової відповідальності, розробка нових шляхів узгодження і доповнення законодавства, а також сформулювати і використовувати новітні напрями дослідження проблем та специфічних особливостей господарської відповідальності.

Література:

1. Бабак О.Я. Основні види відповідальності суб'єктів господарювання у зовнішньоекономічній діяльності / О. Бабак // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 10. – С. 144-148.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV
3. Сєліванова І.А. Співвідношення Цивільного та Господарського кодексів України в регулюванні відповідальності за порушення у сфері господарювання // Хозяйственное законодательство Украины: практика применения и перспективы развития в контексте европейского выбора: Сб. науч. тр. / НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований; Редкол.: Мамутов В.К. (отв. ред.) и др. – Донецк: ООО "Юго-Восток, ЛТД", 2005. – С. 77-78.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV
5. Шишка Р. Б. Окремі аспекти господарсько-правової відповідальності / Р. Б. Шишка // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. - 2015. - № 1. - С. 129-133. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2015_1_26
6. Щербина В.С. Господарсько-правова відповідальність: галузевий підхід, особливості застосування та напрями подальших наукових досліджень / В. Щербина // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. - 2013. - Вип. 3. - С. 10-16. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2013_3_3

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

*Грабов-Колесник Арсен Арнольдович
магістр, Університет «КРОК»*

Оцінка нерухомості – це невід’ємний інструмент здійснення операцій з капіталом, який дозволяє інвесторові мінімізувати ризики. Вона дозволяє отримати якнайповнішу інформацію про слабкі і сильні сторони об’єкта оцінювання, оцінити ефективність його функціонування, поточні, минулі і майбутні витрати і доходи, а також перспективи розвитку, що у підсумку слугує основою прийняття ефективних управлінських рішень відносно об’єкта оцінки [3, с. 58].

Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12 липня 2001 р. визначив правові засади здійснення оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності в Україні, забезпечив створення системи незалежної оцінки майна [7, с. 51].

Але за роки дії закону неодноразово висловлювалися пропозиції щодо удосконалення окремих його положень, з’явилась низка законопроектів, які приводили до гострих професійних дискусій серед законодавців, науковців та практикуючих оцінювачів.

Головна проблема це заниження суб’єктами оціночної діяльності вартості майна для подачі такої оцінки нотаріусу, у випадках передбачених законодавством, при вчиненні нотаріальних дій [1, с. 170].

Така ситуація стала доволі розповсюдженим явищем і нотаріуси змушені констатувати, що громадяни в більшій мірі не розуміють до яких негативних наслідків призведуть подібні пропозиції суб’єктів оціночної діяльності занизити вартість нерухомого майна у разі його продажу.

У ФДМУ погоджуються, що вони отримують для реєстрації більше 100 звітів про оцінку нерухомості від одних і тих же оцінювачів. Такі компанії працюють серед посередників і мають «філії» з дублюючими печатками та факсиміле оцінювачів. Проте законодавство не дозволяє Фонду відмовляти їм в реєстрації таких звітів, немає правових підстав [1, с. 170].

Задля вирішення проблеми потрібні зміни законодавства, і спроби зробити зміни існують. Так прес-служба Фонду державного майна України поширила інформацію про завершення роботи відомства щодо опрацювання зауважень Секретаріату Кабінету Міністрів України до проекту нової редакції Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні». Згідно оприлюдненого повідомлення, опрацьований законопроект, який розроблявся спільно з

оціночною спільнотою, направлено для схвалення до Кабінету Міністрів України [2, с. 78].

Проект нової редакції профільного закону передбачає цілий ряд позитивних змін, серед яких, зокрема, можна виділити наступні:

1. З метою забезпечення спільного державного та громадського регулювання професійної оціночної діяльності Фондом державного майна України створюється Рада з питань оціночної діяльності, яка є постійно діючим колегіальним органом.

2. Запроваджується на перший погляд прозорий, хоча і не до кінця зрозумілий, механізм функціонування та моніторингу Єдиної бази звітів про оцінку майна.

3. Підвищення кваліфікації оцінювачів пропонується проходити раз в три роки за різними формами та способами, з числа визначених Фондом державного майна України та Радою з питань оціночної діяльності.

4. І що важливо, пропонується експертну грошову оцінку земельних ділянок нарешті об'єднати з оцінкою земельних поліпшень, щоб була одна спеціалізація – оцінка нерухомого майна (у тому числі земельних ділянок) [5, с. 213].

Але незважаючи на наявність позитивних змін, передбачених в законопроекті, переважна частина представників оціночної спільноти висловлювала цілу низку своїх концептуальних зауважень до законопроекту ФДМУ ще на початковому етапі його обговорення. І ось в результаті маємо практично ту ж редакцію, зміни, що пропонувались спільнотою оцінювачів майже не враховані. Врешті решт, «опрацьований» законопроект такий, що в принципі не має шансів не тільки на прийняття його в якості закону, а й навіть на схвалення Кабінетом Міністрів України. Свідомо чи не свідомо законопроект містить такі «новели», деякі з яких суперечать діючому законодавству, а деякі взагалі здоровому глузду, як, наприклад, відкликання звіту [2, с. 128].

Нажаль, мова знову піде про спробу чиновників «покерувати ринком» в ручному режимі, в досліджуваному законопроекті з'явилася стаття 21, якою передбачені підстави для анулювання Фондом державного майна України сертифіката суб'єкта оціночної діяльності у будь-якого суб'єкта господарювання на термін від одного до п'яти років [6].

Таким чином Фонд державного майна України в одній особі намагається бути і державним регулятором оціночних послуг, і замовником оцінки, і розпорядником оцінюваного майна, і уповноваженим органом з питань державного нагляду та контролю за суб'єктами оціночної діяльності (який може застосовувати до суб'єктів господарювання відповідні санкції у вигляді припису, розпорядження або іншого розпорядчого документу, а також виступати ініціатором процесу призупинення надання послуг окремими суб'єктами господарювання).

Але що просто шокує, так це те, що ФДМУ вже стане тим органом (замість суду, як того вимагає закон), який зможе виносити рішення про призупинення надання послуг суб'єктами господарювання та ще й не просто до моменту усунення виявлених порушень, а зразу на термін від одного до п'яти років. Відразу виникає ціла низка питань, зокрема, навіщо Фонду державного майна України такі повноваження і в чому тоді полягає суть так званої «дерегуляції»? Більше того, наскільки прагнення державного регулятора підмінити собою суд є законними [5, с. 243]?

І все б, на перший погляд, цілком правильно і благородно, от тільки норми даної статті (у запропонованій ФДМУ редакції) прямо протилежні основним положенням Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», який є чинним на території України з 2007 року та визначає правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

І ще про одне досить абсурдне питання від Фонду державного майна України – це норма пункту 5 статті 12 доопрацьованого законопроекту про відкликання звіту про оцінку майна з підстав, перерахованих в пункті 4 цієї ж статті.

Запропонована стаття проекту визначає сам механізм відкликання, але ж жодним чином не розкриває правові наслідки даного діяння. Незрозуміло, наприклад, яким буде статус угод, укладених на підставі звіту, після його відкликання, чинним чи не чинним залишається сам звіт, як враховуватиметься думка безпосередніх замовників звіту при відкликанні його суб'єктом оціночної діяльності і таке інше. До чого хорошого може призвести відкликання звіту, окрім як ухилення від відповідальності виконавця оцінки і шантажу виконавцем замовників чи користувачів оцінки, якщо він цього забажає [3, с. 63].

Розглянувши все вищезазначене можемо зробити висновки, що для вдосконалення законодавства України з оціночної діяльності необхідно врахувати зарубіжний досвід, а саме:

- необхідно створити чіткий механізм сертифікації суб'єктів оціночної діяльності, набуття ними кваліфікаційного досвіду, що позбавить можливості неякісної оціночної діяльності та відповідно призведе до дотримання європейських стандартів оцінки;

- необхідно впровадити один державний орган щодо регулювання оціночної діяльності, що відповідно призведе до виключення міжвідомчих суперечностей;

- необхідно створити єдині методичні рекомендації та стандарти щодо визначення вартості оцінюючого майна;

- єдиний державний орган з питань оціночної діяльності повинен бути підзвітним та координуватися Кабінетом Міністрів України;
- необхідно впровадити більш жорсткий державний контроль щодо достовірності оцінки, що здійснюється суб'єктами оціночної діяльності;
- необхідно збільшити відповідальність суб'єктами оціночної діяльності;
- необхідно встановити в законодавстві про оцінку вимогу, що послуги з оціночної діяльності будуть надаватися виключно професіоналом-оцінювачем;
- необхідно удосконалити визначення суб'єкта оцінки;
- необхідно визначити конкретні вимоги до інформації, що надається суб'єктами даної діяльності;
- вдосконалити вимоги та контроль за якістю звітів, та актів суб'єктів оціночної діяльності;
- необхідно запровадити зарубіжний досвід професійної підготовки та підвищення кваліфікації суб'єктів оціночної діяльності [4, с. 148].

Отже, вдосконалюючи чинне законодавство України з оціночної діяльності необхідно створити дієве та ефективне законодавство, спроможне підтримувати порядок в даній сфері.

Значний об'єм роботи щодо впровадження європейських стандартів з оціночної діяльності не здійснено, в більшості домінує практика внесення змін і доповнень, що є не системними та відповідно не забезпечують необхідного результату.

Література:

1. Криштопа І. Оцінка нематеріальних активів: проблемні питання та напрямки їх вирішення / І. Криштопа // Галицький економічний вісник. – 2010 р. – № 1 (26). – с. 169-176.
2. Лебідь Н. Оцінка майна і майнових прав в Україні: монографія / Н. Лебідь, А. Мендрул, В. Ларцев, С. Скрінько, Н. Жиленко, В. Пашков – К.: ООО "Інформаційно-видавнича фірма "Прінт-Експрес", 2007 р. – 688 с.
3. Мамонов К.А. Оцінка нерухомого майна: теоретичні аспекти та напрями застосування / К.А. Мамонов // Комунальне господарство міст, науково технічний збірник. Випуск: 111. Серія: економічні науки. – Х.: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2013 р. – с. 58 – 65.
4. Момот Т.В. Структурно-змістовне дослідження понятійної бази оціночної діяльності: міжнародний досвід та проблеми національної адаптації / Т.В. Момот, А.І. Чудопол, А.В. Стапанова // Комунальне господарство міст. – 2014 р. – № 113. –с. 146-150.
5. Науково-практичний коментар Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» / К.І.

Чижмарь, Д.В. Журавльов, С.В. Петков – К.: «Центр учбової літератури», 2016 р. – 350 с.

6. Про затвердження Національного стандарту №4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності»: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.10.2007 року № 1185 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-%D0%BF>.

7. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 р. (із змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 2001 р. – № 47. – 251 с.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА ЯК НАУКИ

Казмірчук Яна Михайлівна

студентка Вінницького відділення Ірпінського державного коледжу економіки і права

Господарська сфери суспільного життя забезпечує суспільство необхідними для задоволення потреб його членів, різноманітних організацій та держави в цілому матеріальними благами, яких серед дарів природи не знайти: вони виникають в результаті або переробки дарів природи (вже існуючих матеріальних цінностей – природних багатств, зокрема), або виробництва (створення нових матеріальних цінностей, в т. ч. й з елементами переробки) [1].

Спільне проживання людей неможливо уявити без виробництва різноманітних матеріальних благ для задоволення не лише індивідуальних, а й групових та інших категорій спільних інтересів.

Господарювання, у розумінні задоволення господарських потреб (в одязі, житлі, предметах побуту тощо) певних соціальних груп, було притаманно людській спільноті на ранніх етапах суспільного розвитку. А функціонування будь-якої людської і спільноти неможливо без регулювання відносин між її членами, в т. ч. і з питань ведення господарських справ. Вивчає ці відносини наука господарського права. Щодо тенденцій розвитку науки господарського права, як світової, так і української можна зробити наступні висновки [2].

Основною метою науки господарського права на протязі всього часу існування суспільних господарських відносин є теоретичне обґрунтування цих відносин, що включає в себе:

- вивчення типу господарських відносин, існуючих у суспільстві;

- розробку концепцій та рекомендацій щодо законодавчої бази, яка регулює господарські відносини;
- моніторинг нових видів суб'єктів господарювання;
- моніторинг нормативно-законодавчих актів, що регулюють господарські відносини у суспільстві;
- виявлення недоліків та вад у господарському законодавстві та пошук шляхів їх усунення;
- вироблення рекомендацій щодо приведення державного господарського законодавства у відповідність із міжнародними нормами[3].

В українській науці господарського права можна виділити окремо тенденцію розвитку науки підприємницького права, як частини науки господарського права.

На загальнотеоретичному рівні проблеми вдосконалення і ефективності українського законодавства останніми роками досліджуються достатньо ґрунтовно. Заслуговують уваги роботи тих вчених, хто аналізує зміст окремих галузей законодавства. Проте, як наголошується в літературі, економічні відносини поки що багато в чому існують поза рамками правового регулювання, а законодавство в цій сфері знаходиться у стадії становлення.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р., № 254к/96-ВР // ВВР, 1996 р., № 30.
2. Господарський кодекс України: Коментар. / За заг. ред. д.ю.н., проф. Саніахметової Н.О. – К.: Одіссей, 2004.
3. Щербина В. С. Господарське право: Підручник. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Юрінком Інтер, 2005.

Науковий керівник: Гаврилюк Ольга Василівна, викладач Вінницького відділення Ірпінського державного коледжу економіки і права

СУЧАСНІ ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА ЯК СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Туз Юлія Олександрівна

*викладач кафедри права Луцького інституту розвитку людини
Університету «Україна»*

Поворознюк Ігор Валерійович

*студент групи ПРМ-2.1 ОКР «Магістр» Луцького інституту розвитку
людини Університету «Україна»*

1. Історія світового розвитку свідчить, що в умовах ускладнення господарсько-економічних відносин, науково-технічної революції, глобальних соціальних проблем неможливим стає функціонування у чистому вигляді ні ринкового механізму, ні суцільно одержавленої економічної системи. Суб'єкти господарювання – юридичні особи, як правовий інститут, відіграють значну роль в системі цивільного та господарського обороту.

2. Характерною особливістю господарських товариств є те, що вони об'єднують не самих засновників або учасників, а лише певну частку їхнього майна (в обмін на корпоративні права) та участь з метою отримання прибутку. Учасники і засновники зберігаються як окремі самостійні юридичні особи з відокремленим майном. Втім, у них виникає обов'язок координувати свою господарську діяльність у межах створеного господарського товариства. На практиці досить часто плутають або не можуть чітко розрізнити такі поняття, як «засновник» і «учасник» господарського товариства.

3. Господарські товариства являють собою організоване в єдине ціле об'єднання декількох осіб для ведення господарської діяльності, виготовлення продукції (товарів), виконання робіт, надання послуг, із метою отримання прибутку, тобто належать до господарських організацій корпоративного типу.

4. Законодавство ж України про господарські товариства останнім часом суттєво еволюціонувало та зазнало позитивних змін. Оскільки багато питань, врегульованих спеціальним законом, знайшли регулювання також і в нових кодексах, це призвело до конфлікту відповідних норм та виникнення питань щодо порядку їх застосування. Одночасне набуття чинності Цивільним і Господарським кодексами призвело не тільки до конфлікту норм із нормами інших законів, а й навіть до конфлікту між самими кодексами, позаяк їх норми досить суперечливі і по-різному регулюють однакові питання.

Попри зміни, які відбулись у законодавстві протягом останнього часу, все ж таки залишається велика кількість неврегульованих, конфліктних питань. Але як свідчать статистичні дані останніх років господарські товариства в Україні набули широкого поширення, і далі спостерігається тенденція до їх розвитку. Необхідне подальше реформування нормативно-правової бази України у сфері господарських товариств, а також підтримка уряду у сфері інвестування та нормування податкових ставок. Оскільки, розвиток господарських товариств свідчить про розвиток ринкової економіки в Україні, що може означати приближення нашої країни до входу в Європейську спільноту.

ПРОБЛЕМИ НЕДІЙСНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВОРУ

Черкашина Ірина Анатоліївна

студентка Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

В умовах розвитку ринкової економіки чимало проблем виникає під час визнання господарського договору недійсним. Спостерігається значна кількість недійсних господарських договорів, у зв'язку як із порушенням норм законодавства, так і через відсутність належного правового регулювання з відповідними негативними наслідками. Актуальність проблематики збільшується в умовах визнання законодавцем пріоритетності договору у регулюванні цивільних відносин і, як наслідок, перетворення його у самостійне джерело права.

Питання, що стосуються проблеми визнання господарських договорів недійсними розглядали у своїх роботах: О. А. Беяневич, Т. В. Боднар, О. М. Вінник, В. В. Джунь, О. В. Дзера, В. В. Луць та інші науковці [2. с. 1].

В Господарському та Цивільному кодексах кодексі існують певні колізії щодо даного питання, і як результат – виникнення певних труднощів у процесі застосування положень цих Кодексів [3. с. 1].

Правовою формою існування вагомого масиву господарський правових відносин є господарський договір. Варто зазначити, що не міститься єдиного тлумачення визначення «господарський договір» у дійсному законодавстві, натомість він розглядається як: по-перше) юридичні факти, з приводу яких виникає господарське зобов'язання (ст. 179, 180 ГК України); по-друге) форма, яку набуває зобов'язання (ст. 186 ГК України); по-третє) договір, що співвідноситься із певним видом зобов'язанням (ст. 189 ГК України) [3. с. 1].

Аналіз статей 207 і 208 ГК України дає змогу зазначити, що положення які стосуються недійсності господарського зобов'язання можна визначити як такі, що стосуються безпосередньо недійсності господарських договорів [3 с. 2].

Часто предметом розгляду в господарських судах стають питання, які пов'язані з визначенням господарських договорів недійсними. При вирішенні поставленої проблеми важливе значення мають як підготовка фахівців, які беруть участь у вирішенні даного спору, так і недосконалість нормативно-правової бази, колізії та невизначеності ГК України, та проблемні моменти у застосуванні ГК України і ЦК України. За ступенем визначеності недійсність договорів правова доктрина поділяє на абсолютну та відносну [3. с. 1].

Статистичні дані судової практики зазначають наступне: по-перше) до 30 % усіх спорів, що розглядаються Вищим господарським судом України у сфері договірних відносин, які так або інакше стосуються питань недійсності договорів; по-друге) справа щодо питання визнання господарського договору недійсним є кожна третьою справою, що розглядається місцевими господарськими судами [2. с. 1].

У своєму офіційному роз'ясненні Вищим господарським судом зазначено, що недійсним визнається лише такий договір, за яким сторони в належній формі досягнули згоди з усіх істотних умов. Лише укладений договір може бути визнаний недійсним. Але в ГК України відсутній чіткий перелік визначених умов, яким повинен відповідати господарський договір для того, щоб він не був визнаний недійсним.

Із положень ч. 1 ст. 207 ГК України можна зауважити, що зобов'язання, яке здійснене з метою, що завідомо суперечить інтересам держави й суспільства, зазначене ГК України як оспорюване. Однією із ознак такого договору можна виокремити спрямованість на порушення господарського порядку, тобто основні конституційні норми, якими визначено господарських порядок в державі [5. с.1].

Законодавством передбачено, що всі недійсні правочини поділяються на наступні два види: нікчемні (ч.2 ст. 215 ЦК України) та оспорювані (ч. 3 ст. 215 ЦК України). На загальних підставах приймаються і розглядаються судами позовні заяви щодо визначення господарського договору нікчемним [4. с. 2]. В резолютивній частині рішення зазначається про недійсність договору чи за відсутності підстав для такого визнання, судом відмовляється в задоволенні такого позову.[1. с. 4].

Правовою доктриною пояснюється, що оспорюваними є угоди, щодо яких законодавство надає можливість особі на свій розсуд приймати рішення, чи звертатися їй за захистом свого права чи ні. Якщо ні одна зі сторін оспорюваного договору не подала позову, то цей

договір може бути виконано сторонами, що не протирічить положенням закону. Варто зазначити, такий договір, що називають відносно недійсним, можливо називати умовно дійсним, що означає, що оспорюваний договір є дійсним при умові, якщо учасник відносин не вдався до судового захисту свого права [5. с. 2].

Зазначена у ГК постановка питання про визнання нікчемного господарського договору недійсним можна вважати виправданою та логічною, оскільки задоволення позовної вимоги щодо застосування наслідків нікчемного договору залежить від встановлення судом самого факту нікчемності правочину, який з урахуванням недосконалості законодавства, колізій тощо може мати спірний характер, потребувати проведення наукових експертиз тощо. Але суд має звертати увагу на норми Конституції України про права і свободи людини і громадянина та інші норми Конституції, які мають пряму дію [5. с. 4].

Позови до суду про визнання правочинів чи господарських договорів недійсними або нікчемними можуть подаватися разом з вимогами про застосування наслідків недійсності чи нікчемності господарського договору, що не виключає подання й окремих позовів про такі наслідки. [1. с. 7].

Отже, враховуючи вищезазначене можна зробити наступний висновок, що проведений аналіз проблем вирішення спорів про визнання господарських договорів недійсними свідчить про те, що в основі такої проблемності лежать системні недоліки чинного законодавства: як колізії, так і прогалини у праві. Саме для подолання прогалин, на нашу думку, потрібно ст. 207 ГК України доповнити положеннями, які б встановлювали, що господарське зобов'язання визнається недійсним саме з підстав, що зазначені в положеннях ЦК України, але з урахуванням особливостей ГК України.

Література:

1. Щодо проблеми визнання господарських договорів недійсними / Р.Б.Прилуцький /А. А. Зерниченко // Юридична наука. – 2014. - № 2. – С. 1-13. – Режим доступу: [file:///C:/Users/admin/Downloads/jnn_2014_2_6%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/jnn_2014_2_6%20(2).pdf)
2. Проблеми недійсності господарських договорів / Б.А. Будник // Наше право. – 2014. - № 3. – С. 1-6. – Режим доступу: [file:///C:/Users/admin/Downloads/Nashp_2014_3_25%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/Nashp_2014_3_25%20(1).pdf)
- 3 Недійсність господарського договору за законодавством України /Л.В.Давидова // Порівняльно-аналітичне право. – 2014.- №2.- С. 1-3. – Режим доступу: http://www.pap.in.ua/2_2014/29.pdf

4. Теоретико-практичні аспекти недійсності господарських договорів в Україні / А.П.Гаврилішин / С.М. Ошурко. – 2013. - №6 вип. 1. – С. 1-4. – Режим доступу: http://www.lj.kherson.ua/pravo06/part_1/17.pdf

5. Види недійсності господарського договору та інших видів правочинів у сфері господарювання / І. Л. Євміна // Часопис Київського університету права. - 2014. - № 3. - С. 165-169. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2014_3_39

Науковий керівник: Смесова Вікторія Леонідівна, кандидат економічних наук, Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ГОСПОДАРЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Шпомер Алла Іванівна

кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, господарського права та процесу Чернігівського національного технологічного університету

Книш Юлія Олегівна

студентка юридичного факультету Чернігівського національного технологічного університету

Сучасний динамічний розвиток господарських відносин викликає збільшення кількості господарських спорів і звернень до господарських судів. Гострими питаннями, які стоять перед законодавцем, безпосередньо є вдосконалення господарського процесуального законодавства, у частині процесуального механізму усунення помилкових судових рішень місцевих господарських судів.

Так, належний судовий захист учасників господарських відносин, може здійснюватися за умови чіткого правового регулювання повноважень апеляційних господарських судів. Для поліпшення діяльності апеляційних судів слід використовувати головний внутрішній резерв поліпшення функціонування системи господарських судів уцілому [1, с. 1].

На нашу думку, актуальність дослідження вищевказаного питання обумовлена тим, що після набрання чинності нової редакції Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [2] ліквідується Вищий господарський суд України, тому на апеляційні господарські суди буде покладено більше відповідальності при перегляді рішень судів першої інстанції.

Проте, як зазначає Д.М. Притика «при здійсненні правосуддя основна роль належить суду першої інстанції, який за результатами судового розгляду повинен ухвалити законне та обґрунтоване рішення. Рішення, що невідповідає вимогам закону і обставинам справи, є таким, яке порушує права та інтереси підприємств і організацій, а отже, не відповідає основним засадам судочинства і завданням господарського суду» [3, с. 147]. У випадках, коли сторони не погоджуються з рішенням суду першої інстанції, вони можуть його оскаржити в апеляційному порядку.

Право на звернення до суду з поданням апеляційної скарги на судові рішення є однією із тих гарантій, що забезпечують захист порушених або оспорюваних прав і охоронюваних законом інтересів. Також право апеляційного оскарження є конституційною гарантією захисту прав і законних інтересів учасників господарського процесу та однією з основних засад судочинства, закріплених у п. 8 ч. 3 ст. 129 Конституції.

При цьому, для здійснення права на апеляційне оскарження необхідно дотримуватися:

1) процесуальних передумов – подання апеляційної скарги на судові рішення, що підлягає оскарженню, особою, яка наділена правом апеляційного оскарження у межах строку, передбаченого ГПК;

2) вимог щодо форми, змісту апеляційної скарги, закріплених у законі, та порядку реалізації цього права [4, с. 38].

Отже, якщо буде дотримано вищезазначених вимог, тобто буде подана, в строк передбачений ГПК апеляційна скарга і вона буде відповідати вимогам встановленим ГПК, то буде відкрито апеляційне провадження і суб'єкт господарювання скористається конституційним правом на оскарження рішення суду.

Відповідно до ст. 27 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» апеляційні суди наділяються такими повноваженнями:

1) здійснюють правосуддя у порядку, встановленому процесуальним законом;

2) аналізують судову статистику, вивчають та узагальнюють судову практику, інформують про результати узагальнення судової практики відповідні місцеві суди, Верховний Суд;

3) надають місцевим судам методичну допомогу в застосуванні законодавства;

4) здійснюють інші повноваження, визначені законом.

Фактично, головне завдання, яке стоїть перед господарськими судами апеляційної інстанції, полягає у перегляді справи посуті шляхом перевірки законності та обґрунтованості оскаржуваного судового рішення. Їх основною функцією є повторний розгляд справи для усунення судової помилки, зробленої судом першої інстанції [1, с. 8].

Проаналізувавши вищезазначене можемо стверджувати, що апеляція є одним із способів перевірки судового рішення в повному обсязі, оскільки вона безпосередньо стосується як встановлення фактичних обставин у справі, так і правильності застосування процесуального і матеріального законів [4, с. 37].

Отже, дослідивши в загальних рисах особливості апеляційного провадження в господарському процесі, можемо визначити його, як сукупність дій господарського суду апеляційної інстанції та осіб, які беруть участь у справі, що здійснюється з метою перевірки законності й обґрунтованості актів господарського суду першої інстанції, що не набрали законної сили і повторного розгляду справи присуті.

Література:

1. Згама А. О. Повноваження суду апеляційної інстанції у господарському процесі : автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Антоніна Олександрівна Згама. – Харків : Б.в., 2012 . – 19 с.
2. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 31, ст.545.
3. Притика Д. М., Тітов М.І., Щербина В.С. та ін. Арбітражний процес: навч. посіб. - Харків: Консум, 1999. - 416 с.
4. Лузан Т. Л. Здійснення права на апеляційне оскарження судових рішень у господарському судочинстві / Т. Л. Лузан, С. В. Сенік // Вісник Верховного Суду України. - 2012. - № 11. - С. 37-42.

НАУКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУДОВИХ, ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ТА АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ

Синюшко Юлія Василівна

студентка Вінницького відділення Ірпінського державного коледжу економіки і права

Новий етап у розвитку юридичної науки настав із проголошенням незалежності України, а отже зменшився тиск на неї та відкрилися нові сприятливі умови для її розвитку як самостійної системи. Нині юридична наука є важливим засобом науково-обґрунтованого прогресивного розвитку української держави та суспільства. На мою думку варто розпочати з того, що юридична наука є однією з суспільних наук, а як відомо суспільні науки вивчають відносини, які складаються між людьми, їх утвореннями та безпосередньо служать людині [2].

Щодо розвитку ж судочинства варто зазначити, що в умовах соціально- економічної кризи та політичної нестабільності на особливу увагу заслуговує збереження єдності та самостійності судової влади, незалежності суддів, як найважливіших підвалин демократичного правопорядку. На даному етапі одним із головних пріоритетів є необхідність дотримуватись узгодженого із засадами верховенства права забезпечення повноти судової влади як в сфері правосуддя, так і у формуванні організаційно-правових основ функціонування судових органів, включаючи і відповідальність суддів, прокурорів, адвокатів а також посилення ролі і впливу Верховного Суду України на формування судової практики та однакового застосування правових норм [3].

Тому за додержанням певних критеріїв судова влада має великий науковий потенціал, велике значення має здатність судової установи бути правосудною, а суддів — неупередженими, створення судової системи на основі єдності системи судів загальної юрисдикції, територіальності та спеціалізації, доступності, відкритості та гласності правосуддя, участі населення в його здійсненні та самостійності і незалежності суддів; колегіального і одноособового розгляду справ, а також суворого додержання принципів здійснення правосуддя, закріплених у Конституції України[ст.129].

Найважливішою гарантією правопорядку та законності є правоохоронна діяльність держави, яка здійснюється через систему державних органів та громадських організацій. Важливо зауважити, що розвиток системи та діяльності правоохоронних органів потребує не

тільки належного правового регулювання й наукового обґрунтування, але також і достатніх фінансових та матеріально-технічних ресурсів, зосередження яких виступає однією з обов'язкових умов реалізації загалом будь-яких змін в діяльності та організації як усієї системи, так і окремих правоохоронних органів України. Усе це вимагає трансформації діяльності правоохоронних органів у напрямку побудови цілісної структурованої системи, поглибленості правоохоронних органів у принципи верховенства права, конституційної законності й додержання прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, вироблення єдиної державної політики у правоохоронній сфері. З огляду на це й вбачаються актуальними питання перспектив розвитку системи та діяльності правоохоронних органів [4].

Сучасний етап розвитку та зміни в українському суспільстві, вимагають вдосконалення організації та функціонування такого важливого інституту як адвокатура. За своєю природою адвокатура є одним з інститутів демократичного суспільства, оскільки виконує найважливішу громадянську функцію – захист прав та законних інтересів як громадян так і юридичних осіб. Виконання цих функцій вимагає встановлення статусу достатньої незалежності адвокатури. Проте, держава, як і раніше, зберігає в своїх руках величезної сили важіль дії на адвокатуру – економічний важіль. Його дія не тільки може обмежувати правові умови незалежності адвокатури, але і робити негативний вплив на рівень і якість правової допомоги [5].

Але зараз, на мою думку, за нинішніх непростих умов, що склалися в державі, правова система привертає пильну увагу громадян, політиків та міжнародної спільноти, а тому її представники особливо гостро мають усвідомлювати відповідальність, в тому числі й моральну, і докладати максимум зусиль для наближення вітчизняного законодавства до європейського рівня і стандартів, в яких головне – права і свободи людини. Адвокатура має стати взірцем для всього суспільства. І незважаючи на те, що сьогодні забезпечені не всі умови для роботи адвокатів, я переконана, що професіоналізм, принциповість, вірність ідеалам правди і справедливості, відповідальність за результати своєї діяльності, і нарешті за долю кожної людини завжди були і залишаються незаперечними заповідями роботи адвоката. Тому особливо важливим є укріплення соціального статусу адвокатури як інституту громадянського суспільства, професійного об'єднання юристів, створеного на добровільній основі з метою надання кваліфікованої юридичної допомоги та забезпечення захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб [6].

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – 129 ст.
2. Правова система України: історія, стан та перспективи" в 5-ти томах. - Х.: Право, 2008.
3. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України.
4. Організація судових та правоохоронних органів: навчальний посібник для вузів. / І. Є.. Марочкін, Н. В. Сибільова. – Х. : Одіссей, 2009. – 528 с.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність // Верховна Рада України; Закон від 05.07.2012 № 5076-VI
6. Електронний ресурс <http://studcon.org/pravoohoronni-organy-ukrayiny>

Науковий керівник: Гаврилюк Ольга Василівна, викладач Вінницького відділення Ірпінського державного коледжу економіки і права

ЗМІСТ

Теорія та історія держави і права. Історія політичних і правових вчень. Філософія прав

<i>Аразов Вадим Фікратович</i> АВТОРИТАРНИЙ РЕЖИМ ВЛАДИ, ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ.....	3
<i>Боднарчук М.М.</i> ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СПІВВІДНОШЕННЯ СВОБОДИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	4
<i>Верьовкін Віктор Васильович</i> ДЕРЖАВНІ РОЗПОРЯДЖЕННЯ УРЯДУ ПОЛЬЩІ ПРО ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ (1921 РІК).....	7
<i>Даниленко А.В.</i> ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	10
<i>Рязанцев О.Є., Рубін А.В.</i> ФУНКЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	12

Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Міжнародне право

<i>Драгомарецька Олександра Сергіївна</i> ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	14
<i>Лькова Дар'я Олександрівна</i> РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ У ЗАХИСТІ ПРАВ ТА ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ЛЮДИНИ.....	16
<i>Мартинюк Лілія Павлівна</i> КОНСТИТУТИВНА ТЕОРІЯ ВИЗНАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	19

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право.
Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне
приватне право**

Іванова Людмила Володимирівна ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ ЯК НАУКИ.....23

Рязанцева Н.О., Шевчук В.О. ПРОБЛЕМИ ВИЗНАННЯ І ПРИВЕДЕННЯ
ДО ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ ЯК ІНСТИТУТ
МІЖНАРОДНОГО ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....25

Свіщова Владлена Олегівна МІСЦЕ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТУ
СЕРЕД ЗАСОБІВ ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ
СУДОЧИНСТВІ.....27

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право.
Медичне право**

Беляй Владислав Олегович ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ
РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ ЗАСУДЖЕНИХ.....30

Заверховський Олег Васильович СУТНІСТЬ ПОБУДОВИ ВЕРСІЙ ПРИ
ПЛАНУВАННІ РОЗСЛІДУВАННЯ КОНТРАБАНДИ.....33

Панчук Людмила Олегівна ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО
ПРАВА В УКРАЇНІ.....35

Піщенко Геннадій Іванович, Сюравич Валерій Григорович ПРОБЛЕМИ
ІСНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ СІМ'Ї В
УКРАЇНІ.....37

Поляк Ульяна Юріївна СВІДОЦЬКИЙ ІМУНІТЕТ АДВОКАТА У
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....39

Романов Віталій Олександрович РОЗШИРЕННЯ ПРАВ ПОТЕРПІЛОГО
ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ
(РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.....41

Скворцова Надія Олександрівна ПРОХАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ
ВИГОДИ В СКЛАДІ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ (ст. 354, ст. 368, ст.
368-3, ст. 368-4 КК УКРАЇНИ).....43

Стати Виталий Анатольевич ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА ДОВЕДЕНИЕ
ДО БАНКРОТСТВА ПО УГОЛОВНОМУ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ
УКРАИНЫ И РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА.....46

**Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне
та податкове право. Муніципальне право**

Болокан Інна Вікторівна ЗНАЧЕННЯ ДОКТРИНАЛЬНИХ ДЕФІНІЦІЙ
«НОРМА ПРАВА» ДЛЯ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ У ПРАВОВІЙ
СФЕРІ.....51

Леонова Дар'я Олександрівна БУДІВЛІ ПРОМИСЛОВОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ
ПОДАТКУ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО, ВІДМІННЕ ВІД ЗЕМЕЛЬНОЇ
ДІЛЯНКИ.....55

Онопрієнко Станіслав Григорович ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ
РІВНЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ.....57

Співак Марина Вікторівна ВОЛОНТЕРСТВО У СИСТЕМІ
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я.....60

Трудове право та право соціального забезпечення

Вишневська Інна Анатоліївна ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ
ШТРАФУ ЯК ВИДУ ДИСЦИПЛІНАРНОГО
СТЯГНЕННЯ.....63

Зіньова Ольга Сергіївна ЛОКАЛЬНІ НОРМАТИВНІ АКТИ В
ТРУДОВОМУ ПРАВІ.....64

Пікалюк С.С., Лебедич Н.В. НОРМАТИВНО ПРАВОВИЙ АКТ ЯК
ФОРМА ТРУДОВОГО ПРАВА.....66

Фомінова Андріана Олександрівна ПІДСТАВИ ТА УМОВИ ДЛЯ
ПРИТЯГНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ ДО
ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....68

Фомінова Андріана Олександрівна, Моршинев Євген Іванович
ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУТУ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.....72

Екологічне право. Земельне право. Аграрне право

Калайда Наталія Олегівна ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ ЯК НАУКИ.....78

Сас Олена Олегівна ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО
ПРАВА В УКРАЇНІ.....80

Фінансове право. Банківське право

Габрелян Андрій Юрійович ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ТЕРМІНУ
«ІНТИМНА ПОСЛУГА».....82

Господарське право. Господарське процесуальне право

Бургай Катерина Романівна ОСОБЛИВОСТІ ГОСПОДАРСЬКО-
ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....84

Грабов-Колесник Арсен Арнольдівич ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....87

Казмірчук Яна Михайлівна ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА ЯК НАУКИ.....91

Туз Юлія Олександрівна, Поворознюк Ігор Валерійович СУЧАСНІ
ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА ЯК
СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ.....93

Черкашина Ірина Анатоліївна ПРОБЛЕМИ НЕДІЙСНОСТІ
ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВОРУ.....94

<i>Шпомер Алла Іванівна, Книш Юлія Олегівна</i> ОСОБЛИВОСТІ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ.....	97
--	----

Судові та правоохоронні органи. Прокуратура

<i>Синюшко Юлія Василівна</i> НАУКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУДОВИХ, ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ТА АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ.....	100
---	-----

Підписано до друку 13.03.2017
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 65 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99, 063 300 86 72
E-mail: tooums@ukr.net